

ბორის ღარჩია

მეცნიერის ბედი საქართველოში

**გამომცემლობა „ივერიონი“
თბილისი
2014**

ნაშრომი ასახავს იმ საშინელებას, რომელიც გასული საუკუნის 90-იანი წლებიდან ჩვენს უმნიშვნელოვანეს ეროვნულ მეცნიერებას – ლიტერატურათმცოდნეობას, კერძოდ, რუსთველოლოგიას – თავს დაატყდა. ნაჩვენებია ერთი მისი ნიშანდობლივი გამოვლინება: ამ უწმინდეს საქმეში ჩადენილი ყაჩაღური ძალმომრეობა.

ნაშრომი მეცნიერულია და განკუთვნილია ქართული ლიტერატურის მკვლევართა, რუსთველოლოგთა და ამ დარგებით დაინტერესებული ფართო საზოგადოებისათვის, აგრეთვე ხელისუფლების, სამართალდამცავ დაწესებულებათა და ორგანიზაციათა ყურადღების მისაქცევად.

გამოდის ავტორის ხარჯით.

რედაქტორი – მურმან თავდიშვილი

გამომცემლობა „ივერიონი“. თბილისი. 2014.

ISBN - 978-9941-9387-3-3

წიგნის სათაურის შერჩევისას მივბაძე კინოფილმის სახელს: „ჯარისკაცის ბედი ამერიკაში“, თუმცა, „ბედის“ ნაცვლად, უფრო ზუსტი სიტყვა იქნებოდა „ხვედრი“. მკითხველს ვთხოვ, გაითვალისწინოს, რომ ამ ნაშრომს გამოსაცემად ინსულტგადატანილი მძიმე ავადმყოფი ვამზადებ. ეს უბედურება წიგნში აღძრულ საკითხებს უკავშირდება და ქვემოთ მოგახსენებთ. ახლა მცირეოდენი განმარტება:

□

ტექსტში, სადაც მითითება არ არის, დაყოფა (ხაზგასმა) ჩემია. ავტორებს, გარდა გამონაკლისისა, ვასახელებ სამეცნიერო წოდებისა და ხარისხის აღუნიშნავად.

ეს პატარა წიგნიც ძველ და ნათხოვარ კომპიუტერზე მე ავაწყვე და დავაკაბადონე. ნაკლიც ამით არის გამოწვეული. კომპიუტერის ტექნიკური შეფერხებისას ჩემი კარის მეზობელი გია იოსელიანი მშველოდა, სურათები კომპიუტერში შეიყვანეს გიას ქალიშვილმა, სტუდენტმა ირინე იოსელიანმა და ჩვენმა სიძემ გიორგი ქეზურიამ. როგორც წინა წიგნების ბეჭდვისას, ტექსტი აქაც ამომიბეჭდა ჩემმა სოფულელმა მეზობელმა და მეგობარმა მერაბ ცინცაძემ და ამით მე, „ჩარეცხილ“ მეცნიერს, ხარჯი ამჯერადაც შემიმსუბუქა. კომპიუტერისა და ამ წიგნის საქმეზე წასვლა-წამოსვლასა და წაღება-მოტანაში ჩემი ბიძაშვილის შვილი ილო (ილია) დარჩია მეხმარებოდა. ამ წიგნის დარიგებასა და სხვა საქმეების მოგვარებას ჩემი ბიძაშვილი როინ ანდლულაძე დამპირდა.. ამ სიკეთისათვის თითოეულ მათგანს უღრმეს მადლობას მოვახსენებ..

უღრმეს მადლობას გუხდი ჩემს გულითად მეგობარსა და უბადლო რედაქტორს მურმან თავდიშვილს, რომელმაც ეს პატარა ნაშრომიც, ისე როგორც ჩემი წინა წიგნები, მისთვის ჩვეული ენერგიულობით, საქმის ცოდნითა და გულისყურით წაიკითხა.

გარდა ამისა, ჩემი ავადმყოფობის გამო, შინიდან რომ ველარ გავდივარ, მან დიდზე დიდი დახმარება გამიწია საქართველოს ხელნაწერთა ეროვნული ცენტრიდან და პარლამენტის ეროვნული ბიბლიოთეკიდან მასალების მოწოდებაში.

□

წიგნის ბეჭდვისას ტექსტის დაძვრის გამო უადგილო ადგილას დეფისები ჩნდება და პირთა საძიებელში მითითებული გვერდები რამდენადმე გადაადგილებულია. ასეა ჩემს წინა წიგნებში და, ალბათ, აქაც ასე იქნება.

ახლა მიეყვით საქმეს. პირველი ნაწილის სათაურად ქართულ ხალხურ ლექსს გამოვიყენებ.

„დამიჭირეს, მკლავი მომჭრეს, რატომ კარგი აგია?“

ამ ნაწილს ერთი ამბის მოყოლით დავიწყებ.

სტუდენტობისას საზაფხულო არდადეგებზე ჩემს სოფელში, გურიაში, ჩავედი. მეზობლის ბიჭები მესტუმრნენ. დედაჩემი სადილს ამზადებდა და ეზოში ვისხედით. ვაჟა დარჩიას ტურა დაეჭირა, ზაფანგში გაბმული მოიყვანა და მინდორში დასვა. ზაფანგის კბილები ნადირს ბარკალში ღრმად ჰქონდა ჩარჭობილი, მაგრამ არ იმჩნევდა, ტყეობასა და ტკივილს ითმენდა. ქათმები ბლომად გვყავდა და ეზოში დასეირნობდნენ. ტურის დანახვაზე შეკრთნენ, მაგრამ, ალბათ, მიხვდნენ, რომ საშიში აღარ იყო, და არ დამფრთხალან. პირიქით, ტურას სიმიინდი გადავაყარეთ, მოვიდნენ და შორიახლოს დაყრილ მარცვლებს „კო, კო“-ს ქათმური შეძახილებით იტაცებდნენ. ტურა კი აბრამის ბატკანივით იწვა და ისე სათნოდ გამოიყურებოდა, ვითომცდა ქათმებისაკენ ერთხელაც არ გაეხედოს.

ეს ამბავი თბილისში ბევრს ვუამბე.

2012 წლის პირველი ოქტომბრის არჩევნებში დამარცხების შემდეგ, როდესაც საზოგადოებამ უფრო უკეთ გაიგო, თუ რა ყაჩაღობებსა და სისაძაგლეებს სჩადიოდნენ ყოფილი ხელისუფლების, „ნაციონალური მოძრაობის“, მესვეურები, ზოლო საქართველოს პრეზიდენტი მიხეილ სააკაშვილი და თბილისის მერი გიგი უგულავა ტელევიზიით რა უმანკო სახეებით გამოდიოდნენ და თავს იმართლებდნენ, ერთმა მეგობარმა ტელეფონით სიცილით მითხრა: ნახე, სააკაშვილი და უგულავა ზაფანგში გაბმულ შენს ტურასავით არ გამოიყურებიანო?!

დიახ, დიახ, ისე გამოიყურებიან და ლაპარაკობენ, ვითომცდა არანაირი მონაწილეობა არ მიეღოთ ათიათასობით ადამიანის სამსახურიდან გაძევებაში, გადატაკებასა და გაუბედურებაში, მეცნიერების, განათლების მოშლასა და ეროვნული ცნობიერების წი-

ნააღმდეგ მიზანმიმართულ ბრძოლაში! ყველაფერი ეს ხომ ჩემ თვალწინ ხდებოდა და საკუთარ თავზედაც ვიწვნიე.

ჯერ იმაზე, თუ როგორ ზრუნავდა ხალხსა და მეცნიერებაზე თბილისის მერი გიგო უგულავა, როგორ მომეპყრა მე, „ჩარეცხილ“ დოქტორს, ერთ ადრე დაბეჭდილ ამბავს გან მეორებით მოვყვები:



ვინც ჩემს ნაშრომებს იცნობს, იცის, რომ ბოლო შვიდი წიგნი და უამრავი სამეცნიერო სტატია ძველ და ნათხოვარ კომპიუტერზე მე ავაწყვე და დავაკაბადონე. ამ ტექნიკური საქმისათვის, როცა უამრავი რამ გამოსაკვლევი და დასაწერი მაქვს, თავი მენანება, მაგრამ უსახსრობის გამო იძულებული ვარ, ეს უინტერესო და, ამდენად, მეცნიერის გამომფიტავი საქმე თვითონ შევასრულო.

ამ საქმეზე ბევრი წვალება და ნერვიულობა შემხვდა. სიძველის გამო ეს ნათხოვარი კომპიუტერი რამდენიმეჯერ გამიფუჭდა. ხელოსნის ფული არ მქონდა, მაგრამ ფულს ვინღა ჩიოდა – გული მისკდებოდა, ამა თუ იმ წიგნის მთელი აწყობილი ტექსტი არ წამშლოდა.

ტელევიზიით ვხედავდი, საქართველოს რესპუბლიკის პრეზიდენტი, თბილისის მერი და განათლებისა და მეცნიერების მინისტრი პერსონალურ კომპიუტერს საჩუქრად ვის არ აძლევდნენ, – მოსწავლეებთან ერთად ინვალიდ ბავშვებსაც კი. გავბრწყინდი და 2010 წლის გაზაფხულის პირზე თბილისის მერ გიგო უგულავას განცხადებით მივმართე: „ვარ შოთა რუსთაველის სახელობის ქართული ლიტერატურის ინსტიტუტის უოფილი წამყვანი მეცნიერ-თანამშრომელი, ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი. ვიკვლევდი და ვიკვლევ ძველი ქართული მწერლობისა და, განსაკუთრებით, რუსთველოლოგიურ საკითხებს. გამოცემული მაქვს სამაოდ სქელტანიანი 5 წიგნი, გამოსაცემი დამრჩა 7 წიგნი. ვარ მარტოხელა, 108-ლარიანი აკადემიური სტიპენდიატი. ანდერძი მაქვს დაწერილი, ჩემი გარდაცვალების შემდეგ ჩემი ბინა გაუიდონ და დარჩენილი წიგნები გამომიქვეყნონ. ამისთვის აღნიშნულ ნაშრომებს გამოსაცემად ვამზადებ – ტექსტები ჩე-

მი ხელით შემაქვს კომპიუტერში. ამჟამად ვმუშაობ «რუსთველო-ლოგიური გამოკვლევების» პირველი ტომის აწუობაზე, რომელიც 500 გვერდზე მეტია. აქამდე ვიყენებდი ძველ და ნათხოვარ «ჰენტიუმ-1» კომპიუტერს, რომელიც ახლასან გამიფუჭდა. მეხარება, როცა თქვენ მოსწავლეებსა და ვის არა, კომპიუტერებს სჩუქნით. მათხოვრობა უოველთვის მეჯავრებოდა, მაგრამ ახლა იძულებული ვარ, გთხოვოთ, აღნიშნული საქმეების მოსაგვარებლად ერთი კომპიუტერი, თუნდაც ნახმარი, ოღონდ გამოსადეგი, მეც მიბოძოთ“.

თითქმის ორი თვის შემდეგ არაერთი ძნელზე ძნელი სატელეფონო შეხსენების შედეგად მივიღე „რკინის“ ლოგიკით შედგენილი პასუხი-უარი, რომელსაც ხელს აწერდა მერიის სოციალური მომსახურებისა და კულტურის საქალაქო სამსახურის უფროსი ვინმე მამუკა ქაცარავა: „ბატონო ბორის. განვიხილეთ თქვენი განცხადება (№ 12/34227-1). გაცნობებთ, რომ ბიუჯეტი არ ითვალისწინებს კერძო პირებისათვის კომპიუტერის შეძენას. მისი გადაცემა ზდება ჯილდოს სახით რომელიმე კონკურსში ან სხვა სახის ღონისძიებაში გამარჯვების შემთხვევაში (14. 05. 10)“.

სულ მალე საზოგადოებას ეუწყა, რომ 2011 წლის პირველი სექტემბრიდან ამდენი და ამდენი ათასი კომპიუტერი დაურიგდა საქართველოს საჯარო სკოლების ყველა პირველკლასელსა და კლასის დამრიგებელსო!

დღისით, მზისით ასე ტყუოდნენ და ასე „ენალვლებოდათ“ ქალაქის მერსა და მის დაწესებულებას ადამიანი და... ეროვნული მეცნიერება!

გ. უგულავა ამხილეს, რომ არჩევნებში უამრავი „ნაციონალური მოძრაობის“ აქტივისტის მოსყიდვისათვის ფიქტიურად გაუფორმებია ისინი სხვადასხვა საქმეზე და უჩვეულოდ მაღალი ხელფასები მიუცია. როგორც ტელევიზიით აცხადებენ, ამისთვის დახარჯულია 50 მილიონ ლარამდე. ახლა ურცხვად და რიხით აცხადებს: ხელფასები გავეცით, ჩემს ჯიბეებში ხომ არ ჩამიდვიაო?! იმას კი არ ამბობს, თუ ვისთვის და რა მიზნით ფლანგავდა სახელმწიფო ბიუჯეტის ასე დიდ თანხებს!

აქ კი დავსძენ: ამ განცხადების შემდეგ გამოვეცი ოთხი სკელტანიანი წიგნი.

ახლა შემდეგი ამბები:

□

ვინც ჩემს სამეცნიერო საქმიანობას იცნობს, იცის, ამ სარბიელზე რამდენი წინააღმდეგობა და ნერვიულობა შემხვდა. ჯერ იყო და ჩემმა უახლოესმა „მეგობარმა“, აკადემიკოს ელგუჯა ზინთიბიძის უფროსმა ძმამ, აკაკი ზინთიბიძემ XVII საუკუნის საეკლესიო მოღვაწისა და პოეტის იაკობ შემოქმედელზე შექმნილი ჩემი მონოგრაფიის უმთავრესი და უმნიშვნელოვანესი ნაწილის წართმევა მომინდომა. ვერ მივეცი. საამისოდ 2000 წელს გამოვეცი ბროშურა „ერთი პლაგიატობის კვალდაკვალ“, სადაც ვამხილე მისი ეს მსუნაგობა. ამ ბრძოლისას, ერთის მხრივ, იმის გამო, რომ მეგობარმა ეს ჩაიდინა, ხოლო, მეორე მხრივ, მეგობარს თავი მოვჭერი, იმდენი ვინერვიულე, 2000 წლის 13 დეკემბერს ლიტერატურის ინსტიტუტში, როცა ღია ანდულაძის, რუსუდან კუსრაშვილის და ლამარა შავგულიძის თანდასწრებით აკაკი ზინთიბიძის ასპირანტ თამილა წოწორიას მისი მეცნიერ-ხელმძღვანელის უმსგავსოებაზე ვესაუბრებოდი, გო - ნ ე ბ ა დ ა ვ კ ა რ გ ე .

თუ ძმები რა ღირებულების ნაშრომს მართმევდნენ, მხოლოდ ერთს დავსძენ: ეს მონოგრაფია — „იაკობ შემოქმედელი“ 2009 წელს ცალკე წიგნად გამოვეცი, შეიცავს 575 გვერდს და მას 2011 წელს სრულიად საქართველოს დავით აღმაშენებლის სახელობის ისტორიულ-ლიტერატურული პრემია მიენიჭა¹. ეს პლაგიატობა ამ წიგნშიაც საკმაოდ ვრცლად მაქვს აღწერილი: ბროშურა მასში მთლიანად შევიტანე და მომდევნო ამაზრზენი ამბებიც დავუმატე (გვ. 479–554).

¹ ამ პრემიის შესახებ საუბარი მექნება წიგნში: იაკობ შ ე მ ო ქ - მ ე დ ე ლ ი, პოეტურ თხზულებათა სრული კრებული.

მეორე მეხი თავს დამატებეს 2006 წელს, ე. წ. სამეცნიერო რეფორმის ჩატარებისას, რომელიც განათლებისა და მეცნიერების მაშინდელმა უწიგნურმა² მინისტრმა ალექსანდრე (კახა) ლომაიამ თავისი ცოლის დაქალებთან³ ერთად განახორციელა. ესეც იმავე იაკობ შემოქმედელს უკავშირდება.

მაშინ რეფორმის ჩასატარებლად ლიტერატურის ინსტიტუტში შეიქმნა შვიდკაციანი კომისია, რომელშიაც შეიყვანეს აკაკი ზინთიბიძე (!)⁴, მისი ძმა ბატონი (საქმიანობითაც ნამდვილად ბატონი!) ელგუჯა ზინთიბიძე თავისი ხელქვეითი თანამშრომლებით. აქი ძმებმა, ნაშრომი რომ არ დაუთმე, შური იძიეს. მათ მხარში ამოუდგნენ რუსთველოლოგიის განყოფილების (იმჟამად რუსთველოლოგიის ცენტრად მონათლული, სადაც მე ვმუშაობდი) გამგე რევაზ სირაძე და ინსტიტუტის დირექტორი (იმჟამად მოვალეობის შემსრულებელი) ირმა რატიანი. მოვლენებს წინ გავესწრებ და ვიტყვი: ორივენი თავგამოდებით მიისწრაფოდნენ პრესტიჟული და შედარებით მაღალანაზღაურებადი ადგილის, საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემიის წევრობისაკენ. ჩანს, ატყობდნენ აკადემიის პრეზიდენტ თამაზ გამყრელიძის უპრინციპობას, მეცნიერებისა

² რა დაგვავიწყებს იმას, რაც მთელმა საქართველომ ტელევიზიით მრავალჯერ ნახა: მან, თბილისში გაზრდილმა ქართველმა კაცმა, სკოლაში მოსწავლეთა თანდასწრებით დაფაზე სიტყვა „ბავშვი“ სწორად ვერა და ვერ დაწერა!

³ ახლა თბილისში დიდი ინტერესით უყურებენ სატელევიზიო კინოსერიალს „ჩემი ცოლის დაქალები“. ღრმად ვარ დარწმუნებული: სამეცნიერო წრეებში კიდევ მეტი პოპულარულობა ექნება, თუ გადაიღებენ ფილმს „კახა ლომაიას ცოლის დაქალები“. სად იპოვით, მაგალითად, ისე კოლორიტულ პერსონაჟებს, როგორიც არიან განათლებისა და მეცნიერების მინისტრის მაშინდელი მოადგილე ბელა წიფური და ლიტერატურის ინსტიტუტის დირექტორი ირმა რატიანი (ამ უკანასკნელზე ცოტა რამეს კიდევ მოგახსენებთ).

⁴ ის მაშინ 83 წლისა გახლდათ, ბარბაცით დადიოდა და შინიდან მარტო ვერ გამოდიოდა.

და მეცნიერული კადრებისდმი გულგრილობას; კარგად განჭვრიტეს, რომ ამ საქმეში გადამწყვეტი სიტყვის პატრონი ბატონი ელგუჯა ბრძანდებოდა. ის კი, როგორც აკადემიის ენისა და ლიტერატურის განყოფილების წევრთაგან ერთადერთი ლიტერატორი, ვისაც ამ საარჩევნო „კარუსელზე“ შემოსვამდა, მორჩა და გათავდა, წინ აღარაფერი გადაელობებოდა! ასეც მოხდა: ვინაიდან აკადემიის 2010 წლის არჩევნებისას ლიტერატურის დარგისთვის ერთი ადგილი იყო გამოყოფილი, მხოლოდ ერთი, რევაზ სირაძე, „აირჩიეს“.

აი, ამ გარემოებამ განაპირობა 2006 წლის საინსტიტუტო რეფორმის შედეგი: აღნიშნულმა კომისიამ სამსახურიდან გამაგდო და უღუკმაპუროდ დამტოვა!

ახლა მოკლედ კომისიის ამ ლიდერთა შესახებ:



კომისიის შემადგენლობიდან ელგუჯა ზინთიბიძე ცუდი მკვლევარი ნამდვილად არ არის, მაგრამ არც ისე დიდი და რჩეულია, როგორც მას თავი მოაქვს და რა მნიშვნელოვანი თანამდებობებიც უჭირავს. მახსოვს, მასზე მამია დუდუჩავა იცინოდა: იძახის, მე და კორნელი კეკელიძე; უფრო დაბლა არ ჩამოდისო. რაც შეეხება მის მეცნიერულ კეთილსინდისიერებას, ეს ჩემდამი მოპყრობიდანაც კარგად ჩანს, – თავისი პლაგიატორი ძმის გამო ინსტიტუტიდან გამაგდო, ხოლო გვერდში უდგას და უნივერსიტეტში აწინაურებს თავის და თავისი ძმის თავგამოდებულ მოსამსახურეს, ასევე მამალ პლაგიატორს, მარტივი საკითხების კვლევისას მოჩვენებები და ხილები რომ მოუშორებლად თან დასდევს, ნ ე ს ტ ა ნ ს უ ლ ა ვ ა ს, რომელიც კონკურსის დროს დამიპირისპირა, ხოლო, თუ, საზოგადოდ, აღნიშნული რეფორმისადმი მის დამოკიდებულება-საქმიანობასა და

მისგან მიღებულ სარგებლობას⁵ გავეცნობით, რა მოქალაქეც ბრძანდება, სავალალო სურათს მივიღებთ.

ბატონი ელგუჯას „სინდის-ნამუსის“ მაჩვენებელია ის სირაქლეობა, რასაც ის ჩემი ნაშრომების, სახელდობრ „იაკობ შემოქმედელის“ მიმართ იჩენს. მას ისე უჭირავს თავი, ვითომც არ არსებობდეს ეს წიგნი და მტკიცებულება, რომ ის სახოტბო თხზულება, რომელიც თითქმის ორი საუკუნის განმავლობაში კლასიკური ხანის ძეგლად, იოანე შავთელის „აბდულმესიად“, იყო მიჩნეული, სინამდვილეში XVII საუკუნის პოეტისა და საეკლესიო მოღვაწე იაკობ შემოქმედელს ეკუთვნის, ეწოდება „ქება მეფისა არჩილისა“, რომელიც მან კლასიკური ქართული ლიტერატურის თემატიკისა და ლექსთწყობის განახლება-აღორძინების მიზნით ჩაბრუნაძის „თამარიანის“ შთაგონებით დაწერა, შეიცავს არა დავით სოსლანისა და თამარ მეფის ქებას, არამედ მეფე-პოეტ არჩილ მეორისა და ქრისტიანობისათვის თავდადებულ მეფეთა ღიღებას, ხოლო მოწინააღმდეგეთა გმობას. ეს

⁵ დაეიმოწმებ რევაზ მიშველაძის ინტერვიუს, რომელიც თბილისის უნივერსიტეტში რეფორმის დროს დატრიალებულ საშინელებას წარმოგვიდგენს: „ერთპიროვნულად ერთბაშად გაგვათავისუფლეს უნივერსიტეტის ეველა თანამშრომელი, გააუქმეს ეველა კათედრა და სამეცნიერო ლაბორატორია, გააუქმეს ასპირანტურა და გააუქმეს ეველა სამეცნიერო-პედაგოგიური უწყრედი. უნივერსიტეტის დიდი საბჭოს წევრებმა პროტესტი გამოვთქვეთ ამ უხეიბის წინააღმდეგ და ჩავატარეთ საუნივერსიტეტო რეფერენდუმი ფაქტიურად გაუქმებული უნივერსიტეტის აღსადგენად. რეფერენდუმის მოთხოვნებს ხელი მოაწერა უნივერსიტეტის თითქმის ეველა პროფესორმა და დოცენტმა, ორი პროფესორის გარდა!“ კორესპონდენტის შეკითხვა: „ვინ იყო ეს ორი პროფესორი?“ პასუხი: „**ელგუჯა ხინთიბიძე** და რისმაგ გორდეზიანი“ (გაზ. „ასავალ-დასავალი“, 29 ოქტომბერი – 4 ნოემბერი, 2007, № 44, გვ. 6).

ბატონმა ელგუჯამ რეფერენდუმს ხელი არ მოაწერა იმიტომ, რომ იმ ხელისუფლებასთან შეკრულ სრული პროფესორის თანამდებობა გარანტირებული ჰქონდა, ყველაფერი დანარჩენი კი ფეხებზე ეკიდა!

ცაში აყვანილი კაცი (დიახ, ბატონ ელგუჯაზე მოგახსენებთ!) იმდენად თავხედი, ამაზე კრინტს არ ძრავს, იმასაც კი არ აღნიშნავს, თუნდაც გაკვრით, რომ ეს შეხედულება არსებობს.

და, რაც მთავარია, უფრო უარესიც: ამ ნაწარმოებს, ვითარცა კლასიკურ ქმნილებას, წყაროდ იყენებს ქართული კლასიკური ხანის ლიტერატურულ-ისტორიული პრობლემების გადასაწყვეტად. შედეგები, მისი ამოება, ცხადია, იმთავითვეა განსაზღვრული.

ბატონი ელგუჯას ამ საქციელზე ჩემს წიგნში, „ფილოლოგიური ძიებანის“ პირველ ტომში, საგანგებო კრიტიკული სტატია დავებეჭდე: „ეგრეთ წოდებული «აბდულმესიანი» და სირაქლემობა“ (გვ. 263-271). ბოლოს მასა და მისთანებს მოვუწოდე: „სირაქლემობო«, სინამდვილეს თვალში ჩახედეთ!

ელგუჯა ხინთიბიძის ამ „თვალხუჭობანას“ ეხება მურმან თავდიშვილი. განიხილავს მის ნათქვამს, რომ არისტოტელე უპირველეს ავტორიტეტად არის აღიარებული „ქართველ მეზობეთა (ჩახრუხაძე და შავთელი) მიერ“-ო (გვ. 43), შენიშნავს: „ასე თამამი საუბარი შეიძლებოდა 2000 წლამდე, ვიდრე გამოქვეყნდებოდა ბორის დარჩიას მონოგრაფია «იაკობ შემოქმედელის» (2009) შემადგენელი ცალკეული სტატიები და მათი შეფასებები სხვადასხვა ავტორის მიერ (მათ შორის მეცა ვარ). აღნიშნული დროიდან მაინც ჩვენი მკვლევარი ფრთხილად უნდა მოჰკიდებოდა შავთელის ტექსტისა და «იდეების» ხსენებას. დღეს უკვე უთუშცაოდ დადგენილია (ბორის დარჩია, «იაკობ შემოქმედელი», 2009; მურმან თავდიშვილი, «დიდი როქი ქართულ ლიტერატურაში», 2010), რომ არ არსებობს არავითარი ტექსტი, რომელსაც ეწოდება იოანე შავთელის «აბდულმესია». ის ტექსტი კი, რომელსაც 1822 წლიდან ქართული მეცნიერება იოანე შავთელის სახოტბო ჰომედა მიიჩნევდა, გასლავთია - კობ დუმბაძის (მიტროპოლიტის) ქმნილება და ეწოდება ასე - «ქება მეფისა არჩილისა».

მაშასადამე, განცხადება, ვითომცდა შავთული არისტოტელეს დიდ ავტორიტეტად აღიარებდეს, ლიტონი სიტყვაა. ჩვენ არ ვიცით, ამ ფილოსოფოსს იგი აქებდა თუ ამაგებდა; ის კი კარგად ვიცით, რომ იაკობ მიტროპოლიტს ძველი ბერძენი მოაზროვნეები ცამდე აჭუავს!

მიკვირს და გამკვირვებია: ისე ფრთხილ მეცნიერს, როგორც ელგუჯა ხინთიბიძეა, ასეთი «იაღლიში» ვით მოუვიდა?! ნუთუ მას ის მაინც არ შეუტყუვია, რომ მისი ღვიძლი ძმა ბატონი აკაკი ხინთიბიძე კი ბორის დარჩიას ამ აღმოჩენის მსურველ მობზრე იყო?! (იმდენად, რომ მიტაცებაც კი მოინდომა. — ბ. დ.). აღარაფერს ვამბობ იმაზე, რომ, ეტუობა, მას მხედველობიდან გამოეჭარა ალექსი ჭინჭარაულისა⁶ და მურმან თავდიშვილის დადებითი გამოხმაურებები ამ სენსაციური აღმოჩენის გამო“ („მწერლის გაზეთი“, 1-31 ოქტომბერი, 2013, № 8, გვ. 10).

გადამრევ, ძვირფასო მურმან, რა გიკვირს და გაგკვირვებია: ელგუჯა ხინთიბიძეს, ამ ეშმაკის ფეხის მკენეტელს, რაიმე შეიძლება გამორჩეს ან გამოაპარო?! განა თავად მომსწრე არა ხარ იმისა, თუ თავიდან ამ გაზულუქებულ-გათავზედებულ აკადემიკოსს როგორ ვემუდარებოდი, თქვენი ძმა ყაჩაღობას მიპირებს, ვერაფერს გახდება, ნაშრომს ვერ მივცემ, ვერც წამართმევთ და თავი ორივეს მოგეჭრებათ-მეთქი?! მან კი ამ სამარცხვინო საქმის ასაშორებლად თითი თითზე დააკარა?!

⁶ მურმანს მხედველობაში აქვს ამ ცნობილი მეცნიერისა და პოპულარული პიროვნების გადაჭრით ნათქვამი: „ამ ბოლო წლებში ბორის დარჩიამ მონოგრაფიულად შეისწავლა «აბდულმესიანის» ავტორის ეინაობის საკითხი და დაამტკიცა, რომ ეს სახოტბო ლექსების კრებული ეკუთვნის XVII საუკუნის ცნობილ სასულიერო მოღვაწეს იაკობ დუმბაძეს (შემოქმედელს) და ეძღვნება არჩილ II-ს. ნაშრომს არ გუმენტაცია არ აკლია“ (გაზ. „ლიტერატურული საქართველო“, 2006, №31, გვ. 13).

ამავე საკითხზე, ე. ხინთიბიძის სიტყვებზე „შავთელი თავის ქების ობიექტს, თამარს, არისტოტელეს აღარებსო“ (გვ. 432), მურმან თავდიშვილი მეორეგან წერს:

„ჩვენ ვკითხულობთ: კი, მაგრამ, სად აქვს ეს ტექსტი ავტორს (ე. ხინთიბიძეს – ბ. დ.)? ხოლო ის, რომლითაც ოპერირებს, იაკობ შემოქმედელის «არჩილ მეფის ქებაა» და მიტროპოლიტი ბრძენ კაცს არჩილს, მამაკაცს, ასევე მამაკაც არისტოტელეს უდარებს“.

ნახეთ, აქვე რაში იჭერს ჩვენი მურმანი ამ აღმატებულ აკადემიკოსს: „და აი, ახლა, როცა «მართალ სამართალზე მსჯელობს», მკვლევარს მაინც წა ს ც დ ა ხ ი მ ა რ თ ლ ე . ის პ ა - ტ ა რ მ ლ ის ს ი მ ო რ ც ხ ვ ი თ (არა, არა, – ურცხვად! – ბ. დ.) და ს მ ე ნ ს: „რუსთველის «ქმნა მართლისა სამართლისა...» არაა შთაგონებული მეხოტბეების (იგულისხმება «აბდულმესიანის» ავტორი) ამ სტროფით. იქმნება შთაბეჭდილება, რომ ჰირიქითა: ე. წ. აბდულმესიანის სტრიქონი შეიძლება იუოს დამოკიდებული რუსთველის აფორიზმზე“ (469).

მეცა და ბორის დარჩიაც, უკეთ, ბორის დარჩიაცა და მეც, მანდა ვართ! ს წ ო რ ე დ ბ ო რ ი ს დ ა რ ჩ ი ა ს წ ი გ ნ შ ი ა და ს ა ბ უ თ ე ბ უ ლ ი, რომ ე. წ. «აბდულმესიანი» ჰირწმინდად იმეორებს რუსთველურ აფორიზმებს, თქმებს, ცნობებს და რომ იაკობ მიტროპოლიტი სარგებლობს «ვეფხისტყაოსნით» და არა ჰირიქით, როგორც მანამდე ეგონათ, და ეგ იმიტომ, რომ ე. წ. «აბდულმესიანი», ანუ «ქება მეფისა არჩილისა», დაწერილია XVII საუკუნეში. ეგ საკითხი ბევრად უფრო ვრცლად მე განვიხილე და ვუჩვენე ის მექანიზმი, რომელსაც იუენებს იაკობ შემოქმედელი, როცა რუსთველის ფრაზებს თავისებურად გარდაქმნის. მეტიც, დავადგინე ის შეცდომები, რაც იაკობს მოსდის, როდესაც რუსთველის ამა თუ იმ ფრაზას გაცილებით დაბალი მხატვრული ძალით გარდათქვამს.

(...) მაშასადამე, პროფესორმა (აკადემიკოსმა ელგუჯამ! – ბ. დ.) ფარდა ნახევრად გადაწია. მთლად რომ გადაწია, მაშინ უნ-

და დაესახსელებინა ერთი ავტორი მაინც, დოქტორი ბორის დარჩია, ოღონდ რატომ დაც ამის გაკეთება მას გაუჭირდა“ (იგივე გაზეთი, 1-30 ნოემბერი, 2013, № 9, გვ. 12-13).

ძვირფასო მურმან, კიდევ ამბობ „რატომღაცო?“ ნუთუ აკადემიკოს ელგუჯა ზინთიბიძის ნათლად გამოხატულ ვირ-ემშაკობას ვერ ხედავ?! მან როგორ უნდა აღიაროს ჩემი დამსახურება თითქმის ორსაუკუნოვანი პრობლემის – „კევზის-ტყაოსნის“ ეპილოგში ნახსენები „აბდულმესიას“ რაობის – გარკვევაში, რისთვისაც თავგამოდებით, მაგრამ ამაოდ, იღვწოდნენ ჩვენი გიგანტი მეცნიერები: ნიკო მარი, ივანე ჯავახიშვილი, კორნელი კეკელიძე, ალექსანდრე ბარამიძე და ვინ არა?! ან შენი სიტყვები რომ გავიმეორო: „წლების მანძილზე ქართულ ფილოლოგიურ მეცნიერებას ბრმად სჯეროდა, რომ ე. წ. «აბდულმესიანი» რუსთველის ეპოქის მწერალ შავთელს ეკუთვნის, ხოლო მიტროპოლიტმა იაკობ დუმბაძემ ჩაიდინა ჰლაგიატობა – თამარ მეფისა და მისი ქმრის სახელები ამოშალა, მათ ნაცვლად ტექსტში ჩაწერა არჩილი და ასე მთავრდა თავის ჰატრონსო. ეს იყო სრული აბსურდი. ქართული ფილოლოგიის ეს ჩაგარდნა გამოასწორა ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორმა ბორის დარჩიამ (...) ფაქტობრივად მკვლევარმა არა მარტო დიდი აღმოჩენა გააკეთა, არამედ დიდი სირცხვილისაგან იხსნა ჩვენი ფილოლოგიური მეცნიერება, ხოლო წმინდა კაცს, მიტროპოლიტ იაკობ დუმბაძეს, ჩამორეცხა ის ჩირქი, რაც მას მოსცხეს, ვითომცდა ჰლაგიატობა ჩადინოს; ჩირქი ჩამოერეცხა თვით არჩილ მეფესაც, რაკილა ისე გამოდიოდა, თითქოს მას არ ესმოდა, თუ რა «დანაელთა საჩუქარიც» უძღვნეს ან ეური წაუყრუა, რომ მას ქებად მთავრეს გადაკეთებული სხვისი ნაშრომი.

ამრიგად, ბორის დარჩიამ მთელი ერთი ინსტიტუტის საქმე გააკეთა, გამირულად გაისარჯა, ქართულ მეცნიერებას შერცხვენილი ჰირი მოსწმინდა, მომავლის პასუხისმგებლობის წინაშე გაგვამართლა და იმის მაგივრად, რომ

პრემიებით, წოდებებით, ხარისხებით გაენებივრებინათ, თავჩარგული გმირული შრომა არ დაუფასეს - და ბ ა ლ ხ ე ლ ფ ა ს ი ა ნ ი ს ა მ ს ა ხ უ რ ი დ ა ნ ა ც კ ი გ ა მ ო ა მ ე ვ ე ს“. სამაგიეროდ ზეიმობენ ნეობოლშევიკ-ნაციონალისტთა მიერ ხელდასხმული ი რ მ ა რ ა ტ ი ა ნ ი და დამქაშნი მისნი.

ქართული მარაზმი გრძელდება“ („დიდი როქი ქართულ ლიტერატურაში“, გვ. 126-127).

ჩემო მურმან, ჯერ უნდა შეგნიშნო: მთელ სიმართლეს არც აქ ამბობ. მარტო ირმა რატიანს ახსენებთ და ელგუჯა ზინთიბიძეს - არა, რომელიც აღწერილი სიბინძურის ერთ-ერთი ჩამდენი და მოთავეა! მეორე და, რაც მთავარია: ნუთუ ახსნა გჭირდება, რატომ „უჭირს“ მას აღნიშნულის აღიარება?! იმიტომ ხომ არა, ვინმემ რომ ჰკითხოს: ამხელა საქმის გამკეთებელი კაცი სამსახურიდან როგორ გააგდეო, რა უნდა უპასუხოს?! ამიტომ ურჩევნია, თავისი ამფსონების დუმილის დარად, „ნე ვიჟუს“ ნაცადი ხერხი გამოიყენოს!

იქნებ, სხვამ სხვა იფიქროს? - მასში მბჟუტავი სინდის-ნამუსის ნატამალი დაინახოს?! ძნელი დასაჯერებელია!



პირდაპირ დიდზე დიდი კურიოზი იყო, რომ ათეული წლის განმავლობაში ინსტიტუტის რუსთველოლოგიის განყოფილებას „ხელმძღვანელობდა“ ა რ ა რ უ ს თ ვ ე ლ ო ლ ო გ ი რ ე ვ ა ზ ს ი რ ა მ ე (1936-2012), რომელმაც ჯეროვნად არც „ვეფხისტყაოსნის“ ტექსტი იცოდა და არც სამაგიდო რუსთველოლოგიურ სამეცნიერო ლიტერატურას იცნობდა; გახლდათ არაკეთილ-სინდისიერი მეცნიერი, თვალთმაქცი: ერთსა და იმავე სტატიებს სხვადასხვა ადგილას, როგორც ახალს, გამუდმებით ბეჭდავდა და ამით სამეცნიერო საზოგადოებას დიდად ნაყოფიერ მკვლევარად წარმოუდგებოდა. იმდენად ბუნდოვნად ლაპარაკობდა და დაახლოებით ასევე წერდა, თუ იმ საქმეს კარგად არ იცნობდი, თავში ეჭვი შეგეპარებოდა, რა დიდი მცოდნეა და მე ვერ ვგე-ულობო. განსაკუთრებით ეს სტუდენტებს ემართებოდათ. ბამბის

ამგვარი ჩხრიალით მაღალ სამეცნიერო თანამდებობებს იპყრობდა⁷.

ასეთი იყო მეცნიერებაში! ყოფა-ცხოვრებაში? – აქაც დიდად ყოჩალი და დაწინაურებული გახლდათ! დიდი ხანია, ჩვენში „ყოჩალი“ და „ყაჩალი“ სიტყვები შინაარსობრივად ერთმანეთსა ფარავს.

ბატონ რევაზს ძირითადი სამსახური ივ. ჯავახიშვილის სახელობის სახელმწიფო უნივერსიტეტში ჰქონდა და იქ ზშირად მონაწილეობდა ქართული ენისა და ლიტერატურის მისაღებ გამოცდებში. ზოგჯერ ზედიზედ კომისიის თავმჯდომარე ბრძანდებოდა; ყოველთვის დიდებულად ცხოვრობდა. ჰყავდა მსუბუქი ავტომანქანა და გასული საუკუნის 90-იან წლებში, როცა ჩვენ საქალაქო ტრანსპორტის ბილეთის ფული არა გვქონდა, სამსახურში ამ მანქანით დაბრძანდებოდა; თბილისთან ახლოს აიშენა მშვენიერი აგარაკი; ჩვენი საუკუნის დასაწყისში, როცა მეცნიერთა ხელფასი კვლავაც მიზერული იყო, მან ქობულეთში ეზოიანი ორსართულიანი სახლი შეიძინა და უმაღლესე გაარემონტა. აქ, სამწუხაროდ (ჩემთვისაც ნამდვილად სამწუხაროდ!), საშინელი უბედურება შეემთხვა. 2012 წლის სექტემბრის დასაწყისში, როცა ზღვის ხავერდოვანი სეზონი იდგა, ამ სახლის პირველ სართულზე, სადაც სამზარეულო ჰქონდათ, გაზს გაეჟონა და, როდესაც დილით ბატონმა რევაზმა ელექტრონის ჩასართავ ღილაკს თითი დააჭირა, მთელი სართული აფეთქდა, მას ცეცხლი წაეკიდა, ალი მოაშორეს, მანქანით სასწრაფოდ თბილისში გამოაქანეს, დამწვრობის ცენტრში მი-

⁷ ბამბის ჩხრიალი უნდა ნახოთ თქვენ საქართველოს საპატრიარქოს წმინდა ანდრია პირველწოდებულის სახელობის ქართული უნივერსიტეტის მიერ რევაზ სირაძის დაბადების 75-ე წლისთავისადმი მიძღვნილ საიუბილეო კრებულში – „მშვენიერების ძიებაში“. აქ და სხვაგანაც, როგორც წესი, წერენ, რა საკითხებს ეხება იუბილარი, მაგრამ ვერ გვეუბნებიან, რა იყო მანამდე ცნობილი და რა გაარკვია, რა სიახლე მოგვცა მან.

იყვანეს, მაგრამ ვერ გადაარჩინეს: რამდენიმე საათში ჯოჯოხეთური წამებით გარდაიცვალა.

გასვენებაში, თურმე, ვილაცები ამბობდნენ, ეს უბედურება ქვისლის ბინაში მოუვიდაო.

შეიძლება, ვინმემ ეს მონათხრობი ნიშნის მოგებად ჩამითვალოს, მაგრამ ღმერთმა იცის: როცა ეს ტრაგედია გავიგე, სოფელში ვიყავი და, „რადგან ჩემი ძმა იყო“, მთელი დღე აფორიაქებული დავდიოდი, ღამე კი თეთრად გავათენე. და, თუ ამას მაინცა ვწერ, აღვნიშნავ როგორც ფაქტს, ვინ რა ქნა.

აქვე უნდა დავსძინო: ბატონი რევაზის მეცნიერული აფერა (ადრინდელი გამოთქმით „აფიორა“) და კიდევ ბევრი სხვა უმსგავსობა მოთხრობილი მაქვს წიგნებში: „უვიცობის, პლაგიატობისა და განუკითხაობის წინააღმდეგ რუსთველოლოგიაში“ (2008) და „რუსთველოლოგიური გამოკვლევების“ პირველ ტომში (2010). არც ერთ მათგანზე მას, მსგავსად ელგუჯა ზინთიბიძისა, არც წერილობით და არც ზეპირად კრინტი არ დაუძრავს, – ყველაფერი ღუმილით „გადაყლაპა“. თუ ამ წიგნების გამოსვლის თარიღებს ყურადღებას მიაქცევთ, დაინახავთ: სამისო დრო მას თავზე საყრელად ჰქონდა.

აქვე გავიმეორებ იმას, რაც წიგნში მაქვს მოთხრობილი: მე და რევაზ სირაძე ოზურგეთიდან წამოსულები, თანაკურსელი და თანაჯგუფელები ვიყავით. რეფორმის დროს ჩემი რეკომენდატორი გახლდათ; რომ მეგონა, ზინთიბიძეებისაგან ღამიცავდა, 2006 წლის 9 და 12 ოქტომბრის საკონკურსო კომისიის სხდომებზე ზურგში მახვილი ჩამცა – ჩემი და ნესტან სულავას მეცნიერებაში სხვაობა ვერ „დაინახა“. ამიტომ 3 დეკემბერს ტელეფონით შინ ველაპარაკე და ვთხოვე: შენთან დაჯახება არ მინდა და განყოფილებაში ჩემი და ქალბატონი ნესტანის შრომათა განხილვა მოაწყვე-მეთქი. აბოხოქრდა და ისტერიკაში ჩავარდნილი მყინვარის ზვავად იქცა. ქარიშხლად დატრიალდა, მომაყარა და მომაყარა სიტყვები: „შე გლახაკო, ვის უნდა დაეჯახო, ეს როგორ მკადრე, შენ უკუღმურთ კაცი ხარ... თუ დაჯახება გინდა, შუბლით კედელს დაეჯახე, ფანჯრიდან გადახტი, კიბე-

ზე დაგორდი, სამართებელი მუცელში გამოისვი, გრეკებ თავზე!“ და ა. შ.

ეს ამბავი წიგნში უფრო ვრცლად მაქვს წარმოდგენილი და, თუ მას აქ ვიმეორებ, ძალიან გთხოვთ, ვინმემ ჭკუა არ მასწავლოს და არ შემახსენოს: გარდაცვლილზე ან კარგი უნდა თქვა, ან – არაფერიო. მეც მომწონდა ეს რომაული შეგონება და ცალკეულ შემთხვევებში კიდევაც განუხრელად ვასრულებდი⁸. თუმცა ამ პრინციპს რომ გაეყვეთ, თემურ ლენგსა და ალა მაჰმადხანზე აღარაფერი უნდა ვთქვათ. არადა, ნიუტონის კანონი – ქმედება იწვევს უკუქმედებას – უნივერსალურია. ჩვენში კი ნათქვამია, ურემს რომ ტვირთი დააწვება, აკრიჭინდებაო. იმან ზომ, თვითონ აკადემიაში რომ გასულიყო, მე სასიკვდილოდ გამწირა!

არც ის უნდა დაგვავიწყდეს, ერთი ჩემსავით გამწარებული რომ იძახდა და კიდევაც ასრულებდა: მ ა ი ნ ც მ ო ვ თ ხ რ ი, მ ა ი ნ ც მ ო ვ თ ხ რ ი ო! შემდეგ ეს საფუძვლად დაედო დიდე-

⁸ განზრახული მქონდა, ზემორე დასახელებული საიუბილეო კრებულის საპირისპიროდ ანტისაიუბილეო წიგნი გამომეცა, სადაც ბატონი რევაზის „მეცნიერული“ სახე შეულამაზებლად იქნებოდა ნაჩვენები. მისი გარდაცვალების გამო ამ საქმეზე ხელი ავიდე.

ბარემ ამასაც აღვნიშნავ: „ლიტერატურული ძიებანის“ 31-ე ნომერში (2010) დაიბეჭდა რ. სირაძის სტატია „*„ვეფხისტყაოსნის“ მკითხველის ისტორიისათვის*. ვინმემ არ იფიქროს, შინაარსი სათაურს შეესაბამებოდეს და ავტორი განიხილავდეს საკითხს: თუ სხვადასხვა დროის მკითხველები რა განსხვავებული თვალთ უყურებდნენ და აფასებდნენ პოემას. არავითარი ამის მსგავსი. ეს რომ შეძლო, რუსთველოლოგი უნდა იყო, მისი ისტორია უნდა იცოდე. ნაჩვენები მაქვს, ბატონ რევაზს ვიკტორ ნოზაძის სამაგიდო წიგნები არათუ დამუშავებული, წაკითხულიც კი არ ჰქონდა. ამ სტატიაში ის ახალს არაფერს იძლევა. თავის აღრინდელ ნაბუტურევეს იმეორებს. 2012 წლის ზაფხულში ამ სტატიის შესახებ გაეამზადე კრიტიკული წერილი და ისე წავედი სოფელში. ის საშინელება რომ მოხდა, როგორც კი თბილისში ჩამოვედი, ეს წერილი კომპიუტერში მაშინვე წავეშალე.

ბულ კინოფილმ „მონანიებას“. ასე ყოფილა და ასეა: ბაბუის ნა-ჭამმა ტყემალმა შვილიშვილებს მოჰკევთა კბილი.

აი, ეს ბატონები – ელგუჯა ზინთიბიძე და რევაზ სირაძე თავიანთი მეცნიერული „კეთილსინდისიერებით“ საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემიის „მშვენებანი“ გახდნენ!



რაც შეეხება კახა ლომაიას ცოლის დაქალს, ლიტერატურის ინსტიტუტის ოდიოზურ დირექტორსა და ივანე ჯავახიშვილის სახელობის უნივერსიტეტის ლიტერატურის თეორიის მეთაურს ირმა რატიანს, იგი იმდენად უვიცი ლიტერატურათმცოდნეა, რომ მამამისის, შალვა რატიანის, სტატიებსაც (ვითომცდა ბევრი ჰქონდეს) არ იცნობს და ერთ მათგანს, როგორც გამოუქვეყნებელ უცნობ საარქივო მასალას, ცალკე წიგნად ბეჭდავს.

ქალბატონი ირმა ცეცხლითა და მახვილით ებრძვის ჩვენი გიგანტი მეცნიერების – ნიკო მარის, ივანე ჯავახიშვილის, კორნელი კეკელიძის, აკაკი შანიძისა და სხვათა – მიერ ჩვენში დამკვიდრებულ მეცნიერული კვლევა-ძიების ევროპულ აკადემიურ მეთოდს და მიხეილ სააკაშვილის ხელისუფლების, საზღვარგარეთიდან დაფინანსებული სხვადასხვა ანტიეროვნული ფონდებისა და არასამთავრობო ორგანიზაციების მძლავრი მხარდაჭერით ნერგავს ამერიკის შეერთებულ შტატებსა და დასავლეთ ევროპულ ქვეყნებში არსებულ საწინააღმდეგო არამეცნიერულ, ფორმალისტურ ლიტერატურულ-მეთოდოლოგიურ კონცეფციებსა და მიმდინარეობებს. კურიოზზე კურიოზია ამ მეთოდოლოგიით დაწერილი მისი წიგნი „ტექსტი და ქრონოტოპი“ (2010), რომელიც შეიცავს მის საკანდიდატო და სადოქტორო დისერტაციებს და უბადრუკი ჩირთიფირთობით განიხილავს ილია ჭავჭავაძის პროზას. ამაზე საგანგებო ნაშრომი მაქვს გამოქვეყნებული⁹.

⁹ „ილია ჭავჭავაძე სტრუქტურალიზმის სარეცელზე“, ჟურნ. „სამი საუნივე“, დეკემბერი, 2012, № 4 (6), გვ. 72-104; გადაბეჭდილია ჩემს წიგნში „ფილოლოგიური ძიებანი“, I, 2013, გვ. 160-198.

უნდა ნახოთ, ეს დარდუბალა ხბოს რა აღტაცებით ცაში აჰყავთ მის ლუკმაპურზე მყოფ ხელქვეითებს! სამუქფოდ ღუმილით უვლიან გვერდს მის „ნაშრომებზე“ დაბეჭდილ რევაზ მიშველაძის¹⁰, მურმან თავდიშვილისა¹¹ და სოსო სიგუას¹² გახმაურებულ კრიტიკულ წერილებს.

კარგი, ჯანდაბას, ირმა რატიანმა თავისთვის რამდენიც უნდა, იმდენი იჩირთიფირთოს, მაგრამ მთელი უბედურება ის არის, ამგვარსავე კვლევას სხვებისაგანაც განუზრელად მოითხოვს. უკვე გამოქვეყნდა ამგვარი ნაშრომები, რომელთა ავტორები, ი. რატიანისაგან განსხვავებით, ჭეშმარიტი მკვლევარები არიან, მაგრამ შედეგები სავალალო მივიღეთ¹³.

ქალბატონი ირმა ხელისუფლებისაგან იმდენად გათავზედებულია, არაფერს ერიდება. რადგან მეცნიერების „რეფორმის“ დროს მოვასწარი და წერილობით ვაჩვენე ჩემი კონკურენტის, ნესტან სულავას, უბადრუკი აზროვნება და პლაგიატორობა, ქალბატონმა ირმამ და ბატონმა ელგუჯამ იგი ოქტომბრის არჩევნებში ველარ გაიყვანეს, ჩემი გაშავება სამომავლოდ ინსტიტუტის სამეცნიერო საბჭოზე მოინდომეს, რომელიც მაშინდელი გადაწყვეტილებით ერთ თვეში უნდა ჩატარებულიყო. ამისათვის ი. რატიანმა მთელი წელი და სამი თვე იცადა, მაგრამ, კონკურენტი რომ ვერა და ვერ მომინახა, ინსტიტუტის მთავარი მეცნიერის საშტატო ერთეული, რომელზედაც კენჭს ვიყრიდით, უტიფრად გააუქმა. დიახ, დიახ,

¹⁰ მერეხუსე ვაიმეცნიერი, „მწერლის გაზეთი“, 2007, № 18; „ას-ავალ-დასავალი“; 2008-2009, № 1.

¹¹ ქრონოტოპოსანი, „მწერლის გაზეთი“, 2008, № 2.

¹² ირმა რატიანი – მეცნიერების ჟოზეფინა, „მწერლის გაზეთი“, 2009, № 14.

¹³ ეს „ნაშრომებიც“ მაქვს განხილული: ჟურ. „სამი საუნჯე“, 2012, №4 (6) გვ. 76-78, გადაბეჭდილია ჩემს წიგნში „ფილოლოგიური ძიებანი“, I, 2013, გვ. 156-160; „სამი საუნჯე“, ივნისი, 2013, № 2, გვ. 158-189.

განათლებისა და მეცნიერების სამინისტროს მიერ დამტკიცებული შტატი გააუქმა.

არ შეიძლება აღფრთოვანება არ მოგვეგვაროს ქალბატონი ირმას სიმტკიცემ, აკადემიკოსობის გზაზე ასე ძლევამოსილად მანდილის ფრიალ-ფრიალით სრბოლამ. არა მგონია, მას გვერდით დაუდგეს თინა წავეკისელი ან მაია წყნეთელი. მე კი მისი უდიდესი მაღლობელი უნდა ვიყო: იმდენად ამამაღლა, რომ ისე დიდი კერპის მოსასყიდად, როგორიც ბატონი და პატრონი ელგუჯა ზინთობიძე ბრძანდება, ზეარაკმყო. ოღონდ არ არის ეს თანამდებობის ბოროტად გამოყენება, რომელიც კანონით უნდა დაისაჯოს?!

შტატის გაუქმება როგორ არის გაფორმებული, არ ვიცი. მეგონა, ზემდგომ ორგანოებში ჩივილის დროს ისინი ამას გაარკვევდნენ და გააუქმებდნენ. ისე, კაცმა რომ თქვას, ამისთვის ბევრი წვალება არ დასჭირდებოდა, კახა ლომაიას ცოლთან დაქალობა ქვას ხეთქავდა!



საქრათი № 1

[illegible]

**გაქცეულობისა და ემიგრაციის
სამინისტრო**

2. 4-200
3. 1-1 300/v.

Назв. работы: Успехи

Ֆակ. Ժողովուրդ, 0170, Նկ. Երևանի 4N8.

Աղբոհո՞ւ խաճո՞ւն.

ՆԱԽԱՐԱՐՈՒՄ ԵՎ ԿՈՄԻՏԵ

[illegible]

სპორტის კომიტეტის“ თავმჯდომარე ნოდარ გრიგალაშვილს, რომელთანაც, როდესაც იგი გაზეთების რედაქტორი ბრძანდებოდა, თანამშრომლობა და კარგი ურთიერთობა მქონდა. მან ისე მაყურყუტა რამდენიმე თვე, პასუხი არ მაღირსა. საოცარია: ბატონმა ნოდარმა საზოგადოებაში, პარლამენტში გზა იმით გაიკვლია, რომ სხვა მნიშვნელოვანი არაფერი გაუკეთებია, გარდა იოსებ სტალინის წინააღმდეგ ბრძოლისა. იოსებ სტალინმა კი 1941-1942 წლებში, გაგანია ომის დროს, როდესაც გერმანელები კავკასიონს მოადგნენ და საქართველოს ბომბავდნენ, მეცნიერებათა აკადემია და საკვლევადიებო ინსტიტუტები დააარსა. ამ ჩვენმა „ეროვნულმა მოღვაწემ“ კი, როგორც ერთ-ერთმა ხელმძღვანელმა და აღმსრულებელმა, იგი დაშალა და გაანადგურა! ამ საქმეში იგი მიზეზილ სააკაშვილის მოუღლეელი მარჯვენა ხელი იყო. პარლამენტის შემდეგ მისი კონსულტანტის ადგილი ეჭირა – მანქანა ემსახურებოდა, მაღალი ანაზღაურება ჰქონდა და სხვადასხვა სიკეთით ლალობდა.

მიუხედავად იმისა, რომ მაშინაც არსებობდა ადამიანთა უფლებების დამცველი ორგანიზაცია-დაწესებულებანი, სიმართლის პოვნა მაინც შეუძლებელი იყო. სამაგალითოდ ერთს დავასახელებ: უკვე აღნიშნული წიგნი ხელში მეჭირა, მივმართე სახალხო დამცველ სოზარ სუბარს. სამსახურის საქმეზე განცხადებას არ ვღებულობთო, უარით გამომისტუმრეს. აი, ასე მოჯადოებული წრე ჰქონდათ შეკრული მიზეზილ სააკაშვილსა და მის მთავრობას!

ირმა რატიანის კიდევ ერთი თავხედობა. 2009 წლის 15 ოქტომბერს ლიტერატურის ინსტიტუტში თანამშრომელთა ახალი ვადით ასარჩევად მორიგი კონკურსი ჩატარდა. ქალბატონმა ირმამ აქ მის მიერ გაუქმებული რუსთველოლოგიის ცენტრის მთავარი მეცნიერ-თანამშრომლის შტატი რევაზ სირაძისათვის აღადგინა. რა თქმა უნდა, კარგად ვიცოდი, რომ რ. სირაძეს გაიყვანდნენ და იოლადაც გაიყვანეს, მაგრამ სეირის საჩვენებლად, ირმა რატიანი და მისი საბჭო ამჯერად რას მოიმოქმედებდნენ, კონკურსში მონაწილეობა მივიღე. ოქმში ბატონი

რევაზის უპირატესობა იმითია დასაბუთებული, რომ „სამეცნიერო კონფერენციებსა და საგრანტო პროექტებში (ბ. დარჩიას) მონაწილეობა დაბალია. რევაზ სირაძე უკანასკნელი წლების განმავლობაში ხელმძღვანელობდა რუსთველოლოგიის სამეცნიერო ცენტრს. ამ ხნის მანძილზე თანამშრომელთა მიერ მომზადდა სამეცნიერო კრებული - «რუსთველოლოგია» მორიგი ტომი. დაფინანსდა მათ მიერ ეროვნულ საგრანტო ფონდში (რუსთაველის ფონდი) წარდგენილი პროექტი «რუსთველოლოგიის თანამედროვე პრობლემები», რომელშიც ჩართულია ცენტრის ექვლა ამქაძინდელი თანამშრომელი“.

თუ ჩემს წიგნს „რუსთველოლოგიური პრობლემების“ პირველ ტომს გაეცნობით (გვ. 444-538), გასაოცარ სინამდვილეს ნახავთ: აღნიშნულ საკონკურსო ხუთწლედში მე გამოქვეყნებული მაქვს 570 გვერდზე მეტი ნაშრომი, რ. სირაძეს, რომ არ გამომჩეს, - 30-დან 40-მდე გვერდი, ისიც ვაიმეცნიერული, ერთი ისეთიცაა, სადაც გამოჩნდა, რომ მან „ვეფხისტყაოსნის“ შინაარსიც ხეირიანად არ იცის! ირმა რატიანი და მისი საბჭო არაფერს ამბობენ იმაზე, სად გაქრა ბატონი რევაზის სამეცნიერო კონფერენციებზე გამოტანილი ნაშრომები?! უამრავი ფაქტი მაქვს მოყვანილი იმისა, რომ „ცენტრის“ მუშაობას ხელმძღვანელის ხელი ოდნავადაც არ ეტყობა, ხოლო კრებული „რუსთველოლოგია“ იმდენი კურიოზული სტატიითაა სავსე, რუსთველოლოგიაში ოდნავ ჩახედულ კაცს რომ წაეკითხა, ისინი თავიდან იქნებოდა აცილებული. რაც შეეხება გრანტს, აქ კრიმინალთან გვაქვს საქმე. იგი ისეა შეჭმულ - შეხრამუნებული, მეცნიერებას მისგან არაფერი მიუღია!

მოდით და ნუ გაგეცინება: მ. სააკაშვილმა ირმა რატიანს ისე დიდად დაუფასა მეცნიერების მოთხრა და გათახსირება, რომ შარშან, 2013 წელს, როდესაც საპრეზიდენტო ვადა უმთავრდებოდა და თავიანთ ამფსონებს სამახსოვრო საჩუქრებს უხვად ურიგებდა, ქალბატონი ირმა „ბრწყინვალეების საპრეზიდენტო ორდენით“ დააჯილდოვა! ეს ორდენი რამდენად ბრწყინავს, ვერაფერს მოგახსენებთ, ის კი ცხადია, აქ ერთხელ კიდევ

ბ რ წ ყ ი ნ ვ ა ლ ე დ გამოჩნდა მიხეილ სააკაშვილის უსამართლობა და ანტიეროვნული პროფილი.

არანაკლები ორდენი ეკუთვნის მასაც, ვინც ქალბატონი ირმა ამ ჯილდოზე წარადგინა. ის მეცნიერებაში იმდენად ჩახედული ჩანს, კახა ლომაიას ცოლზე ნაკლები ინტელექტისა არ შეიძლება იყოს.

აი, ვისთან მქონდა ურთიერთობა და რა ჯოჯოხეთი გამოვიარე! მიკვირს, სისხლი მაშინ რომ არ ჩამექცა. შედარებით ახალგაზრდა ვიყავი და ალბათ ამ უსამართლობებს, ველურობას ამით გავუძელი. მაგრამ ველარ გავუძელი ექვსი წლის შემდეგ.

1966 წლის ანოტირებული რუსთველოლოგიური ლიტერატურა

როცა 1960 წლის შემოდგომაზე რუსთაველის სახელობის ქართული ლიტერატურის ინსტიტუტში მუშაობა დაიწყო, რამდენიმე თვის შემდეგ, ისე რომ არავის დაუვალეზია, არც ურჩევია, რუსთველოლოგიური ლიტერატურის ბიბლიოგრაფიის შედგენას ჩემთვის შევუდექი. სწორედ ამ მიზნით გაფაციცებით ვადევნებდი თვალს ჟურნალ-გაზეთებს, სამეცნიერო სესიებისა და კონფერენციების მასალებსა და ა. შ. რომელზედაც კი ხელი მიმიწვდებოდა, დიდ საერთო რვეულში აღვუსხავდი, ამონაჭრების სახით ჩემთვის ვაგროვებდი და ვინახავდი. ბიბლიოგრაფიაში იშვიათად შემქონდა წიგნები. კრებულებში შესულ ავტორთა წერილების ჩამონათვალსაც, როგორც წესი, გვერდს ვუვლიდი, რადგან, ჯერ ერთი, წიგნები, კრებულები ბევრი არ იყო, რომ დამვიწყებოდა, მეორეც, მათ ცალკე თაროზე ვინახავდი და არ მეზნეოდა. ასე შევადგინე 1962-1968 და 1971 წლებში გამოსული რუსთველოლოგიური ნაშრომების სია.

ამ ბიბლიოგრაფიის არსებობა, რა თქმა უნდა, რუსთველოლოგიის განყოფილების თანამშრომლებმა და სხვებმაც იცოდნენ, მასალების მოპოვებაში შიგადაშიგ კიდეცაა მეზმარებოდნენ, ყველა რვეულს ინსტიტუტში ვინახავდი¹⁴ და, ვისაც დასჭირდებოდა, უმაღვე ხელს ვუმართავდი.

ამ საქმეზე გული ავიცრუე მას შემდეგ, როცა ვიხილე სარგის ცაიშვილისა და რომან მიმინოშვილის მიერ შედგენილი, ხელის მანქანაზე გადაბეჭდილი 1956-1962 წლების ანოტირებული ბიბლიოგრაფია. ბატონი სარგისი შიგადაშიგ ეცნობოდა ჩემს ნამუშევარს და იქ ამას არ აღნიშნავდა. რაც მთავარია, ინსტიტუტმა არ შემისრულა დანაპირები, რომ აკადემიის საზოგადო-

¹⁴ ქვემოთ დავიმოწმებ, ეს იცოდა და ამას აღნიშნავს აკაკი შანიძეც.

ებრივი განყოფილების „მოამბესა“ და შემდეგ „მაცნეში“ ან სა-
ინსტიტუტო კრებულებში თითო წლის მასალებს დამიბეჭდავდა.

ამის გამო ბიბლიოგრაფიას წერილობით აღარ ვადგენდი,
როგორც ადრე ვაკეთებდი, ძველი ქართული მწერლობის შესახებ
გამოსულ ლიტერატურას, მათ შორის, რუსთველოლოგიურ წიგ-
ნებსა და კრებულებს უკლებლივ ვიძენდი, პერიოდიკაში გამოქ-
ვეყნებულ სამეცნიერო მასალებსაც მთლიანად ან ამონაჭრების
სახით ვაგროვებდი და ვინახავდი.

როდესაც მთავრობაში სამსახურის მეშვეობით კობა იმე-
დაშვილმა გაერთიანებული ერების განათლების, მეცნიერებისა
და კულტურის საერთაშორისო ორგანიზაციის მიზნობრივი და-
ფინანსებული პროგრამა-გრანტი „ყველაფერი ვეფხისტყაო-
სანზე“ მოიპოვა და ეს თანხა ლიტერატურის ინსტიტუტს
რუსთველოლოგიური ანოტირებული ბიბლიოგრაფიის გასაგრ-
ძელებლად და გამოსაცემად გადასცა, ამ საქმისთვის გამოყო-
ფილ ჯგუფში ჩემ მიერ შედგენილ ბიბლიოგრაფიასთან ერთად
მეც შევედი. თუმცა ამ ჯგუფში ისეთებიც მიიღეს, რომლებიც
ლიტერატურის ინსტიტუტში არ მუშაობდნენ, მე იქიდან მალე
გამოვედი. ჩემი მწირზე მწირი ხელფასის შემხედვარეს ეს ფული
ძალიანაც მჭირდებოდა, მაგრამ გამოვედი იმიტომ, რომ ერთმა და
ორმა გამაგონა, ბევრმა მსურველმა მოვიყარეთ თავი და თანხა
ცოტა შეგვხვდებო. თავად გიორგი არაბული „პატიოსნად“
მეხვეწებოდა, შენი ბიბლიოგრაფია მო გ ვ ყ ი დ ე ო. მე, რა თქმა
უნდა, ჩემი ბიბლიოგრაფია მათ უსასყიდლოდ გადავეცი. ეს წიგნი
გამოვიდა 2002 წელს. მისი რედაქტორები მარიამ კარბელა-
შვილი და ნესტან სულავა წერენ: მადლობა „ფილოლოგიის მეც-
ნიერებათა დოქტორს ბო რ ი ს და რ ჩ ი ა ს, რომელმაც კოლე-
გიალური თანადგომით დაგვიტომა მის მიერ შედგენილი ბიბლი-
ოგრაფია სარგებლობისათვის“ (გვ. VIII). წინ კი სქოლიოში აღ-
ნიშნულია – „ნ19 ერთეული“ (გვ. VI).

ბარემ აქვე ვიტყვი: ჩემი ბიბლიოგრაფია ასევე ალაღად გა-
დავეცი გ. არაბულს მეოთხე წიგნისთვისაც, რომელიც „რუს-
თაველის კომიტეტმა“ 2009 წელს გამოსცა. წინასიტყვაში გ. არ-
აბული წერს: „მთა რუსთაველის სახ. ქართული ლიტერატურის

ინსტიტუტის უფროს (უნდა: „წამყვან“ – ბ. დ.) მეცნიერ თანამშრომელს ბორის დარჩიას შედგენილი ჰქონდა 1967-68 და 1971 წლებში გამოქვეყნებული რუსთველოლოგიური ლიტერატურის ბიბლიოგრაფია, სადაც აღნუსხული იყო 280-მდე ერთეული (წიგნი, წერილი, რეცენზია და სხვ.). როდესაც ამ წიგნის მომზადება დავიწყეთ, მან გამოსაყენებლად გადმოგვცა აღნიშნული მასალა. მასში 86 ერთეული ანოტირებული იყო. მანვე გვათხოვა საკუთარი ბიბლიოთეკიდან სხვადასხვა წლების სამეცნიერო კონფერენციების მოხსენებათა თეზისების 30-მდე კრებული, რომ-ლებსაც ქ. თბილისის ბიბლიოთეკებში ვერ მივაგენით. ამ კოლე-გიალური თანადგომისათვის ბ-ნ ბორის დარჩიას გულწრფელ მად-ლობას მოვასსენებთ“ (გვ. 3).

იმასაც ვიტყვი: ასეთი შემთხვევებიც იყო: რამდენიმე ანოტაცია ბატონ გიორგის ტელეფონით ვუკარნახე და წიგნში ისინიც მის მიერ მომზადებულადაა შესული.

დავუბრუნდეთ 1966 წლის ბიბლიოგრაფიას. რვეულებში აღრიცხული მაქვს 1450 ერთეული. თავიდან არც აქ შემიტანია წიგნები და კრებულები, მათ შორის „ვეფხისტყაოსნის“ მაშინდელი გამოცემები – სამი განსხვავებული რედაქციის შემცველი და ორი კიდევ განსხვავებული ფორმატითა და გაფორმებით დაბეჭდილი, – სულ 5 სახეობა. ახლა შევამოწმე: ღია კარიჭაშვილისათვის დასამუშავებლად ისე გადამიცია ლიტერატურის ინსტიტუტის მიერ გამოცემული საიუბილეო კრებული „შოთა რუსთველი“, რომ იგი ბიბლიოგრაფიაში ასახული არა მქონია. მასში კი 25 ავტორია წარმოდგენილი. აქედან მე მხოლოდ ერთი, ჩემი სტატიის, ანოტაცია დავწერე, დანარჩენები ღიას მივანდე.

ლიტერატურის ინსტიტუტმა სამეცნიერო დარგში მაშინდელი დირექტორის მოადგილე ნესტან სულავას ინიციატივით გადაწყვიტა, 2004-2005 წლებში ინსტიტუტს მოემზადებინა და გამოეცა 1966 წლის რუსთველოლოგიური ანოტირებული ბიბლიოგრაფია და საამისოდ შექმნა ჯგუფი: ბორის დარჩია (ხელმძღვანელი), ღია კარიჭაშვილი, თამარ ზვედელიანი და იზოლდა წაქაძე. აქვე აღმოჩნდა გიორგი არაბული, რომელიც ლიტერა-

ტურის ინსტიტუტისა კი არა, „ვეფხისტყაოსნის“ აკადემიური ტექსტის დამდგენი კომისიის თანამშრომელი ბრძანდებოდა; თუმცა იმჟამად ეს კომისია ფორმალურად ლიტერატურის ინსტიტუტს ექვემდებარებოდა, მაგრამ რაიმე ფინანსური ან ადმინისტრაციულ-თემატიკური ერთობა ინსტიტუტთან არა ჰქონია. ახლა ვხვდები, თუ რატომ შემოგვიერთდა იგი: რაღაც ხომ უნდა ეკეთებინა, გამოკვლევების დაწერა უჭირდა, ამ საქმეს კი ერეოდა.

ჯგუფის შემადგენლობა ჩემთვის არავის შეუთანხმებია. იგი თვითნებურად შეადგინა ნესტან სულავამ და შეადგინა უპირველესად და უმთავრესად დასახელებული სამივე თავისი დაქალისათვის. ეს ის დროა, გრანტების დიდი ტაციობაა, მათი მოპოვება და განაწილება აკადემიის პრეზიდიუმისა და ინსტიტუტის ხელმძღვანელობის გადაწყვეტილებაზე იყო დამოკიდებული. თავიდან გაგვიცხადეს და მეც მეგონა, ჩვენ, „ბიბლიოგრაფებს“, ცალკე გრანტი გვქონდა და მე პროექტის ხელმძღვანელი ვიყავი. რამდენიმე თვის შემდეგ, როცა დამატებით სხვა თემის დამუშავებაც – ქართული ლიტერატურის ისტორიისათვის დაწერილი სტატიების რედაქტირება – მომთხოვეს, გაირკვა: მე გაფორმებული ვყოფილვარ გრანტში, რომელსაც ერქვა: „№ 22. 2, «ქრისტოლოგიური საკითხები XVI–XVIII სს. ქართულ ლიტერატურაში» (2004–2005 წწ.)“. მისი ხელმძღვანელი გახლდათ რევაზ ბარამიძე. სიმართლეს არც ეს სახელწოდება შეესაბამება. ამგვარი თემა იმ წლებში არავის დაუმუშავებია და არც ამგვარი რამე დაბეჭდილა. გრძელდებოდა წინა წლების გრანტი, რომელსაც ერქვა: „№ 22. 1, «ქართული ლიტერატურის ისტორია, ტ. 2» (2002–2003 წწ.)“.

სხვა გრანტი ჰქონდათ ლია კარიჭაშვილსა და თამარ ხედეღიანსაც. მახსოვს, ამ გრანტის ხელმძღვანელი გურამ ჭოხონელიძე მათ მიმართ დიდ უკმაყოფილებას გამოთქვამდა და თითოეულისაგან გარკვეული სამუშაოს შესრულებას დაჟინებით მოითხოვდა.

ეს საგრანტო ხელფასებიც მიზერული იყო. ხელს მაწერინებდნენ 60 ლარზე, მაძლევდნენ – 50-ს, მაშინ როდესაც იმავე

გრანტის წევრი რევაზ სირაძე ჩემნაირი სამუშაოსათვის 80 ლარს ღებულობდა¹⁵. ლიასა და თამარის ხელფასები კიდევ უფრო ნაკლები იყო – 30-30 ლარს შეადგენდა. ახლაც არ ვიცი, იზოლდა წაქაძე სადმე სხვა გრანტში იყო თუ არა გაფორმებული. მისი სარგოც 30 ლარი გახლდათ და ასე ფინანსდებოდა: როგორც მე, ისე ლია ანდლულაძესა და რიმა ფირცხალაიშვილს ხელს 60 ლარზე გვაწერინებდნენ, გვაძლევენ 50-50 ლარს და ი. წაქაძეს ჩვენგან ასე შეგროვებული 30 ლარით ისტუმრებდნენ.

ეს ჩაგრანტულ-ჩახლართულობა ლიტერატურის ინსტიტუტის დირექტორის მაშინდელმა მოადგილემ, საქმოსანმა ნესტან სულავამ, „გააიმასქნა“.



უკვე აღვნიშნე: როგორც წინა ტომის მომზადებისას, გიორგი არაბული ჩვენს ჯგუფში ამჯერადაც თავისი ნებით მოვიდა. პირველი შემთხვევისაგან განსხვავებით, ინსტიტუტიდან (და, როგორც თვითონ ამბობს, დამატებით არც კომისიიდან) რაიმე ანაზღაურება არა ჰქონია. მის მობრძანებას დიდი კმაყოფილებით შევხვდი. ჯერ ერთი, მასთან კარგი პირადი და კოლეგიური ურთიერთობა მქონდა და, მეორე, რაც მთავარია, ახალგაზრდა ლიასა და თამართან შედარებით მას რუსთველოლოგიაში, მეტადრე ბიბლიოგრაფიულ მუშაობაში, მეტი ცოდნა და გამოცდილება ჰქონდა. ამიტომ ბატონი გიორგი ჩემს მარჯვენა ხელად მივიჩნიე. მოიმედე გავხდი: იგი, ვიდრე ანოტირებაა, ბევრად უფრო ძნელ საქმეებში, მაგალითად, მთლიანი ტექსტის რედაქტირებისას მხარში ამომიდგებოდა.

დიახ, გ. არაბულთან მუდამ კარგი ურთიერთობა მქონდა, მაგრამ წინა წლებში, რაც სადოქტორო დისერტაციის დაცვა გადაწყვიტა, იგი განსაკუთრებით დამიახლოვდა და მომეკედლა. მისთვის მნიშვნელოვანი ნიჭი და ცოდნა არასოდეს შემიინიშნავს, ამის თაობაზე არც ვინმესგან მსმენია. საჭირო მეცნიერული გზაც

¹⁵ ამაზე საუბარი მაქვს წიგნში „უვიცობის, პლაგიატობისა და განუკითხაობის წინააღმდეგ რუსთველოლოგიაში“ (გვ. 275).

არ გაუვლია. დაამთავრა თელავის პედაგოგიური ინსტიტუტი და შემდეგ „ვეფხისტყაოსნის“ აკადემიური ტექსტის დამდგენ კომისიაში უმთავრესად ტექნიკურ და სალაბორანტო საქმეებზე მუშაობდა. ვხედავდი: უფროსების დავალებას მონდომებით ასრულებდა და ამას დიახაც ვაფასებდი.

გ. არაბულმა შეკრიბა თავისი რუსთველოლოგიური სტატიები და სადოქტორო დისერტაციად ლიტერატურის ინსტიტუტში წარმოადგინა. ჯერ პირადად მე გადმომცა. გულდასმით წავიკითხე იგი, რაც შეიძლებოდა, გავასწორე და სათაურიც მე შევურჩიე – „«ვეფხისტყაოსნის» ტექსტის დადგენის პრობლემები“. მისივე თხოვნით, წინასწარი რეცენზენტობა ვიკისრედაცვა 2003 წლის ნოემბერში შედგა. ამავე სათაურით მან ეს ნაშრომი 2004 წელს წიგნადაც გამოსცა, სადაც რედაქტორად მე ვიხსენიები.

ამ დისერტაციის გამო საკმაოდ ბევრმა ჩვენიანმა გაკვირვება გამოთქვა, ხოლო ერთმა, როგორც იტყვიან, თავზე კაკალი მამტვრია, მასში ძვირფასეული რა ნახეო.

ეს ის დროა, „დამოუკიდებელ“ საქართველოში მეცნიერება და სამეცნიერო ხარისხი უსაშველოდ რომ გაუფასურდა. მეც თავს იმით ვინუგეშებდი და ვიძარტლებდი: სადაც სხვებია, ესეც იქ-მეთქი.

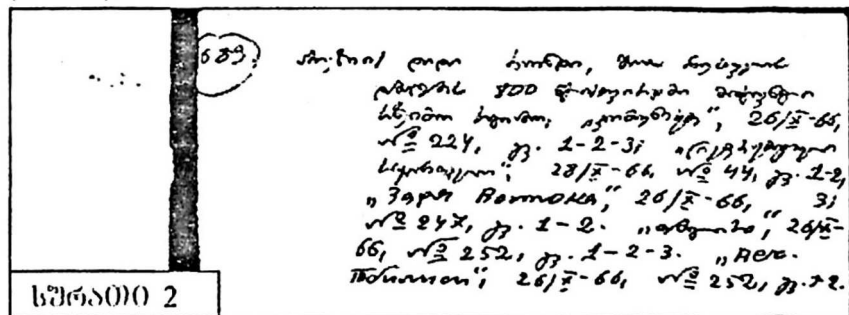


დავუბრუნდეთ ბიბლიოგრაფიას. ჯგუფი პირველად 2004 წლის ნახალწლევს შეიკრიბა. ჩემ მიერ შედგენილი ბიბლიოგრაფიის რეკულები ღია კარიჭაშვილს, თამარ ხვედელიანსა და იზოლდა წაქაძეს გავუნაწილე და ლიტერატურის თითოეული დასახელება ცალ-ცალკე ბარათებზე გადავატანინე. შემდეგ მათვე თანდათანობით ვათხოვე ჩემი კუთვნილი წიგნები: ა. მ. ბაბაიანის მიერ შედგენილი „Шота Руставели. Библиографический справочник. 1712-1970 гг. М. 1975“ და ლევან მენაბდის მთავარი რედაქტორობით გამოცემული ოთხტომეული „რუსთაველი მსოფლიო ლიტერატურაში“. ამ წიგნებში შესული შესაბამისი წლის ლიტერატურის დასახელებანი მათ ასევე ბარათებზე გადავატანინე. გიორგი არაბულს კობა იმედაშვი-

ღისაგან მოვატანინე გაიოზ იმედაშვილის ხელნაწერი ანოტირებული ბიბლიოგრაფია (272 ერთეული) და თამარ ზვედელიანს მისი ქსეროასლი დაკამზადებინე.

შევისწავლე და დავაზუსტე, თუ ჩვენს ეროვნულ (ყოფილ საჯარო) ბიბლიოთეკას რა ემიგრანტული რუსთველოლოგიური ლიტერატურა მოეპოვებოდა, გავაცანი იგი გ. არაბულს და ვთხოვე, დაემუშავებინა როგორც ამ ბიბლიოთეკის, ისე გურამ შარაძის მიერ ივანე ჯავახიშვილის სახელობის სახელმწიფო უნივერსიტეტში დაარსებული ქართული ემიგრაციის მუზეუმში დაცული ლიტერატურა. მალე გიორგიმ მაცნობა: გ. შარაძემ სარგებლობის ნება არ დამართო. ახლა ამას იგი სხვანაირად, შერბილებულად ჰყვება, მაშინ კი ასე მითხრა. ამიტომ მანანა კვატაიას პირით გურამ შარაძეს დავემუქრე: როცა ჩვენი ბიბლიოგრაფია გამოვა, წინასიტყვაობაში თქვენი ხელშეშლა აღნიშნული იქნება-მეთქი. რამდენიმე ხნის შემდეგ გ. არაბულმა მაცნობა: ამ მუზეუმსა და ბიბლიოთეკაში ორი კვირა ვიმუშავე და 30-35 ანოტაცია დავამზადეო.

ჩემ მიერ შედგენილ ბიბლიოგრაფიაში ხუთივე წევრმა ავირჩიეთ, რომელი რომელ მათგანს დავამუშავებდით და ეს ჩვენ-ჩვენი ინიციალები მიწერით დავადასტურეთ. გ. არაბულმა ფანქრით მიაწერა „გ. ა“. აქვე წარმოგიდგენთ რამდენიმე ნიმუშის ფოტოს, რადგან ფანქრით ნაწერია, სურათზე მკრთალად ჩანს (№ 2-7):



နိဂုံး ၁၁၀ ၂

სურათი 3

გეგმის მიხედვით სურათი 3-ის რუკა-
გეგმა, სურათი 3-ის, 28/8-66,
№ 244, გვ. 1. "გეგმის მიხედვით"
სურათი 3-ის, 28/8-66, № 44,
გვ. 1. "გვარს გეგმა", 28/8-66,
№ 242, გვ. 2. "გეგმა", 28/8-
66, № 252, გვ. 1. "გეგმა"
სურათი 3-ის, 28/8-66, № 212, გვ. 2.

სურათი 4

293. ზოგადი გეგმა სურათი 4-ის,
"გვარს გეგმა", 28/8-66, № 223,
გვ. 1. (სურათი 4-ის)

294. D. სურათი 4-ის, გეგმა სურათი 4-ის,
გეგმა, "გვარს გეგმა", 28/8-
66, № 223, გვ. 2.

295. A. სურათი 4-ის, გეგმა სურათი 4-ის,
გეგმა, "გვარს გეგმა", 28/8-
66, № 223, გვ. 2.

296. სურათი 4-ის, გეგმა სურათი 4-ის, გვ. 2.

297. გეგმა სურათი 4-ის, გვ. 2.

0.4

222. ծ. Երզնկայից-ը, «Հայկական» թատեր
հիմնադրամ, «Հայկական թատեր»,
25/13-66, № 222, թ. 3.

0.4

223. ծ. Դիմաճուր, յանդիս Զուր Կոչար, թ. 3.

0.4

224. Դիմաճուր, յանդիս Զուր Կոչար, թ. 3.
Կոչար, թ. 3. 25/13-66, № 224,
թ. 4.

0.4

225. ծ. Կոչար, թ. 3. 25/13-66, № 225,
թ. 4.

Կոչար № 4

ԵՐԶՆԿԱ 5



2234.

1936 թվական, խորհրդային ժամանակ, թիվ. «ԽՍՀՄ-ում տեղի ունեցած»
հոդված, 30/1X-66, № 29,
37-1.

2235.

Խորհրդային ժամանակ, խորհրդային
ԽՍՀՄ-ում տեղի ունեցած, 1936 թ. 2.

2236.

Խորհրդային ժամանակ, ԽՍՀՄ-ում տեղի ունեցած,
1936 թ. 2.

2237.

Խորհրդային ժամանակ, ԽՍՀՄ-ում տեղի ունեցած
ԽՍՀՄ-ում տեղի ունեցած, 1936 թ. 2.

ԵՄԻՏԻՆ 6

ԵՄԻՏԻՆ 7

Հ.Ս.

2238.

1936 թվական, ԽՍՀՄ-ում տեղի ունեցած
ԽՍՀՄ-ում տեղի ունեցած, 30/1X-66, № 29, 37-1.

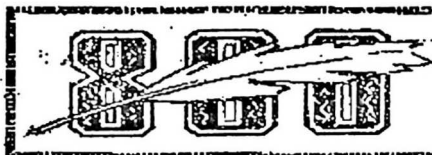
გვ. 239, ი. ქავიაძე, შიშის რედაქტორი,
თბილისი, იანვარი 1935 წ.

გვ. 240, ხ. ინოკოპოვი, შიშის რედაქტორი,
თბილისი, იანვარი 1935 წ.

ზამთარი რომ კარგად გამოგვეყენებინა და გაყინულ ბიბლიოთეკებში ჯდომა არ მოგვწეოდა, თითოეულ წევრს ჩემი ბიბლიოთეკიდან დავურიგე თითო-ორი წიგნი და ჩემ მიერ შეგროვებული ჟურნალ-გაზეთები ან იქიდან ამოღებულ-ამოჭრილი სტატიები. რა თქმა უნდა, მივეცი გ. არაბულსაც ახლანაჲ, შიგ ჩამიდვია ყოფილი საჯარო ბიბლიოთეკის მიერ გამოცემული „ვეფხისტყაოსნის“ გამოცემების ბიბლიოგრაფიული საძიებელი. გ. არაბულის მუშაობის კვალი ამ მასალებზეცაა შემორჩენილი (სურათი № 8).

მას აქა-იქ ტექსტი გაუხაზავს, სათაურისთვის პლუსები დაუსვამს, ხოლო გაზეთის თავში დაუწერია: „გაკეთებულია“ ან შემოკლებით: „გაკეთ“. გაზეთები რომ ჩემი მიცემულია, იქიდანაც ჩანს, რომ ზოგიერთ მათგანს თავში ფანქრით ჩემი სოფლის ფოსტალიონის აღნიშვნა ახლავს – „შაქრო“. ეს კი მამაჩემია, მისი გამოწერილი გაზეთები სოფლიდან წამოვიღე. აღნიშნულ ბიბლიოგრაფიულ საძიებელზეც ნუმერაცია „129“ მიუწერია.

მუშაობის დაწყებიდან რამდენიმე თვის შემდეგ გ. არაბულმა გადმომცა „ვეფხისტყაოსნის“ აკადემიური ტექსტის დამდგენ კომისიაში შედგენილი ბარათებზე ნაწერი ბიბლიოგრაფია (505 ერთეული), რომელიც შევუდარე უკვე ანბანის რიგზე ბარათებზე დალაგებულ ჩემს ბიბლიოგრაფიას და

[illegible]

1923-24

[illegible]

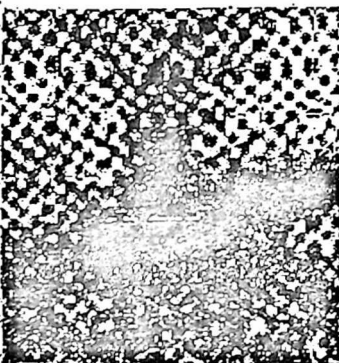
NY 846 335222

ମାର୍ଚ୍ଚ ୨୫, ୧୯୫୫, ପୃଷ୍ଠା ୨.

2000 3 12

გსოფლიო პოპიის გენი

მონაწილეთა შორისაა შოთა,
რუსეთისათვის კახელი



1. *Polysyllabismus* (Polysyllabismus) ist die Bildung von Wörtern aus mehreren Silben. Es gibt zwei Arten: *Polysyllabismus* (Polysyllabismus) und *Polysyllabismus* (Polysyllabismus).
 2. *Polysyllabismus* (Polysyllabismus) ist die Bildung von Wörtern aus mehreren Silben. Es gibt zwei Arten: *Polysyllabismus* (Polysyllabismus) und *Polysyllabismus* (Polysyllabismus).
 3. *Polysyllabismus* (Polysyllabismus) ist die Bildung von Wörtern aus mehreren Silben. Es gibt zwei Arten: *Polysyllabismus* (Polysyllabismus) und *Polysyllabismus* (Polysyllabismus).
 4. *Polysyllabismus* (Polysyllabismus) ist die Bildung von Wörtern aus mehreren Silben. Es gibt zwei Arten: *Polysyllabismus* (Polysyllabismus) und *Polysyllabismus* (Polysyllabismus).
 5. *Polysyllabismus* (Polysyllabismus) ist die Bildung von Wörtern aus mehreren Silben. Es gibt zwei Arten: *Polysyllabismus* (Polysyllabismus) und *Polysyllabismus* (Polysyllabismus).
 6. *Polysyllabismus* (Polysyllabismus) ist die Bildung von Wörtern aus mehreren Silben. Es gibt zwei Arten: *Polysyllabismus* (Polysyllabismus) und *Polysyllabismus* (Polysyllabismus).
 7. *Polysyllabismus* (Polysyllabismus) ist die Bildung von Wörtern aus mehreren Silben. Es gibt zwei Arten: *Polysyllabismus* (Polysyllabismus) und *Polysyllabismus* (Polysyllabismus).
 8. *Polysyllabismus* (Polysyllabismus) ist die Bildung von Wörtern aus mehreren Silben. Es gibt zwei Arten: *Polysyllabismus* (Polysyllabismus) und *Polysyllabismus* (Polysyllabismus).
 9. *Polysyllabismus* (Polysyllabismus) ist die Bildung von Wörtern aus mehreren Silben. Es gibt zwei Arten: *Polysyllabismus* (Polysyllabismus) und *Polysyllabismus* (Polysyllabismus).
 10. *Polysyllabismus* (Polysyllabismus) ist die Bildung von Wörtern aus mehreren Silben. Es gibt zwei Arten: *Polysyllabismus* (Polysyllabismus) und *Polysyllabismus* (Polysyllabismus).

[Faint, illegible handwritten notes]

დავადგინე, რა სიახლეს იძლეოდა იგი. ეს ბარათები ჩვენს მან-დილოსნებს ანბანური რიგის დაცვით თავიდან ბოლომდე ერთიანად გადავაწერინე, მერე თითოეული თავ-თავის ადგილას ჩვენს ბარათებში შევიტანეთ და ისინიც მთლიანად დავამუშავეთ.

მუშაობა მიმდინარეობდა ნორმალურად. ერთი წლის თავზე ი. წაქაძე ჯგუფიდან გავიდა. მისი შვილი დიმიტრი ჩხიკვაძე

იუსტიციის მინისტრის მოადგილე გახდა და ის 30 ლარი მას უკვე აღარ აინტერესებდა. იმის ნიშნად, თუ რა მომიტანა ამ ბიბლიოგრაფიის ხელმძღვანელობამ და მისადმი თავდადება, აქვე ვიტყვი: ქალბატონი იზოლდა ჯგუფიდან სკანდალით წავიდა. მას არც ცოდნა და არც გულმოდგინება ეყო, ანოტაციები ხარისხიანად მოემზადებინა, ჩემი შენიშვნები იუკადრისა და დანარჩენ ჯგუფელთა თვალწინ თავისი ანოტაციები ერთიანად სახეში მომაყარა.

გულაცრუება დაეტყვოთ ღიასა და თამარს. ორივემ სხვადასხვა კერძო სასწავლებლებში დაიწყო მუშაობა, უკვე აღარ მემორჩილებოდნენ და მეც იმ მცირე ანაზღაურების გამო ველარაფერს ვაძალებდი. მაგალითად: ვისარგებლე გერმანე ფაცაციასთან სიახლოვით, რომელიც ერთ ხანს „მარქსიზმ-ლენინიზმის ინსტიტუტის“, ანუ „იმელის“, საქართველოს ფილიალის დირექტორი გახლდათ, დავადგინე, რომ იქ დაცული იყო საბჭოთა კავშირის ყოფილი მოკავშირე რესპუბლიკების ცენტრალური რუსული გაზეთები, მოველაპარაკე შესაბამის თანამშრომლებს და ღიასა და თამარს ამ გაზეთების თანდათანობით დამუშავება ვთხოვე, მაგრამ ისინი იქ ერთხელაც არ მისულან.

მინდოდა, ჩვენი ნამუშევარი შეგვედარებინა 1989 წელს გამოცემული წიგნისათვის: შოთა რუსთაველი – 800, მეგობრობისა და ძმობის ჰიმნი (დოკუმენტების პუბლიკაცია), ყდაზე: Шота Руставели – 800. Гимн дружбы и братства, Публикация документов, შემდგენელი – ვახტანგ გ უ რ გ ე ნ ი ძ ე, რედაქტორი – გიორგი ც ი ც ი შ ვ ი ლ ი, თბ., 1989.

სხვაც რამ მქონდა დაგეგმილი: როდესაც ჩვენს ხელთ არსებული მასალებით შედგენილ ბიბლიოგრაფიას დავამთავრებდით, ვაპირებდი, იგი შეგვეჯერებინა ეროვნული (ყოფილი საჯარო) ბიბლიოთეკისა და „წიგნის პალატის“ მიერ ბარათებზე შედგენილი ბიბლიოგრაფიებისათვის. თადარიგი უკვე დაჭერილი მქონდა: წიგნის პალატის მთავარ რედაქტორ გულიკო ვარდოსანიძის მეშვეობით ამ დაწესებულების ბიო-ბიბლიოგრაფიის განყოფილების უფროს ნელი ფიოლიასთან საამისოდ უკვე მოლაპარაკებული ვიყავი.

ამ საქმის წინ წაწევა და დასრულება სხვა გზითაც ვცადე. 2006 წლის გაზაფხულზე საქართველოს ეროვნულმა სამეცნიერო ფონდმა გამოაცხადა კონკურსი სახელმწიფო სამეცნიერო გრანტებზე. ამის შესახებ ლიტერატურის ინსტიტუტის დირექციამ, სახელდობრ ნესტან სულავამ, ეს ცნობა დროულად და გარკვევით არ მოგვაწოდა. იგი სრულიად შემთხვევით, თანაც მნიშვნელოვანი დაგვიანებით ენათმეცნიერების ინსტიტუტში გავიგე. დავტრიალდი, სასწრაფოდ საბუთები მოვამზადე და საკონკურსოდ წარვადგინე სამწლიანი პროგრამა: „1966–1972 წლების რუსთველოლოგიური ლიტერატურის ანოტირებული ბიბლიოგრაფიის მომზადება და გამოცემა“.

განემარტავდი: „პროექტის მიზანია, მომზადდეს და ორ წიგნად გამოიცეს 1966–1972 წლებში დაბეჭდილი რუსთველოლოგიური ლიტერატურის ანოტირებული ბიბლიოგრაფია, რომელშიც აისახება ქართულ, რუსულ და სხვა ხელმისაწვდომ უცხო ენებზე არსებული ლიტერატურა. რამდენადმე ამის მსგავსი ან მასთან მიახლოებული ნაშრომი, ან კიდევ მარტო ბიბლიოგრაფია, თუნდაც ხელნაწერის სახით, არ მოგვეპოვება. ეს იქნება გაგრძელება და იმავე პრინციპებით შესრულებული ნაშრომი, როგორიცაა 1957 წელს გაიოზ იმედაშვილისა და 2002 წელს ატორთა კოლექტივის მიერ ორ წიგნად გამოცემული ანოტირებული ბიბლიოგრაფიები, რომლებიც სულ მოიცავს 1712–1965 წლების ლიტერატურას. როგორც ეს ორი წიგნია, მათი გაგრძელებაც ისეთივე სამაგიდო ნაშრომი იქნება არა მარტო რუსთველოლოგთათვის, არამედ ძველი ქართული ლიტერატურისა და, საზოგადოდ, საქართველოს წარსულის მკვლევართათვის.“

აქედან სამუშაოს ნახევარი შესრულებულია, 1966 წლის პროდუქცია დამუშავებულია, – ცალკეულ ფურცლებზე დაწერილია და ავტორთა მიხედვით დალაგებულია ანოტაციების 1500-ზე მეტი ერთეული.

პროექტის მიხედვით, შესასრულებელია შედეგი
სამუშაოები:

1. უპირველესად უნდა დაიდგენოს და შედგეს 1967–1972 წლების რუსთველოლოგიური ლიტერატურის ბიბლიოგრაფია და ცალკე ფურცლებზე დაიწეროს მათი ანოტაციები. ამის შემდეგ: ა) ამ ანოტაციათა მონტაჟი, კერძოდ, სხვადასხვა ორგანოში დაბეჭდილ ერთი და იმავე ნაშრომთა ანოტაციების ერთ ანოტაციად გაერთიანება, ბ) მთელი ამ მასალის რედაქტირება, გ) სამგვარი – ავტორთა, პირთა და საგნობრივი (60-მდე ერთეული) – საძიებლების შედგენა, დ) სასტამბოდ მომზადება, ტექნიკური რედაქცია, კორექტურა.

2. აღნიშნული, 1966 წლის ანოტირებული ბიბლიოგრაფიის ბოლომდე მიყვანა – ერთ წიგნად გამოცემა. აქაც სხვადასხვა ორგანოში დაბეჭდილი ერთი და იმავე ნაშრომთა ანოტაციები ერთ ანოტაციად გაერთიანდება, მერმე რედაქტირება, საძიებლების შედგენა, ტექნიკური რედაქცია, კორექტურა.

პირველ წიგნს დაემატება ის ლიტერატურა, რომლებიც 1957 და 2002 წლებში გამოცემულ წიგნებში გამორჩენილია“.

პროგრამაში შევიყვანე გიორგი არაბული და გათვალისწინებული მქონდა, თუ ისურვებდნენ, მასში ლია კარიჭაშვილი და თამარ ხვედელიანი ჩამერთო. ეს წარდგინება ყოველმხრივ (შედგენა, საბუღალტრო დაანგარიშება, თარგმნა, წერილობითი და ელექტროვერსიების მომზადება, მისვლამოსვლა, რიგებში დგომა) მარტოდმარტომ გაეკეთე. გ. არაბულმა მხოლოდ დახარჯული თანხების ნახევარი გადაიხადა.

ამ პროექტმა ვერ გაიმარჯვა.



სხვა ჩანაფიქრიც ჩამეშალა. ლიტერატურის ინსტიტუტის მაშინდელი დირექტორი გურამ ბენაშვილი შეპირებული იყო,

დამახმარდა ინსტიტუტის ლიტერატურული ურთიერთობის განყოფილების სხვადასხვა ენის მცოდნე თანამშრომლებს. იმასაც ვფიქრობდი, დარჩენილ საქმეს მომდევნო წლების საინსტიტუტო წლიურ თემატიკურ გეგმაში შეტანით სრულვყოფდით.



... მაგრამ, მსგავსად მურმან ლებანიძის ლექსისა „ოდესმე დიდი ყოფილა საქართველო“, 2006 წლის ოქტომბერში განათლებისა და მეცნიერების რეფორმის სახელით მეცნიერების „ბორბალი უკულმა დატრიალდა და ამას მოჰყვა «ვაჰ, დრონი! ვაჰ, დრონი!»“ ეს შეეხო ჩვენი მეცნიერების ყველა დარგს, მათ შორის რუსთველოლოგიას. როგორც ზემოთ აღვნიშნე, 2006 წლის ოქტომბერში ინსტიტუტიდან გამაძევეს. რალა მექნა, ჩემი ბიბლიოგრაფიის ს რ უ ლ ყ ო ფ ი ს ა და გამოცემის საქმე სამომავლოდ გადავდე.



გამოხდა ხანი. გ. არაბულმა 2009 წლის ზაფხულში გამოსცა 1987–1980 წლების შემცველი ბიბლიოგრაფიის IV ტომი (ამის შესახებ საუბარი ზემოთ ნაწილობრივ უკვე მქონდა და ზოგ რამეს ქვერელე მოგახსენებთ). ჩანს, მადა გაეხსნა, დაინახა, რომ ლიტერატურის ინსტიტუტიდან „მგლის ბილეთით“ ვიყავი გაძევებული, გადაწყვიტა, 1966 წლის ჩვენი ბიბლიოგრაფია ხელში ჩაეგდო და, როგორც ძირითადად საკუთარი ნაშრომი, ისე გამოეცა. ამ მიზნით, ჩემს დაუკითხავად, მივიდა ლიტერატურის ინსტიტუტში და ამ ბიბლიოგრაფიის მისთვის გადაცემა და გამოცემა ითხოვა. რადგან ჩვენი ბიბლიოგრაფია ლიტერატურის ინსტიტუტში გატარებული არსად იყო, ხოლო ინსტიტუტისა და რუსთველოლოგიის ცენტრის ხელმძღვანელებს ბიბლიოგრაფიის საქმე საერთოდ არც აინტერესებდათ, ბატონი გიორგი კუდამოძუებული წამოვიდა და იერიში პირადად ჩემზე მოიტანა – შენ მას არავინ გამოგიცემს და მე დამითმეო. რომ ვეღარ მოვიგერიე, ჯერ „ვეფხისტყაოსნის“ აკადემიური ტექსტის დამდგენ

კომისიაში სხვების მიერ მომზადებული ანოტაციები სათანადო ხელწერილით გადავეცი (სურათი № 9).

სურათი 9

ბ. ღარჩია
ბ. ღარჩიაშვილს მიეწერა 1966 ანოტაციები
საქს. ბიბლიოთეკის ბიბლიოგრაფიის მხარე 270 ელემ.
ანოტაციები (31 წ. კომისიაში ექვემდებარა)
ბ. ღარჩია
21.03.2012

შემდეგ, კვლავ რომ აღარ მეშვებოდა, გადავწყვიტე, პირადად მის მიერ მომზადებული მასალებიც დამებრუნებინა და ამისათვის ისინი სანახევროდ რომ ამოვიღე – დამენანა, ბიბლიოგრაფია სრულყოფილებას კარგავდა და გ. არაბულის მეშვეობით „რუსთაველის კომიტეტს“ შევთავაზე, მთელი ბიბლიოგრაფია გადამეცა შემდეგი პირობით:

ბ. ღარჩიას მოთხოვნა:

I. გრიფს დაემატოს: „შოთა რუსთაველის სახელობის ქართული ლიტერატურის ინსტიტუტი“.

II. თავფურცელზე აღინიშნოს: „ანოტაციები დაწერეს გიორგი არაბულმა, ბორის ღარჩიამ, ლია კარიჭაშვილმა, თამარ ხვედელიანმა ბორის ღარჩიას მიერ შედგენილი ბიბლიოგრაფიის მიხედვითა და მისივე ხელმძღვანელობით.“

წიგნი დამატებითი საარქივო მასალებითურთ საგამომცემლოდ მოამზადა და საძიებლები დაურთო გიორგი არაბულმა“.

III. წინასიტყვაობას ხელს მოაწერენ ბ. ღარჩია და გ. არაბული.

IV. წინასიტყვაობაში აღინიშნოს:

1. ნაშრომი მომზადდა 2004-2005 წლებში შოთა რუსთაველის სახელობის ქართული ლიტერატურის ინსტიტუტში.

2. ჯგუფს ხელთა ჰქონდა:

— *Handwritten signature*

What happened to me? I was in a car accident.

14. Showing interest in the subject.

[illegible]

hydrogenated sublimated fatless polypropylene naphthalene.

2. Importance of the subject

2) Produktumformung: $\frac{1}{x^2} = x^{-2}$

7. 16. 78.

7. 16. 78.

[illegible]

(1) (2) (3) (4) (5) (6) (7) (8) (9) (10) (11) (12) (13) (14) (15) (16) (17) (18) (19) (20) (21) (22) (23) (24) (25) (26) (27) (28) (29) (30) (31) (32) (33) (34) (35) (36) (37) (38) (39) (40) (41) (42) (43) (44) (45) (46) (47) (48) (49) (50) (51) (52) (53) (54) (55) (56) (57) (58) (59) (60) (61) (62) (63) (64) (65) (66) (67) (68) (69) (70) (71) (72) (73) (74) (75) (76) (77) (78) (79) (80) (81) (82) (83) (84) (85) (86) (87) (88) (89) (90) (91) (92) (93) (94) (95) (96) (97) (98) (99) (100)

၁) "စုစုပေါင်း" နှစ်စဉ် အသက် ၁၈ နှစ် အောက် ကလေးများကို ဖမ်းဆီး ခံရခြင်း - ၅၀၅ နှစ် (၁၉၇၆-၇၇) နှစ်အတွင်း

தேவநகரம் - 600 073

V. Infolge der in der letzten Sitzung
erwähnten und in der letzten Sitzung

SECRET

2012 2013

27-1-10-10

2021

2. 4. 1948

და რასა ეხედავ: 2012 წლის 21 ნოემბერს გავიგე, გ. არაბულს შეთანხმება ძირფესვიანად დაურღვევია, ბიბლიოგრაფია ნახევარზე მეტად შეუმოკლებია და თავფურცელზე დაუწერია: „შეადგინა გიორგი არაბულმა“. თანაც ნირშეუცვლელად განმიცხადა: მე შენს მოთხოვნაზე თანხმობა არც ზეპირად მითქვამს და ხელიც არსად მომიწერიაო.

მაშინლა მივაქციე ყურადღება, რომ „ჩემი მოთხოვნის“ ფურცელზე მას მხოლოდ ეს აღენიშნა: „მასალა ჩავიბარე მთელი წლის (1966). გ. არაბული 11. 04, 2012“. იმდენად მჯეროდა მისი, თუ რა დაწერა მაშინ ფურცელზე, არც დამიხედავს. იმას კი აღარ ამბობს, რაღა ამ ხელშეკრულების ფურცელზე ჩაწერა ეს და არა სხვა ქაღალდზე, როგორც ეს „კომისიის“ თანამშრომელთა ანოტაციების მიღებისას გააკეთა?!

როდესაც გ. არაბული ლიტერატურის ინსტიტუტში უჩემოდ მივიდა და ბიბლიოგრაფიის ხელში ჩაგდება მოინდომა, დავინახე, თუ ჩემს ზურგს უკან რა გველამუბა ჩაიდინა, მაგრამ მაინც ვერ წარმოვიდგინე, თუ იმდენად გაიძვერა, ორპირი და ფლიდი იქნებოდა, ამას პირისპირ გამიკეთებდა! ბიბლიოგრაფიაზე უკვე იმდენად აღარ ვფიქრობდი, რამდენადაც იმაზე, ვისთან მქონია საქმე. ვაჟა-ფშაველამ და ალექსანდრე ყაზბეგმა მთიელები ისე დაგვიჩაბა და შეგვაცყვარა, ამ ჩემს გოგის მილიონი რომ ეთხოვა, უხელწერილად ვენდობოდი. მიკვირს, როგორ გადავიტანე ის დღეები!

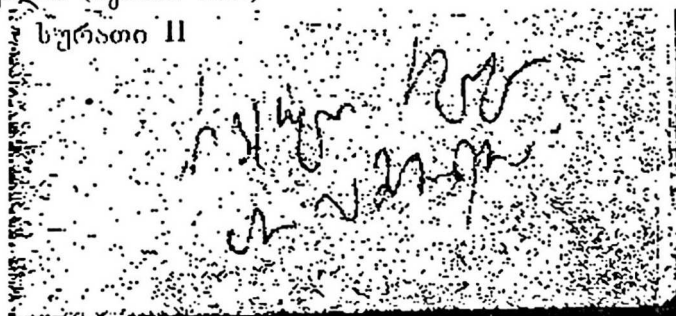
მასთან კამათს აზრი აღარ ჰქონდა და 2012 წლის 26 ნოემბერს განცხადებით მივმართე საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემიის პრეზიდენტ თამაზ გამყრელიძეს, რომლის ხელქვეითიც ბატონი გიორგი ბრძანდება:

■

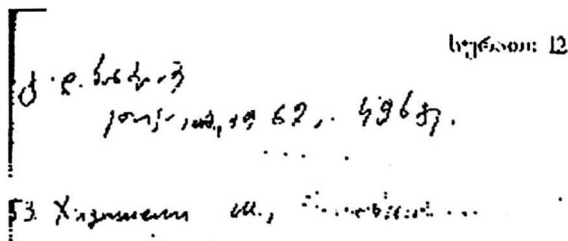
„ბატონო თამაზ! თქვენდამი რწმუნებულ „რუსთაველის კომიტეტი“ გამოდის რუსთველოლოგიური ლიტერატურის ანოტირებული ბიბლიოგრაფიის მესამე წიგნი, რომელიც 2004-2005 წლებში ლიტერატურის ინსტიტუტში ძირითადად ჩემ მიერ შედგენილი ბიბლიოგრაფიის მიხედვითა (1450-ზე მეტი ერთეული) და ჩემივე ხელმძღვანელობით მომზადდა. მასში სამ ინსტიტუტელთან ერთად მონაწილეობდა თქვენი თანამშრომელი გიორგი არაბულიც, რომელმაც მუშაობის დაწყებიდან რამდენიმე თვის შემდეგ მოგვიტანა

„ვეფხისტყაოსნის“ აკადემიური ტექსტის დამდგენ კომისიაში არსებული ბიბლიოგრაფია (50ნ ბარათი). აქედან, რომელიც (მცირე ნაწილი) მე არ მქონდა, ჩვენს კართოტეკაში ჩავდეთ და შემდეგ დავამუშავეთ. 2005 წლის ბოლოსა თუ 2006-ის დასაწყისში ბარათების დალაგებისას ბატონმა გიორგიმ წარმოადგინა „კომისიაში“ შედგენილი ანოტაციები (მისი დათვლით, 493 ერთეული), რომელთაგან ზოგი, აქაც მცირე ნაწილი, ჩვენ არ გვქონდა. უველა ეს ანოტაცია ჩვენი ჯგუფის მიერ მომზადებულ ანოტაციებში ჩავდეთ, რათა რედაქტირებისას უკეთესი ავგუროჩია.

სამამალა უნდა განვაცხადო: თავის დროზე ჩემ მიერ შედგენილი ბიბლიოგრაფია ხელთა ჰქონდათ „ვეფხისტყაოსნის“ აკადემიური ტექსტის დამდგენი კომისიის ერთ-ერთ ხელმძღვანელ სარგის ცაიშვილსა (სურათი №11)



და ინსტიტუტის თამნამშრომელ გაიოზ იმედაშვილს (ბატონი გაიოზის მიერ მომზადებული ანოტაციები ამ წიგნში შედის). ორივეს კვალი ჩემს ბიბლიოგრაფიაში დარჩენილია (სურათი № 12).



„რუსთაველის კომიტეტს“ ეს ბიბლიოგრაფიული ნაშრომი გამოსაცემად იმ ჰირობით გადმოგვცით, რომ თავფურცელზე ეწერებოდა სინამდვილე: „ანოტაციები დაწერეს: გიორგი არაბულმა, ბორის დარჩიამ, ლია კარიჭაშვილმა, თამარ სვედელიანმა ბორის დარჩიას მიერ შედგენილი ბიბლიოგრაფიის მიხედვითა და მისივე ხელმძღვანელობით. წიგნი დამატებითი საარქივო მასალებითურთ საგამომცემლოდ მოამზადა და საძიებლები დაურთო გიორგი არაბულმა“.

ეს და სხვა რამდენიმე ჰირობის ტექსტის ქსეროასლი გადავაცი ბატონ გიორგის თქვენთან შესათანხმებლად. მას შემდეგ, რაც უშენიმეზნოდ განმიცხადა, თანახმა ვართო, სათანადო თანხმობის ხელმოწერით ბარათების სახით ანბანზე დალაგებული მთელი ანოტაციები გამოვატანე.

ახლა ვიცი, როგორც თავად განმიცხადა, ბატონმა გიორგიმ წიგნი სანახევროდ თუ კიდევ უფრო მეტად შეკუმშა და ჰირობა დაარღვია. წიგნს აწერს: „შეადგინა გიორგი არაბულმა“.

დაბეჯითებით გთხოვთ, წიგნის თავფურცელზე დაწეროს ის ტექსტი, რომელიც სიმართლეს ასახავს და რომელზედაც შევთანხმდით.

გაახლებთ გ. არაბულის ხელმოწერილ ჩემი „ჰირობის“ ტექსტის ქსეროასლს და მზად ვარ, მოთხოვნისამებრ წარმოგიდგინოთ უველა საჭირო საბუთი.

კიდევ უფრო მთავარი: ბიბლიოგრაფიაში შევიტანეთ და ახლა წიგნიდან ამოღებული უოფილა ის ლიტერატურაც, რომელიც მამინდელ საიუბილეო ღონისძიებებზე მოგვითხრობს. არადა, ის ასახავს ჩვენს კულტურას და მისი გამოტოვება არა თუ გაუმართლებელი, დანაშაულისაა“.

■

ბატონმა თამაზმა ჩემთან საუბარი არ ინება და ეს თავის თანამშრომელს, ჩემთვის საყვარელ კაცს, დიდებულ მეცნიერსა და პიროვნებას მიხეილ ქავთარიას, დაავალა. ეთქვა: თუ დათმობაზე არ წავიდოდი და საერთო ენას ვერ გამოვნახავდით, ამ წიგნს საერთოდ არ გამოვცემო.

გ. არაბული ჩემს შესაშინებლად ამგვარ მუქარსაც იყენებდა: თუ ასე იქნება, ამ წიგნს 3-4 წლის შემდეგ მე თვითონ ჩემი ხარჯით გამოვცემო.

იყო ასეთი შემოთავაზებაც: თავფურცელზე ავტორებად დავეწერებოდით ჩვენ ორი — მე და გ. არაბული, მაგრამ ღია კარი-ჭაშვილი და თამარ ზვედელიანი ვერ გავწირე. ისინი ლიტერატურის ინსტიტუტში მუშაობენ და შრომები ჰაერივით სჭირდებათ!

გ. არაბული დაჟინებით გაიძახოდა, რომ ავტორის შესახებ წარმოდგენილი ტექსტი სიდიდის გამო მიუღებელია და მისი წინასიტყვაობაში გადატანა აუცილებელია. ა მ ა კ ე ა ზ რ ი - ს ა ა თ ა მ ა ზ გ ა მ ყ რ ე ლ ი ძ ე ო .

მე ამოდ ვუხსნიდი, რომ წიგნის სახელწოდება და ავტორი (თუ ავტორები) თავფურცელზე უნდა აღინიშნოს, წინააღმდეგ შემთხვევაში ავტორის უფლებები ილახება და საცნობარო ლიტერატურაში მისი (წიგნის) მიგნება გაჭირდება-მეთქი. ნი-მუშებსაც ვუსახელებდი. აი, ზოგიერთი მათგანი: „ქართულ ხელნაწერთა აღწერილობები“. ერთ-ერთი მათგანი: „სახელმწიფო მუზეუმის ქართულ ხელნაწერთა აღწერილობა, „საქართველოს საისტორიო და საეთნოგრაფიო საზოგადოების ეოფილი მუზეუმის ხელნაწერები (H კოლექცია) აკად. ს. ჯ ა ნ ა შ ი ა ს საერთო რედაქციით, ტ. I. დასაბეჭდად მომზადებულია ხელნაწერთა განყოფილების თანამშრომლების ლ. ქ უ თ ა თ ე ლ ა ძ ი ს ა და ნ. კ ა - ს რ ა ძ ი ს მიერ იღია ა ბ უ ლ ა ძ ი ს ხელმძღვანელობითა და რედაქციით, თბ., 1946“; „ძველი ქართული ლიტერატურული აგი-ოგრაფიული ძეგლები“: წიგნი I: „დასაბეჭდად მოამზადეს: ილ. ა ბ უ ლ ა ძ ე მ , ნ. ათანელიშვილმა, ნ. გ ო გ უ ა ძ ე მ , ლ.

ქ ა ჯ ა ი ა მ , ც. ქ უ რ ც ი კ ი ძ ე მ , ც. ჭ ა ნ კ ი ე ვ მ ა და ც. ჯ ღ ა ძ ა ი ა მ , [აბზაციით] იღია აბულაძის ხელმძღვანელობითა და რედაქციით“ (თბ., 1963); „პირთა ანოტირებული ლექსიკონი“, ტ. IV: „მასალები შეკრიბეს და გამოსაცემად მოამზადეს: გ ი ო რ გ ი ო თ ს მ ე ჯ უ რ მ ა , გ უ ლ ი კ ო მ ჭ ე დ ლ ი ძ ე მ , მ ზ ი ა ს უ რ გ უ ლ ა ძ ე მ , თ ი ნ ა ე ნ უ ქ ი ძ ე მ და დარეჯან

კლდიაშვილმა, [აბზაცით]: ტომი შეადგინეს მზია სურგულაძემ და დარეჯან კლდიაშვილმა“ (2007). სხვაც დაეუსახელე, მაგალითად, „ქართული ენის განმარტებითი ლექსიკონის“ რეაქტომეული.

□

მიხეილ ქავთარიას ვაჩვენე:

1. ჩემ მიერ შედგენილი რუსთველოლოგიური ბიბლიოგრაფია – 4 საერთო, 100-100 ფურცლიანი, რვეული (№ 3-6), სადაც აღრიცხული მაქვს 1450-ზე მეტი ნაშრომი.

2. აქ მე, ლია კარიჭაშვილს, თამარ ზვედელიანს, იზოლდა წაქაძეს და გიორგი არაბულსაც ჩვენ-ჩვენი ინიციალები ჩვენ-ჩვენივე ხელით მიწერილი გვაქვს იმ მასალებზე, რომლებიც ანოტირებისათვის ავირჩიეთ.

3. გ. არაბულთან ჩემი ამგვარი თანამშრომლობის სამაგალითოდ გავაცანი მის მიერ მომზადებული მეორე და მეოთხე ბიბლიოგრაფიული წიგნები:

IV წიგნში 1967 წელი მოიცავს 178 დასახელების ლიტერატურას. ჩემს რვეულში აღრიცხულია 146 ერთეული (აქედან გ. არაბულს დაუმუშავებია 43 ერთეული, რომლებზედაც თავისი ინიციალები აქვს მიწერილი და ამ ბიბლიოგრაფიისათვის დაუმატებია (ჩემს რვეულში თავისი ხელით სრულად ჩაუწერია) 18 ერთეული. დანარჩენი 14 ერთეული გ. არაბულს შემდეგ მოუძიებია.

მაშასადამე, გ. არაბული 1967 წლის მასალებიდან ჩემს რვეულიდან იღებს 146 ერთეულს და თავისას უმატებს (18+12) მეოთხედზე ბევრად ნაკლებს – 32 ერთეულს.

1968 წლის ბიბლიოგრაფია: გ. არაბულის IV წიგნში ანოტირებულია 102 ერთეული (№ 179-279 + 193a). ჩემს რვეულში აღრიცხულია 71 ერთეული (აქედან გ. არაბულის მიერ ანოტირებულია 42 ერთეული). გ. არაბულს აქ დაუმატებია (ჩემს რვეულში თავისი ხელით სრულად ჩაუწერია) 38 ერთეული.

მაშასადამე, აქ მე შევავსოვე 71 ერთეული, გ. არაბულს დაუმატებია ნახევარზე ცოტა მეტი – 38 ერთეული.

4. ზემოთ უკვე ვთქვე, გ. არაბული ამავე IV წიგნში აღნიშნავს, რომ ბ. ღარჩიამ „გვათხოვა საკუთარი ბიბლიოთეკიდან სხვადასხვა წლების სამეცნიერო კონფერენციების მოხსენებათა თეზისების 30-მდე კრებული, რომლებსაც ქ. თბილისის ბიბლიოთეკებში ვერ მოვაგენით“ (გვ. 3).

ასევე მოვიქეცი 1966 წლის ლიტერატურის დამუშავების დროსაც. ხსენებულ თანამშრომლებს ანოტაციის დასაწერად ჩემი ბიბლიოთეკიდან მივაწოდე 1966 წელს გამოსული წიგნები და უამრავი გაზეთი. ამ მასალებით ისარგებლა გ. არაბულმაც. არა ერთ და ორ გაზეთზე ფიქსირებულია მისი ხელწერა.

5. გ. იმედაშვილი და სარგის ცაიშვილი ჩემი ბიბლიოგრაფიის რვეულებით რომ სარგებლობდნენ, მ. ქავთარიას ვაჩვენე მათი მინაწერები: ბატონმა გაიოზმა ჩემი რვეული ასე შეავსო, თავისი ხელით ჩაწერა: „გ. დ. ბანძელაძე, ეთიკა, - 496 გვ.“ ბატონ სარგისს ერთი ჩემი რვეულის ბოლოს თავისი ხელით მიწერილი აქვს: „რვეული არ ამომიწერია“. იგი გამართული ხელით ნაწერი არაა, იმიტომ რომ მინაწერი ფურცლის ქვემო კიდეშიაა შესრულებული, რვეულის სისქის გამო ხელი გარეთ ედო და მარჯვენა ვერ წერდა.

ამის შემდეგ მ. ქავთარიას წერილობით განვუცხადე:

ჩემს ძვირფას მიხეილ ქავთარიას

ძვირფასო მიმა! ნახევარსაუკუნოვანი ჩვენი მეგობრობის მანძილზე ერთმანეთისათვის არც რაიმე დამამძიმებელი სიტუაცია გვითქვამს და, მეტადრე, არც საქმე დაგვივალვია. ახლა, რაკილა „ვეფხისტყაოსნის“ 1966 წელს გამოსული რუსთველოლოგიური ლიტერატურის ანოტირებული ბიბლიოგრაფიის გამოცემასთან დაკავშირებით ჩემთან მოლაპარაკება დაგეგვალათ, მოგახსენებთ: მე თქვენ გაჩვენეთ არა ერთი და ორი საბუთი იმისა, თუ გიორგი არაბული რა პლაგიატობას სჩადის. მზად ვარ, ეს მასალები ნებისმიერ დროს აკადემიკოს თამაზ გამყრელიძესა და მთელ „რუსთაველის კომიტეტს“ გადავცნო. სხვა მხრივ მტკიცედ და დაბეჯითებით ვაცხადებ:

ერთადერთი, რაზეც უარს ვამბობ, ესაა: გრიფიდან ამოღებულ იქნეს ლიტერატურის ინსტიტუტის დასახელება. სსუა მხრივ, ეს ბიბლიოგრაფია ან მთლიანად გამოქვეყნდება იმკვარად, როგორც ჯგუფმა მოვამზადეთ ან, სულერთია, იგი ისე დამახინჯებით დაიბეჭდება, როგორც გიორგი არაბულს გადაუწვევტია, თუ, საერთოდ, არ გამოიცემა, - ორივე შემთხვევაში ეს იქნება ერთ-ერთი ნიშანდობლივი მაჩვენებელი იმისა, რომ საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნულ აკადემიას და რუსთაველის კომიტეტს რუსთაველოლოგია არ აინტერესებს და არ ენადვლება.

მაღალმა ღმერთმა იცოდეს და თქვენც მერწმუნეთ, ამ ბინძური საქმის საჯაროდ გამოტანა არ მინდა. მაგრამ, თუ კეთილი ნება არ იქნება, უკვანტავი მაინც საკვანტავად დარჩება, მეტი რა შემიძლია, - თუ მუქარად, შეშინებად ან ხმამაღლა ნათქვამად არ ჩამეთვლება, შოთა რუსთაველის დასაცავად ეველა საშუალებით ვიბრძოლებ, განგაშს ავტეს ეველგან, სადაც ხელი მიმიწვდება!

18. 01. 13.



მაკვირებდა და სასოწარკვეთილებაში მაგდებდა, რომ ბატონი თამაზ გამყრელიძე ქედმაღლობდა, ისე მეპყრობოდა, როგორც ქუჩიდან მოსულ ბიჭს: იმის ნაცვლად, რომ დავეძახებინე და ჩემთვის მოესმინა, სხვისი პირით ვაჭრობა დამიწყო და ამ მარტივ საქმეზე პასუხს მიგვიანებდა. არადა, როდესაც ის მეცნიერებათა აკადემიის პრეზიდენტი გახდა, უდიდესი სიხარულით შევხვდი ამას, რადგან ადრე ეს თანამდებობა მათემატიკოსებსა და საბუნებისმეტყველო დარგის მეცნიერთ ეკავათ, ბატონი თამაზი კი ჩვენი ეროვნული მეცნიერების წარმომადგენელი, ენათმეცნიერი ბრძანდებოდა. ამ სიხარულს რომ გამოვხატავდი, ერთმა, მასთან ერთად ასპი-რანტურის კურსი რომ გაეცლო, ცივი წყალი გადამასხა: ეს ისეთი კაცია, თუ პირად სარგებელს არ ელის, მისთვის თითს არ გაანძრევსო. შემდეგ და შემდეგ ამგვარი სხვაც

მოვისმინე. ზოლო, როდესაც მეცნიერებათა აკადემია დაანგრის, დავინახე, რა იოლად შეეგუა ამას და სკამიც შეინარჩუნა. დავინახე ისიც, რუსთველოლოგიის დარგის არასპეციალისტი და მეცნიერებაში არაკეთილსინდისიერებით გამორჩეული, ცულლუტი კაცი რევაზ სირაძე აკადემიის წევრად რა თვალდახუჭულად მიიღო! არადა, პირადად ევახელი და გადავეცი ჩემი წიგნები „უვიცობის, პლაგიატობისა და განუკითხაობის წინააღმდეგ რუსთველო-ლოგიაში“ და „იაკობ შემოქმედელი“, დავეუტოვე „რუსთველო-გიური გამოკვლევების“ პირველი ტომი, სადაც ელგუჯა ზინთიბიძისა და რევაზ სირაძის მიერ ჩადენილი მეცნიერისათვის ყოვლად სამარცხვინო მოქმედებანი მაქვს ნაჩვენები. მაშინ ბატონი თამაზის ყოფილმა მოწაფემ და თანამშრომელმა ზაზა კიკნაძემ მითხრა, არც გადაშლიდაო. ყოველ შემთხვევაში მათზე, ამხელა წიგნებზე, საჯაროდ რამე ეთქვას, არ გამიგია. ის კია არა, ბოლო წიგნი რომ დავეუტოვე, მიიღო თუ არა, არც უცნობებია. რადგან ქედმაღლობა ვახსენე, შესადარებლად ერთ ამბავს გავიმეორებ, რომელიც ადრე დავებეჭდე: როცა საქარ-თველოს მეცნიერებათა აკადემიის პრეზიდენტი ევგენი ზარაძე ბრძანდებოდა, რადგან მასში ერთ ასტრონომიულ საკითხს ვეხებოდი, სამსახურში დავეუტოვე ჩემი წიგნი „ვახტანგ მეექვსის პოეტური მემკვიდრეობა“, მიუხედავად იმისა, კარგად ვიცოდი, მას, როგორც აკადემიის პრეზიდენტსა და სარედაქციო-სა-გამომცემლო საბჭოს თავმჯდომარეს, ამ წიგნს უთუოდ გა-დასცემდნენ. ორიოდ დღეში თავისი თანაშემწის პირით ბატონმა ევგენიმ მადლობა შემომითვალა.

□

ასეთ გაურკვეველ ვითარებაში რომ ვიყავი, 2013 წლის 22 იანვარს გადმომცეს 27 ნოემბერს შეტანილი ჩემი განცხადების უარყოფითი პასუხი, რომელსაც ხელს აწერს არა ადრესატი პრეზიდენტი თამაზ გამყრელიძე, არამედ მისი მოადგილე ფელიქს კალანდარიშვილი. მასში აღნიშნულია: „... დასახელებულ ტომს საქართველოს მეცნიერებათა აკადემია ამჟამად არსებული სახით არ გამოაქვეყნებს. ამავე დროს წინადადებას გაძლევთ, რომ პირადად თქვენი და თქვენი კოლეგების (ქართული ლიტერატურის

თანამშრომლების) მიერ მოპოვებული მასალა დამოუკიდებლად მოამზადოთ ელექტრონული ვერსიის სახით და წარმოუდგინოთ მეცნიერებათა აკადემიის სარედაქციო-საგამომცემლო საბჭოს, რომლის დასკვნის საფუძველზე მიღებული იქნება გადაწყვეტილება თქვენი ნაშრომის წიგნად გამოქვეყნების თაობაზე“.

აქ გაუგებარია ფრაზა – „ამჟამად არსებული სახით“; გასაგები და ნათელი კი ისაა, ბატონ ფელიქსს თავი არ შეუწუხებია, ჩემს მასალებს გასცნობოდა და იმას აღნიშნავს, რაც გ. არაბულმა მოახსენა. გიორგი არაბულს კი მისთვის წერილობით მოუხსენებია:

□

„საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემიის პრეზიდენტისადმი ფილოლოგიის მეცნ. დოქტორის ბორის დარჩიას მიმართვის გამო, რაც ჩემ მიერ რუსთველოლოგიური ლიტერატურის III კრებულის გამოსაცემად მომზადებას ეხება, მოგახსენებთ, რომ აღნიშნული მიმართვა არაობიექტურია და ამ წიგნისათვის საჭირო მასალის მოპოვებისა და მის გამოსაცემად მომზადების ვითარებას ტენდენციურად წარმოადგენს.

1) დემაგოგია იწყება პირველივე წინადადებიდან – რომ «წიგნი... 2004-2005 წლებში მომზადდა მისი (ბ. დარჩიას) ხელმძღვანელობით». სიმართლე ისაა, რომ მაშინ ქართული ლიტერატურის ინსტიტუტის ოთხმა თანამშრომელმა ინსტიტუტის დირექციის დავალებით და ფინანსური მხარდაჭერით მოიპოვა კრებულისათვის სავარაუდო მასალის ნაწილი (დაახლოებით 1000 ანოტაცია), ბ-ნ ბ. დარჩიას მიერ შედგენილი ბიბლიოგრაფიის გამოყენებით. ეს იყო მხოლოდ მასალა, რომელსაც სჭირდებოდა დახარისხება, ერთმანეთთან შეჯერება, რედაქტირება და ა. შ. ბ-ნ ბორის დარჩიას ასეთი მუშაობა არ ჩაუტარებია.

დიდი დაგვიანებით, მიმდინარე წელს, მე რომ დავიწეე ამ კრებულის მომზადება, შემოადინიშნული მასალა თავისი შინაარსითა და ფაქტობრივი მონაცემებით იმდენად უსარგებლო აღმოჩნდა, რომ გამოსაქვეყნებლად გამოვიყენე მხოლოდ მისი 15 პროცენტი – სულ 152 სტატია.

2) ბ-ნი ბორის დარჩია უგულებელყოფს და აკნინებს მნიშვნელობას პროფ. გაიოზ იმედაშვილის ჰირად არქივში დაცული რუსთველოლოგიური ლიტერატურის ანოტაციებისა, რომლის გადაცემაც ქართული ლიტერატურის ინსტიტუტის რუსთველოლოგიის განყოფილებისათვის შესაძლებელი გახდა ჰირად ჩემი ხანგრძლივი მოლაპარაკების შედეგად განსვენებული მეცნიერის მემკვიდრესთან - ბ-ნ კობა იმედაშვილთან. ამ მასალის ნაწილი გამოვიყენე ბიბლიოგრაფიის II კრებულის მომზადებისას. დანარჩენი (1966 წლის მასალა) 272 სტატია-ანოტაცია კი III კრებულისათვის.

3) ბ-ნი ბორის დარჩია ასევე აკნინებს და მხოლოდ გაკვრით ახსენებს «ვეფხისტყაოსნის» კომისიაში მომზადებულ 500-ზე მეტ ანოტაციას, რაც გახდა ძირითადი ფონდი წინამდებარე კრებულის შედგენისათვის. ჩვენ კომისიის ხუთი თანამშრომელი 1981-1982 წლებში უშუალოდ ვეძებდით 1966 წლის პერიოდიკაში გაბნეულ მასალებს, ვამუშავებდით ჰირველწყაროებს ისე, რომ სრულიად არაფერი ვიციოდით ბ. დარჩიას ბიბლიოგრაფიის შესახებ“.

2013 წლის 17 ივლისს გ. არაბულმა გამომეღავენა, რომ მან მაშინ თავისი „ახსნა-განმარტების“ მხოლოდ ნაწილი მომცა. მართლაც, ფურცლის მეორე გვერდზე ის ბატონ ფელიქს ატყობინებს:

„4) არასწორია ბ-ნ ბ. დარჩიას განცხადება, თითქოს მე დავეთანხმე წიგნის თავფურცლის მისეულ შინაარსს. მაშინვე უუთხარი, რომ ის წარწერა არ ასახავდა საქმის რეალურ ვითარებას. ჩემი ხელმოწერით დაუვრცელურე მხოლოდ მასთან არსებული ბიბლიოგრაფიული მასალის გადმოცემა რუსთაველის კომიტეტისათვის.

5) ბ-ნ ბორის დარჩიას სურს, ისეთი შთაბეჭდილება შექმნას, თითქოს წიგნისთვის საჭირო მთელი მასალა მოიძებნა და დამუშავდა პუბლიკაციების მის მიერ შედგენილი ჩამონათვალის მიხედვით, რაც მართალი არაა“.



თავიდანვე მთელი პასუხისმგებლობით უნდა განვაცხადო: მასში, რომლის სტილს, რა თქმა უნდა, ზედმიწევნით ვიცავ,

რამდენი აზრიცაა გამოთქმული, იმდენივე ტყუილი და სიცრუეა, თანაც რა ამაზრზენი ტყუილი და სიცრუე!

1. ა) გიორგი არაბული ტყუის, როცა აცხადებს, თითქოსდა ინსტიტუტელთა ჯგუფმა („ინსტიტუტის ოთხმა თანამშრომელმა“) ეს ბიბლიოგრაფია რაღაც გრანტის საშუალებით („ინსტიტუტის დირექციის დაფალებით და ფინანსური მხარდაჭერით“) დაწვერეთ. ნამდვილად კი, ზემოთ უკვე აღვნიშნე, იმ წლებში მე გაერთიანებული ვიყავი სხვა (საინსტიტუტო) გრანტში, რომელსაც რევაზ ბარამიძე ხელმძღვანელობდა, და ანაზღაურებას იქიდან ვღებულობდი: ვკითხულობდი და ვასწორებდი „ქართული ლიტერატურის ისტორიის“ მრავალტომეულისათვის დაწერილ სტატიებს. ბატონი გიორგისა და სხვებისთვისაც მიაბამია, ერთი ავტორისაგან რა უსიამოვნება გადამხდა თავს, რომლის ნაშრომიც ფანქრით მქონდა გასწორებული. ასე რომ, როგორც 1961-1968 და 1971 წლების ბიბლიოგრაფიის შედგენაში არც ერთი კაპიკი არ მრგებია, ასევე 2004-2005 წლებშიაც, არც 1966 წლის ჩემს ბიბლიოგრაფიაში, არც ანოტაციების დაწერასა და სხვათა ხელმძღვანელობაშიც ერთი თეთრი არ მიმიღია. ადრიდანვე რომ ასე იყო, იქიდანაც ჩანს, ბიბლიოგრაფიის შედგენას ჩემი სურვილისამებრ დავანებე თავი, ინსტიტუტს მისი გაგრძელება არავისთვის დაუვალებია, ხოლო მეორე შემთხვევაში თავად გ. არაბული დარწმუნდა, როდესაც ჩემს ზურგს უკან ლიტერატურის ინსტიტუტში მიბრძანდა და მთელი ჯგუფის ნამუშევრის ხელში ჩაგდება მოინდომა.

იცის, იცის ეს გ. არაბულმა, მაგრამ ტყუილს მაინც არ ერიდება.

ბ) თურმე, დემაგოგია ყოფილა ჩემი ცნობა, რომ „წიგნი... 2004-2005 წლებში მომზადდა მისი (ბ. ღარჩიას) ხელმძღვანელობით“. ჯერ ერთი: ბატონი გიორგი შეგნებულად აყრუებს თ. ვამყრელიძისადმი მიმართულ განცხადებაში ნახმარ ჩემს სიტყვას – „ძირითადად“ („ძირითადად მომზადდა“). მეორე და, რაც ჰთავარია, ამას ისე უტიფრად აღნიშნავს, ვითომცდა ჩვენი ჯგუფის წევრები ცოცხლები აღარ იყვნენ ან არ არსებობდეს ჩემ მიერ შედგენილი ბიბლიოგრაფიის ოთხი ას-ასფურცლიანი რვეული,

სადაც თითოეული ჯგუფის წევრს, მათ შორის გ. არაბულსაც, ნათლად და გარკვევით თავიანთი ინიციალები თავიანთივე ხელით მიწერილი არ ჰქონდეთ იმ ლიტერატურის თითოეულ ჩამონათვალზე, რომლებიც მათ აქედან დაამუშავეს!

გ) გიორგი თვალთმაქცობს სიტყვებით, თუ რას ნიშნავს, ერთი მხრივ, წიგნის მომზადება (დაწერა) და, მეორე მხრივ, გამოსაცემად, სასტამბოდ მომზადება — რედაქტირება, კორექტირება და საძიებლების შედგენა. ჩვენმა ჯგუფმა გ. არაბულის ჩათვლით სამუშაოს პირველი ნაწილი შეასრულა — მხოლოდ ანოტაციები დაწერა. მე არსად მითქვამს, წიგნი საბოლოოდ მოვამზადეთ-მეთქი. შემთხვევითი არაა, რომ ჩემს „მოთხოვნაში“, რომელიც გ. არაბულს „რუსთაველის კომიტეტთან“ შესათანხმებლად გადავეცი და თანხმობის ნიშნად ხელი მომიწერა, გარკვევით წერია: „ანოტაციები დაწერეს გიორგი არაბულმა, ბორის დარჩიამ“ და ა. შ. განა იმავე „მოთხოვნაში“ ბოლო პუნქტად არ აღვნიშნავ, რომ ნაშრომი „*«რუსთაველის კომიტეტს»* ჩაბარდა ან-ბანზე დალაგებული ავტორთა ხელით შესრულებული ბარათების სახით“?!

ზემორე შენიშნული მაქვს, მაგრამ აქ გავიმეორებ: „მოთხოვნაში“ პირველად „დაწერას“ მაგიერად „მოამზადა“ სიტყვა ვიხმარე, მაგრამ იგი უმაღლეს გავასწორე — გადავხაზე და თავზე „დაწერა“ დავაწერე. რაც შეეხება მეორე ნაწილს — ტექსტის გამოსაცემად მომზადებას — როცა გ. არაბულს მთელი ნაშრომი ჩემგან მიჰქონდა, მისი შესრულება მან თავად იკისრა. ამიტომ, ჩვენი შეთანხმების თანახმად, თავფურცელზე აღინიშნება: „წიგნი დამატებითი საარქივო მასალებითურთ ს ა გ ა - მო მ ც ე მ ლ ო დ მო ა მ მ ჯ ა და საძიებლები დაურთო გიორგი არაბულმა“.

დ) ბატონი გიორგი ცრუობს, ვითომცდა ინსტიტუტებმა 1000 (ათასი) ერთეული ანოტაცია დაწერეთ, სინამდვილეში იგი ბევრად მეტი, 1500-ზე ნაკლები არაა. მათ შორის იგულისხმება გიორგი არაბულის დამუშავებული 104 ერთეული ანოტაცია, რომლების მოსამზადებლადაც ჩემი ბიბლიოგრაფიის იმ მასა-

ლებით ისარგებლა, რაზედაც ხელი აქვს მოწერილი, ხოლო, რაც ჩემი მითითებით ხელმოუწერლად დაამუშავა, ამ ციფრს ათეულობით აჭარბებს.

ე) გ. არაბული რიხით წერს, რომ ჩვენი ჯგუფის მიერ შედგენილი ანოტაციები, თურმე, „იმდენად უსარგებლო აღმოჩნდა, რომ გამოსაქვეყნებლად გამოვიყენე მხოლოდ მისი 15 ჰროცენტი - სულ 152 სტატია“-ო. გიორგი არაბულისათვის ბიბლიოგრაფია და, საერთოდ, მეცნიერება ქაჯის სავარცხელია. მარტივი ჭეშმარიტებაა, რომ ბიბლიოგრაფიას ავისა და კარგის შინაარსობრივი გარჩევა არ ევალება. იგი, რაც შეიძლება, მთლიანი და სრული უნდა იყოს. აქედან რა იქნება სასარგებლო და ვის რა დასჭირდება, ამის წინასწარი განსაზღვრა თუ შეუძლებელი არაა, ძნელი მაინცაა! ავიღოთ, მაგალითად, გივი მიქაძის მიერ შედგენილი და 1968 წელს გამოცემული *„ძველი ქართული მწერლობის ბიბლიოგრაფია (1921-1965 წწ.)“* და ვნახავთ, უმნიშვნელო რაიონულ გაზეთებში ამა თუ იმ მწერლის იუბილის ცოტად თუ მეტად ამსახველ ცნობებს აქ გვერდი არა აქვს ავლილი!

2. ა) გ. არაბული უმოწყალოდ ტყუის, რომ მე რაიმეთი გაიოზ იმედაშვილის ანოტაციებს ვაკნინებდე. ისინი მე ქსეროქსზე მთლიანად გადავადებინე და ჯგუფის ნამუშევარში უკლებლივ შევიტანე, - ისინიც კი, რომლებიც ნაკლულებია და მათი შევსება თავად გ. არაბულს ვთხოვე. ახლა გ. არაბული პირად საუბარში მიმხელს, რომ აქედან წიგნში შესატანად ორასიოდე ერთეული შეურჩევია და დანარჩენებზე უარი უთქვამს. ბატონი გიორგი რუსთველოლოგიაში იმდენად უვიცი და ამდენადვე თავხედი, რა გასაკვირია, ბატონ გაიოზს რუსთველოლოგიური ლიტერატურის შერჩევასაც კი ასწავლოს!

ბ) გ. არაბული იმ ტყუილსაც კი ბედავს, რომ აცხადებს: ბატონი გაიოზის მიერ შედგენილი და დაწერილი ანოტაციების მოსაპოვებლად მას კობა იმედაშვილთან, თურმე, „ხანგრძლივი მოლაპარაკება“ გაუმართავს. დახეთ, სანამდე მიდის გ. არაბულის ტყუილი და უტიფრობა! არადა, ზემოთ უკვე აღვნიშნე, სწორედ ბატონი კობას თავდადებული ძალისხმევით იქნა მოპოვებული ამ ანოტირებული ბიბლიოგრაფიის მეორე ტომის დაფინანსება! და

რა, კობა იმედაშვილი ყოყმანობდა იმაზე, შეეტანა თუ არა მასში ბიძამისის ნამუშევარი?! ამ ტომის რედაქტორები მარიამ კარბელაშვილი და ნესტან სულავა წინასიტყვაობაში წერენ: „... ჩვენი გულითადი მადლობა ეკუთვნით ქ-ნ ნ ა ნ ი ი მ ე დ ა შ ვ ი ლ ს ა (გაიოზის ქალიშვილია – ბ. დ.) და ბ-ნ კ ო ბ ა ი მ ე დ ა შ ვ ი ლ ს, რომელთაც წიგნის მომზადებისას გაიოზ იმედაშვილის ჰირადი არქივით სარგებლობის ნება დაგვრთეს“ (გვ. VIII). მარიამ კარბელაშვილი იმდენად ახლოს იყო ბატონ გაიოზთან და არის მათ მემკვიდრეებთან, გ. არაბული სხვა მხრივ არაფრად დასჭირდებოდა, გარდა ერთისა – ეს მასალები ოჯახიდან ლიტერატურის ინსტიტუტში მიეტანა.

ბგერ არა ბრძანდება კობა იმედაშვილი? – ჰკითხეთ მას და გეტყვით, შეხვდა თუ არა მეორე ტომის მესვეურებს მისგან რაიმე წინააღმდეგობა, ფიქრი ან ორჭოფობა. მე მაინც ვკითხე და მან მხოლოდ გაოცება გამოხატა!

რაც შეეხება 1966 წლის მასალებს, მისი მოცემა ბატონ კობას მაშინ ტელეფონით მე პირადად ეთხოვე და მან მაშინვე, უმაღვე, მყისიერად სიზარულით გაგვიცხადა თანხმობა. გიორგი არაბულმა კი ჩემი დავალებით იგი ინსტიტუტში მოიტანა.

3. ა) გ. არაბული ტყუის, როცა აცხადებს: „ბორის დარჩია ასევე აკნინებს და მხოლოდ გაკვრით ახსენებს «ვეფხისტყაოსნის» კომისიაში მომზადებულ 500-ზე მეტ ანოტაციას“. არა თუ ვაკნინებ, წიგნის თავფურცელზე საგანგებოდ აღვნიშნავ: „დამატებითი საარქივო მასალებითურთ“ – მეთქი. ამ „დამატებით მასალებში“ სწორედ კომისიაში მომზადებული ანოტაციები იგულისხმება.

ბ) ისე ამასაც მნიშვნელობა აქვს და საგანგებოდ უნდა ითქვას: „ვეფხისტყაოსნის“ აკადემიური ტექსტის დამდგენ კომისიაში არ მიმდინარეობდა ანოტირებული ბიბლიოგრაფიის, როგორც ასეთის, შედგენა და წერა. აქ მხოლოდ იმ მასალას აქცევდნენ ყურადღებას, მას იწერდნენ და ტექსტის დამდგენ კომისიას აწოდებდნენ, რომელიც უშუალოდ პოემის ტექსტის გაგებასა და დადგენას ეხებოდა. ეს რომ ასე იყო, მე იმთავითვე ვიცოდი და ახლა ამას თავად გ. არაბულიც აღიარებს. მოვუსმინოთ მას, თუ რასა წერს 2009 წელს გამოცემულ მის მიერ შედგენილი

და გამოსაცემად მომზადებული ბიბლიოგრაფიის მეოთხე ტომის „წინასიტყვაში“: „წინამდებარე IV ტომში თავი მოუყარეთ 1967–1980 წლებში გამოქვეყნებულ რუსთველოლოგიურ ლიტერატურას. მისი ანოტირება დაწყებული იყო «ვეფხისტყაოსნის» აკადემიური ტექსტის დამდგენ კომისიაში 1980–იან წლებში. მასზე ჩვენთან ერთად მუშაობდნენ «კომისიის» მეცნიერი თანამშრომლები: ნანა გურაშვილი, ციცინო ელისაბედაშვილი, ირაკლი კობიძე, ნინო მაქაძე, თინა ნასუცრიშვილი, ნინო რამიშვილი და თამარ ტაბიძე. მაშინ ამ მასალის აღნუსხვა და ანოტირება ხდებოდა ე. წ. შიდასაუწყებო მოხმარების მიზნით – «ვეფხისტყაოსნის» ტექსტის მეცნიერულ-კრიტიკულად დადგენიხა და მისი კომენტარის მომზადებისას გამოსაყენებლად. აღნიშნულიდან გამომდინარე, სრული და ეოვლისმომცველი ბიბლიოგრაფია არ კეთდებოდა, ურადლებას უფრო ტექსტოლოგიური თვალსაზრისით საჭირო კრიტიკულ და ანალიტიკურ მასალას ვაქცევდით. მაშინდელი მონაპოვრიდან ამ კრებულში შესატანად ვარგისი აღმოჩნდა დაახლოებით ორასი სტატია–ანოტაცია. ბეჭდურად გამოყენებისათვის აუცილებელი გახდა მათი ხელახლა დამუშავება, წეაროებთან შეჯერება, რედაქტირება და წიგნისათვის შესაფერის სტილში მოქცევა. (...) წინამდებარე ტომისათვის გამოყენებული სხვა წეაროები მოძიებული და ანოტირებულია ჩვენ მიერ უკანასკნელ ორ–სამ წელიწადში“ (გვ. 34).

გ. არაბული ამ სიტყვებს წერს, როგორც თვითონ ათარილებს, 2009 წლის 25 მარტს (გვ. 4).

მადლობა ღმერთს, ამ ბიბლიოგრაფიებთან დაკავშირებით მისი მართალი და გულწრფელი აზრი, როგორც იქნა, მოვისმინეთ!

ეს გულწრფელობა იმ მხრივაცაა საინტერესო, რომ „კომისიაში“ იგივე ვითარება იყო 1966 წლის ლიტერატურის დამუშავების დროსაც.

ერთხელ ამ კამათის დროს გ. არაბულს ვკითხე: შენ მიერ დაწერილი ანოტაციები სულ ბოლოს რატომ მოიტანე–მეთქი. და მაშინაც გულწრფელად მიპასუხა, დამთავრებული არ მქონდაო. დიახ, დიახ, იმ ორი წლის განმავლობაში ჩემ მიერ მიწოდებულ მასალებს ამუშავებდა!

ეს აღიარება კიდევ იმ მხრივაცაა საინტერესო, რომ ნათელს ფენს, თუ საიდან მოდის გ. არაბულის აკინჭილებული (ვიკტორ ნოზაძის სიტყვაა) შეხედულება ბიბლიოგრაფიის სასარგებლო-უსარგებლოდ დახარისხების თაობაზე. მისი გონება ვერა და ვერ სწვდება იმ მარტივ ჭეშმარიტებას, რომ ამ ბიბლიოგრაფიამ მასალები ქართული კულტურის საკითხებზეც უნდა მოგვცეს.

გ) გ. არაბული გვეუბნება, რომ „კომისიაში მომზადებული 500-ზე მეტი ანოტაცია გახდა ძირითადი ფონდი“ მის მიერ შერჩეულ-შედგენილი 1966 წლის ბიბლიოგრაფიისა.

ჩემ ხელთ არის ჩვენი ჯგუფის მუშაობის დაწყებიდან რამდენიმე თვის შემდეგ გ. არაბულის მიერ გადმოცემული კომისიაში მომზადებული ანოტაციების სია, რომლებიც თამარ ხედელიანსა და იზოლდა წაქაძეს აღვანუსხვინე. და იცით, რას გვიჩვენებს იგი: შეადგენს 488 ერთეულს და აქედან რაიონულ გაზეთებში გამოქვეყნებული მასალები თითქმის ნახევარი – 236 ერთეულია. თბილისში გამოშვებულ ჟურნალ-გაზეთებიდან, მათ შორის ჟურნალ „პიონერიდანაც“ არის 4 ერთეული, ძალიან ბევრია გაზეთების „სოფლის ცხოვრებასა“ და „მოლოდიოე გრუზიაში“ დაბეჭდილები. იქნება ისინი ფუნდამენტური აზრის შემცველები?!

დ) გ. არაბული გასაოცრად ტყუის, რომ 1966 წლის ლიტერატურას პოემის აკადემიური ტექსტის დამდგენი კომისიის წევრები 1981-1982 წლებში ისე ვამუშავებდით, „არაფერი ვიცოდით ბ. დარჩიას ბიბლიოგრაფიის არსებობის შესახებ“-ო.

ბატონი გიორგი ახლა არ აღიარებს, მაგრამ ჩემს ბიბლიოგრაფიულ საქმიანობაზე მასთან საუბარი არა ერთხელ და ორჯერ მქონია. კარგი, თვითონ არ ადასტურებს, მაგრამ გადავშალოთ 1966 წელს (დიახ, 1966 წელს) გამოცემული აკაკი შანიძის წიგნი: „თხზულებანი, II, ვეფხისტყაოსნის საკითხები, I“, სადაც შავით თეთრზე წერია: „ბოლო ხანებში დიდძალი ლიტერატურა გაჩნდა «ვეფხის ტყაოსნის» საკითხების შესახებ, მაგრამ ეველაფრის აქ აღნუსხვა შეუძლებელია. ვიცი, ზოგი დამემდურება, მაგრამ იმედი მაქვს, რომ გაიოზ იმედაშვილი გამოძივანს გაჭირვებიდან, - სრულად აღნუსხავს ეველაფერს თავის

«რუსთველოლოგიური ლიტერატურის» II ტომში. გარდა ამისა, უკანასკნელი ხანის რუსთველოლოგიური ლიტერატურა აღნუსხული აქვს ბ. დ ა რ ჩ ი ა ს ა ც (ხელნაწერი. ინახება ქართ. ლიტ. ისტორიის ინსტიტუტში)“ (გვ. 226-227). იგივე გადაბეჭდილია ბატონი აკაკის თხზულებათა თორმეტტომეულის მე-5 ტომში, რომელიც 1985 წელს გამოვიდა (გვ. 233-234). ახლა სიტყვას აღარ გავგრძელებ იმაზე, რომ ბატონ გაიოზს იმ წელს დაუმუშავებია და ანოტაციები დაუწერია 272 ერთეული ლიტერატურისათვის, მე კი აღვნიშნე 1450-ე მეტი ერთეული; მაგრამ ის კი ხმამაღლა უნდა ვიკითხო: თუ გიორგი არაბული რუსთველოლოგია და რუსთველოლოგიური ბიბლიოგრაფია მისი ზრუნვის საგანია, მას 1981-1982 წლებში არ უნდა სცოდნოდა, რა ეწერა 1966 წელს აკაკი შანიძის სამაგიდო რუსთველოლოგიურ წიგნში?! აქ ტყუილს მოკლე ფეხები კი არა, საერთოდ, არც ერთი ფეხი არ აბია და იგი მხოლოდ გ. არაბულის მაქინაციობაა!

4. გ. არაბული საოცრად ტყუის, ვითომც მასალების წაღებისას განმიცხადა, რომ „ჩემს მოთხოვნაზე“ უარი თქვა, ხოლო ამ ფურცელზე ხელი მხოლოდ მასალების მიღების დასტურად მომიწერა. იმას კი აღარა ამბობს, რაღა ამ „მოთხოვნის“ ფურცელზე მოაწერა ხელი და არა სხვა, ცალკე ფურცელზე, როგორც მან ეს ადრე გააკეთა. აი, ცალკე ფურცელი, სადაც ის წერს (ეს ფურცელი ჩემთან ინახება და მისი ფოტო ზემოთ წარმოვადგინე):

შინ ვიყავი და ნუთუ ქალაქი არ მქონდა, ამჯერადაც იგივე აღენიშნა!

მეორეც და, რაც მთავარია, თუ კი მე მის ვარიანტს დავთანხმდი, რა უშლიდა ხელს, ეს წერილობით იქვე გარკვევით აღენიშნა?! მაგრამ აგვარი რამ არ ყოფილა და რას აღნიშნავდა! აი, ასეთი ფეხი აბია გ. არაბულის ურცხვ ტყუილს!

6. გ. არაბული ისევ და ისევ ტყუის, ვითომც მე ისეთ შთაბეჭდილებას ვქმნიდე, „თითქოს წიგნისთვის საჭირო მთელი მასალა მოიმეხნა და დამუშავდა ჰუბლიკაციების მის მიერ შედგენილი ჩამონათვალის მიხედვით“. არადა ყველგან გარკვევით მიწერია, რა გა-

კეთდა ჩემი ბიბლიოგრაფიითა და ჩემი ხელმძღვანელობით და რა დაემატა ნაშრომს სხვისი.

ვისაც ამ პასუხის წაკითხვა და აღქმა შეუძლია, მისთვის თვალნათელი უნდა იყოს: მეცნიერულ კვალიფიკაციას რომ თავი დაუკარგავთ, გიორგი არაბული რა გაიძვერა და თავხედი ბრძანდება!

□

გიორგი არაბულის „ფენომენი“ რომ უფრო გასაგები გახდეს, ერთ ამბავს მოვყვები:

1981 წელს აკაკი ხინთიბიძესთან ერთად ურეკში ზღვაზე ვისვენებდი. იქ გავიცანით დამსვენებელი ცოლ-ქმარი. მათი სახელი და გვარი არ მახსოვს, მაგრამ იუმორის გრძნობა რომ ჰქონდათ, ის კი დამამახსოვრდა. ქმარმა სიგრძივ ამოთხრილ მაგნიტურ სილაში მეუღლე ჩააწვინა და, ზევიდან ნიჩბით სილას რომ აყრიდა, თქვა: კაცს ცხოვრებაში ორი სიამოვნება აქვს, — ერთი, როცა ცოლს ირთავს და, მეორე, როცა ასაფლავენსო.

როცა გაიგეს, მე და აკაკი ლიტერატურის ინსტიტუტის თანამშრომლები ვიყავით, არც ის მახსოვს, რომელმა, ცოლმა თუ ქმარმა, გვკითხა, გიორგი არაბული თქვენთან მუშაობსო? ჩვენ ვუთხარით, სადაც მუშაობდა და კარგად ვიცნობთ-თქო. იგი მისი სკოლელი თუ კლასელი აღმოჩნდა, გაიცინა და გვითხრა, ჩვენ მას სკოლაში ასე ვეძახდითო, ჩემთვის რაღაც უცხო სიტყვა და-ასახელა და თავად განმარტა — ვირს ნიშნავსო.

ეს სახელი მაშინ ძალიან გამიკვირდა, ამ გამხდარ კაცზე ყოვლად შეუსაბამოდ მივიჩნიე და მასზე შემდეგ აღარ მიფიქრია.

ახლა, როცა ბატონმა გიორგიმ თავისი ნამდვილი სახე გამოამჟღავნა, გიგი ხორნაულს სხვა ამბებზე საუბრისას მისი ეს საქციელიც გავუმხილე. ვუამბე იმიტომ, რომ ისიც ხევსურია, გიორგი არაბულის სადოქტორო დისერტაციაზე თავი შინაურულად ეჭირა და ბოლოს, პურობაზე, დაუსახელებელ-აურჩევლად კიდევაც ითამადა. ძალიან გამიკვირდა, რომ ნაამბობზე არანაირი გაკვირვება არ გამოუხატავს. მითხრა: ჩვენ ბარისახოში ერთ კლასში ვსწავლობდით და მისი ბავშვების ნათლიაცა ვარო. მაშინ გამახსენდა ურეკში მოსმენილი სახელი და მასზე ვკითხე.

გაიცინა, – ტუტრუკელს კეძახდითო. თურმე, ხევსურეთში ვირის შვილს, ჩოჩორს, ტუტრუკი რქმევია¹. ისიც ამიხსნა: უცნაური კაცია, რამეს რომ უმტკიცებ, სახედარივით გიყურებს, ვერაფერს შეასმენ და უაზრო პასუხს ძლივძლივობით ამოღერდავსო.

აუ, ყოჩაღ ბარისახოელო ბავშვებო, – რა მწერლური თვალი გქონიათ!

როცა ამ ბიბლიოგრაფიასთან დაკავშირებითაც გ. არაბულს ვუსმენთ ან მის ახსნა-განმარტებით ბარათს ვეცნობით, უმაღვე ნათელი ხდება, თუ როგორია ტუტრუკლური აზროვნების წესი!



და კიდევ ერთი ნიშანდობლივი შტრიხი, რაც გ. არაბულის მისწრაფებასა და ნამუსს გვისურათხატებს.

2011 წლის ზაფხულში გ. არაბულმა გამოაქვეყნა თხელ-ტანიანი წიგნი „ვაჟა-ფშაველას პოეტურ-მხატვრული სამყარო“ (გვ. 126). ბოლო ყდაზე მოათავსა თავისი სურათი, მოკლე ბიოგრაფია და გამოცემული წიგნების სია. იუწყება, რომ სამი თხელტანიანი წიგნის შემდეგ, ბოლო წლებში, დაუბეჭდავს წიგნები (დიახ, წიგნები): 2010 წელს – „ცხოვრება და პოეზია“ და 2011 წელს – „ლიტერატურული წერილები“. ნამდვილად კი ერთიცა და მეორეც მტკნარი სიცრუეა. ეს წიგნები არ გამოუცია! რისთვის სჭირდება მას ეს ტყუილი?! უპირველესად იმისათვის ხომ არა, რომ თავის შეფს აკადემიკოს თამაზ გამყრელიძეს თვალში ნაცარი შეაყაროს?! ამის შემდეგ რაღა გასაკვირია: წიგნებს ასე დახარბებულმა ხელმრუდე კაცმა თუ ჩვენი „ბიბლიოგრაფიისაკენ“ მგლურად გაიწია!

¹ მერე ენათმეცნიერ ავთანდილ არაბულს სერიოზულად ვკითხე: რა მიმართება არსებობს ტუტრუკ და მუტრუკ სიტყვებს შორის-მეთქი? შესასწავლი ყოფილა, – შესაძლებელია, უცხოური იყოსო.

არ ვიცი და ძალიან კი მინდა ვიცოდე: „ჩემი მოთხოვნა“, რომელიც წერილობით იმიტომ გაეაფორმე, რომ გ. არაბულს იგი „რუსთაველის კომიტეტის“, პირადად თამაზ გამყრელიძისათვის გაეცნო და შეეთანხმებინა, საამისოდ კი მან ორი კვირა „გამოიყენა“, როგორ შეასრულა?

მე პირადად მოვიხიბლე იმ ზნეობრიობით, რაც ჩვენი ტელევიზიის, მგონი, ყველა არხმა გვაუწყა – პლაგიატობისათვის თანამდებობიდან როგორ გადადგა ერთი გერმანელი მაღალჩინოსანი. მანანა გაბაშვილი წერს: სხვისი ნაშრომის მითვისებაზე „დასავლურ მეცნიერებაში, როგორც ადრე ჩვენთან (საბჭოთა პერიოდშიც, მიუხედავად გამოჩაღისისა), კვლავ უმკაცრესი, ჰედანტობამდე მისული კონტროლია. მრავლისმეტყველია 2009–2011 წწ., გერმანიის თავდაცვის მინისტრ თეოდორ გუტენბერგის გადადგომის მიზეზი (2011 წ. 1 მარტი), რომელიც ხალხის სიუვარულითა და ანგელა მერკელის განსაკუთრებული ნდობით სარგებლობდა. მიზეზი მის მიერ 2008 წ. დაცული დისერტაცია აღმოჩნდა, რომელშიც მან რამდენიმე ციტატა ისე გამოიყენა, რომ ავტორი არ მიუთითა. მინისტრი არა მარტო გადადგა, არამედ საჯაროდ ბოდიში მოუხადა უნივერსიტეტსა და გერმანელ ხალხს“ (ჟურ. „ჩვენი მწერლობა“, 2013, №3, გვ. 42).

ვერ დავიჯერებ: რაც გ. არაბულმა გაბედა, გაეხედა, თუკი მას ამაზე თავისი უფროსებისაგან პირდაპირი მხარდაჭერის პირობა მიცემული არ ჰქონოდა ან ამის მომლოდინე არ ყოფილიყო. წარმოიდგინეთ „რუსთაველის კომიტეტი“, ანუ, როგორც ახლა დაარქვეს, „ვეფხისტყაოსნის“ აკადემიური გამოცემისა და ქართული ენის თესაურუსის კომიტეტი“, რასაც ადრე „ვეფხისტყაოსნის“ აკადემიური ტექსტის დამდგენი კომისია ერქვა, თავის მოვალეობას – ტექსტის დადგენასა და გამოცემას – არცა და ვერც ასრულებს, ოღონდ რუსთაველის სასარგებლო რაღაც საქმეს ზომ უნდა აკეთებდეს? ჩინებულმა რუსთაველოლოგმა, აწ განსვენებულმა გურამ კარტოზიამ გამოსაცემად „კომისიის“ სხდომათა ოქმები მოამზადა. გაკეთდა კარგი საქმე – გამოვიდა ორი წიგნად, რომლებზეც გ. არაბულსაც უმუშავია. და, აი, რადგან

რუსთველოლოგიური პრობლემატიკის კვლევა-ძიება არ ძალუძს, გ. არაბულმა იპოვა მეორე სალაბორანტო საქმე¹ – ანოტირებული რუსთველოლოგიური ბიბლიოგრაფიის შედგენა. გამოსცა ორი – მეოთხე (2009 წ) და მეხუთე (2012 წ) წიგნები, რომლებიც შეიცავს 1967-2000 წლების ლიტერატურას. ახლა ჯერი მესამე წიგნზე რომ მიდგა, „რუსთაველის კომიტეტს“, ცხადია, ურჩევნია, ესეც მისი თანამშრომლის მომზადებული იყოს და სხვა მონაწილენი უკანა პლანზე გადაიყვანოს.

ამასთან დაკავშირებით მაგონდება დავით კლდიაშვილის „ქაშუშადის გაჭირვების“ პერსონაჟ სერაფიონის საუბარი თავისი ძაღლის, კუსიას, ერთგულებაზე: „დილას, ბატონო, რომ ადგება, კაი დაკვირვებული ადამიანივით შემოიბრუნს სახლის უოველ კუთხეს. ერთი წაქცეული სამხარეულო მაქვს, იქაც მისუნავს-მოსუნავს და, თუ შესედა, რომ სახლში არაფერი კეთდება, ერთი გავარდება, გავარდება ეზოდან, შემოიბრუნს მეზობლებს და, სად კეციდან ჭადს ააგლეჯს, გამოიტანს და მოარბენინებს, სად ქათამს ფრთას წააგლეჯს და მოაწანწალებს, სად კვერცხს გამონახავს, ხანდახან ჩადებულსაც არ დამიწუნებენო, გადასწყვეტს და აგერ, რომ გვგონია – დღეს უსადილოდ ვრჩებით, გადაწყვეტილი გვაქვს, ეს ღვთისნიერი სულთემული ხელად ამივსებს ცარიელ სუფრას ათასნაირი საჭმელებით...თითქოს მეზობლებისაგან ხონჩები მომსვლოდეს“. რაც ამ ბიბლიოგრაფიის წაგლეჯაზე ბატონმა გიორგიმ იწანწალა და ძაღლისხმევა გამოიჩინა, არა მგონია, კუსიაზე ნაკლები ერთგულების გამოხატულება იყოს!

ბატონო თამაზ, კარგად გაუფრთხილდით ამ კაცს, შემცვლელს იოლად როდი იშვოვით! აფსუსს, მისი განათხოვრება შეიძლებოდა!

¹ გაიოზ იმედაშვილის ბიბლიოგრაფიასთან პარალელის გავლება არავინ მოინდომოს. ბატონმა გაიოზმა შექმნა არა მარტო ბიბლიოგრაფიის აგებულების საკუთარი მეცნიერული პრინციპები, არამედ თითოეული სტატია მას უმაღლესი რუსთველოლოგიური ცოდნის საფუძველზე აქვს დაწერილი.

მეტი აღარაფერი დამრჩენოდა, ბრძოლა მეცნიერებათა აკადემიის გარეთ უნდა გამეგრძელებინა. რა თქმა უნდა, უპირველესად გავეცანი კანონს. აი, ისიც: **მუხლი 189. საავტორო, მომიჯნავე უფლების ფუძოვებისა და მონაცემთა ბაზის დამამუშავებლის უფლების ხელყოფა** (23. 06. 2005 № 1733).

1. საავტორო უფლების ობიექტზე ავტორობის მითვისება ან თანავტორობაზე იძულება – ისჯება ჯარიმით ან გამასწორებელი სამუშაოთი ვადით ორ წლამდე.

2. ამ მუხლის პირველი ნაწილით გათვალისწინებული ქმედება, ჩადენილი არაერთგზის – ისჯება თავისუფლების შეზღუდვით ვადით სამ წლამდე ან თავისუფლების აღკვეთით იმავე ვადით“. (საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსი, გამოცემულია 2011 წლის 1 ოქტომბრის მდგომარეობით, თბილისი, 2012, გვ. 84).

გადაწყვიტე, ჯერ გაზეთში გამოქვეყნებინა ბატონ თამაზ გამყრელიძისადმი მიმართვა, „ლია ბარათი“, შემდეგ მეჩვილა საავტორო დაცვის ასოციაციაში და ა. შ. „ლია ბარათში“ პირველ წინადადებად დაწერე: „ბატონო თამაზ! ამ საკითხზე თქვენ 2012 წლის 26 ნოემბერს უკვე მოგმართეთ. ასლა იძულებური ვარ, იგი საჯაროდ გავიმეორო“. ბოლოს დავუმატე: „2013 წლის 22 იანვარს გადმომცეს ამ განცხადების უარყოფითი პასუხი, რომელსაც ხელს აწერო არა თქვენ, არამედ თქვენი მოადგილე ფელიქს კალანდარიშვილი“.

ბატონ ფელიქსს თავი არ შეუწუხებია, ჩემს მასალებს გასცნობოდა, და იმას აღნიშნავს, რაც გ. არაბულმა მოახსენა.

ვაითუ, მიხეილ სააკაშვილი მართალი ბრმანდებოდა, როცა მეცნიერებათა აკადემიას ანგრევდა. ის დაწესებულება, რომელსაც ისეთი უპასუხისმგებლო ხელმძღვანელი ეუოლება, როგორადაც ბატონმა ფელიქსმა „თავი კარგად გაგვაჩვენა“, იქნებ, მართლაც დასაშლელი იყო!

ბატონი ფელიქსი განათლებითა და საქმიანობითაც ფიზიო-
ლოგი ბრძანებულია. ბატონო თამაზ, ნუთუ მსელი გასაგებია, რომ
თქვენ მოგმართეთ არა როგორც სამართალდამცველი დაწესებულების
ხელმძღვანელს (ამას ამის შემდეგ ვაპირებ!), არამედ, ერთი მხრივ,
ფილოლოგი. დარწმუნებული ვიყავი და ვარ, თუმცა რუსთვე-
ლოლოგი არა ბრძანდებით, თქვენ, ენათმეცნიერს, განსხვავებით
დაბალი ნიჭისა და ცოდნის გიორგი არაბულისაგან, არ გაგიჭირ-
დებოდათ იმის გაგება, რომ რუსთველოლოგიურ ანოტირებულ
ბიბლიოგრაფიას მნიშვნელობა აქვს არა მარტო „ვეფხისტყაოსნის“
ტექსტის გაგებისა და დადგენის, არამედ იმისთვისაც, რომ გვიჩ-
ვენებს, რა ადგილი უჭირავს ამ სწორუპოვარ ქმნილებას ქართულ
კულტურაში, საერთოდ, ერის ცხოვრებაში; როგორ აფასებს და
როგორ აღნიშნავს მის იუბილეს ჩვენი ხალხი. ეს მასალები კი,
გიორგი არაბულის აზრითა და გამოთქმით, ნაგავია!

მეორე მხრივ, რაც მთავარია, თქვენ შველა გთხოვეთ როგორც
რუსთაველის კომიტეტის ხელმძღვანელს, რომელიც ამ წიგნის გა-
მოქვეყნების საქმეს უშუალოდ განაგებთ და მისი გამოცემა-
არგამოცემა თქვენს ჰიზონს და მოგიდებული.

ვინც რუსთველოლოგიას თვალს ადევნებს, არ შეიძლება არ
დაინახოს, რომ საქართველოს წინა ხელისუფლება ამ დარგს, ისე
როგორც ჩვენს ეროვნულ მეცნიერებათა სსსა დარგებს, მი-
ზანმიმართულად ავიწროებდა და აჩანაგებდა. მისი საამრიგო ერთი
მეთოდი იყო: ამ დარგებისაგან მაღალკვალიფიციური კადრების
ჩამოშორება და მათ ხელმძღვანელებად, რბილად რომ ვთქვათ,
არასპეციალისტების დანიშვნა.

რაც თქვენ „ვეფხისტყაოსნის“ აკადემიური ტექსტის დამდგენ
კომისიას სათავეში ჩაუდექით, იმ საქმეს აღარ ეწევით, რისთვისაც
იგი შეიქმნა...

ასლა მტკიცედ და დაბეჯითებით უნდა გაგიცხადოთ: ან ეს
ბიბლიოგრაფია მთლიანად გამოქვეყნდება იმ სახით, როგორც
ჯგუფმა მოვამზადეთ, ან, სულერთია, იგი ისე დამახინჯებით და-
იბეჭდება, როგორც გიორგი არაბულს გადაუწყვეტია, თუ, საერთოდ,
არ გამოიცემა, - ორივე შემთხვევაში ეს იქნება ერთ-ერთი ნი-

შანდობლივი გამოვლენა იმისა, რომ საქართველოს მეცნიერებათა
ეროვნული აკადემია და რუსთაველის კომიტეტი სწორედ ჩვენს
ეროვნულ მეცნიერებას სათბურში გამოუვანილ სარეველასავით
ეპერობიან და რუსთველოლოგიის მესაფლავე ხდებიან.

ფრთხილად, წინ შოთა რუსთველი და რუსთველოლოგია!“



ეს ტექსტი ტელეფონში წავუკითხე გიორგი არაბულსა და
მიხეილ ქავთარიას. გ. არაბულმა ხმის მომატებით გაიკვირვა: თა-
მაზ გამყრელიძესთან რაღა გინდაო. გიორგი გამუდმებითა და
დაბეჯითებით მიხსნიდა, რომ ბატონი თამაზი ეწინააღმდეგებოდა
ჩემს მოთხოვნას, ახლა იკვირვებს, მასთან რა გინდაო? ჩემმა მზემ,
დიდი რამ არის ეს ტუტრუკული ლოგიკა!

მიხეილ ქავთარიამ კი დარბაისლურად მთხოვა, ამ დღეებში
ბატონ თამაზს შევხვდები, მანამდე კი თავი შეიკავო.

თ. გამყრელიძე 2013 წლის 20-24 იანვარს იმყოფებოდა
მოსკოვში (პატრიარქს ახლდა). 30 იანვარს, ოთხშაბათს, რუსთა-
ველის კომიტეტში შეკრებილან და „ბიბლიოგრაფიაზე“ უსაუბ-
რიათ. მ. ქავთარიამ მაცნობა, რომ ჩემი მოთხოვნები მიუღიათ.
ისიც მითხრა, თ. გამყრელიძე დასასვენებლად ჩეხოსლოვაკიაში
მიდის, მე პასუხისმგებლობას ვიხსნი და მისი აღსრულება ავ-
თანდილ არაბულს ვვალებათ.

1913 წლის 6 თებერვალს ავთანდილ არაბულსა და გიორგი
არაბულს პავლე მარგველაშვილთან ერთად „რუსთაველის კომი-
ტეტში“ შევხვდი. აქაც თავფურცლის შესახებ კიდევ დამიწყეს
ვაჭრობა. ჩემი მოთხოვნით, ბატონმა ავთანდილმა მოიტანა, არ
მახსოვს, „ქართულ ხელნაწერთა აღწერილობისა“ თუ „ქართული
აგიოგრაფიული ლიტერატურის“ გამოცემის ერთ-ერთი ტომი.
ბოლოს ბატონმა ავთანდილმაც იგივე დამიდასტურა, რაც მიხეილ
ქავთარიამ გადმომცა: აღმითქვა: გიორგი არაბული ბიბლიოგ-
რაფიას სრულად მოამზადებს, „კომიტეტი“ დაბეჭდავს და მას
თავფურცელზე ის წარწერა ექნება, რასაც ითხოვთ..

2013 წლის ივლისში თამაზ გამყრელიძე აკადემიის პრე-
ზიდენტობიდან გადაირჩიეს, 17 ივლისს შეეძელი და აკადემიის

აკ-ადემიკოს მდიენის თანამდებობაზე დაწინაურებულ ავთანდილ არაბული გიორგი არაბულთან ერთად ენახე. კელავაც დამი-
დასტურა, რომ ჩვენი შეთანხმება ძალაში რჩებაო. გადავეცი
წიგნის ანოტაციისა და წინასიტყვაობის დაზუსტებული
ტექსტები:

**ანოტაცია, რომელიც წიგნის მეორე გვერდზე უნდა
მოთავსდეს:**

„წინამდებარე წიგნი დაიწერა 2004-2005 წლებში შოთა რუს-
თაველის სახელობის ქართული ლიტერატურის ინსტიტუტში. მასში
აქვე შევიდა საარქივო მასალები: ერთი, გაიოზ იმედაშვილისა და,
მეორე, «ვეფხისტყაოსნის» აკადემიური ტექსტის დამდგენი კომისიის
თანამშრომელთა მიერ მომზადებული ანოტაციები.

ეს ნაშრომიც გაიოზ იმედაშვილის მიერ შემუშავებული ჰრინ-
ციების მიხედვითაა შედგენილი, რაც განსორციელდა მის კაპი-
ტალურ წიგნში - რუსთველოლოგიური ლიტერატურა, 1712-1956
წლები, თბ., 1957.

წიგნი განკუთვნილია რუსთველოლოგთა, ქართული ლიტერა-
ტურის, საქართველოს ისტორიის მკვლევართა და ამ საკითხებით
დაინტერესებულ პირთა ფართო წრისათვის.

რედაქტორი - მიხეილ ქაჯთარია“.

წინასიტყვაობის ტექსტი:

„1966 წელს ფართოდ აღინიშნა შოთა რუსთველის დაბადების
800 წლისთავი. იგი ჩვენში ჭეშმარიტ ეროვნულ დღესასწაულად იქ-
ცა. ჩატარდა უამრავი საზეიმო ღონისძიება. გადაუჭარბებლად უნდა
ითქვას, არ დარჩენილა შოთა რუსთველისა და «ვეფხისტყაოსნის»
შესახებ რომელიმე დიდი თუ მცირე საკითხი, გამოხმაურება არ ეპ-
ოვოს. დაიბეჭდა როგორც პირველხარისხოვანი სამეცნიერო გამოკ-
ვლევები, ისე პოპულარული ნაშრომები. განსაკუთრებით აღსანიშ-
ნავია «ვეფხისტყაოსნის» მეცნიერულ-კრიტიკული გამოცემები, რო-
მლებიც წინამორბედებისაგან მნიშვნელოვნად განსხვავდება. თუ ადრე

მკვლევრებს ტექსტის დადგენისას ველა ნუსხა ხელთ არ ჰქონდათ, ამჟერად ჰოემის მთელი ხელნაწერული მემკვიდრეობის მონაცემები წინ ელაგათ, რამაც ბერად განსაზღვრა და შეცვალა ადრინდელი ტექსტოლოგიური პრინციპები.

ამ იუბილეს გამოეხმაურნენ მთელი საბჭოთა კავშირი და მსოფლიოს მრავალი ქვეანა. მათაც არა ერთი და ორი საყურადღებო ნაშრომი დაბეჭდეს.

წინამდებარე წიგნში შევეცადეთ, რაც შეიძლება, მეტნაკლები სისრულით წარმოგვედგინა ეს ლიტერატურა.

ჯგუფს ხელთა ჰქონდა:

1. ბორის დარჩიას მიერ შედგენილი ბიბლიოგრაფია 1450-ზე მეტი ერთეული.

2. გაიოზ იმელაშვილის მიერ მომზადებული ანოტირებული ბიბლიოგრაფია, რომელიც მის არქივშია დაცული და სარგებლობისათვის მისი ქალიშვილის, ნანი იმელაშვილის, თანხმობით კობა იმელაშვილმა მოგვაწოდა - 272 ერთეული (რამდენიმე დაუმთავრებელია. გადავიღეთ ქსეროასლები).

3. „იუფუხისტეაოსნის“ აკადემიური ტექსტის დამდგენ კომისიაში არსებული ბიბლიოგრაფია - 505 ერთეული, აქედან კომისიაშივე შედგენილი ანოტაციები - 493 ერთეული (მოგვაწოდა გიორგი არაბულმა).

4. А. М. Бабаян, Шота Руставели, библиографический справочник, 1712-1970 гг., Москва, 1975.

5. რუსთველი მსოფლიო ლიტერატურაში, I-IV, რედაქტორი ლევან მენაბდე, თბ., 1976, 1978, 1988, 1985.

რუსთაველის კომიტეტს ჩაბარდა ანბანზე დალაგებული ავტორთა ხელნაწერი ბარათების სახით.

ბორის დარჩია, გიორგი არაბული“.

მანამდე კი უნდა აღვნიშნო: ამ ბიბლიოგრაფიის გამოცემას შევეწირე ჩემი ჯანმრთელობა და, მგონი, სიცოცხლეც. გ. არაბულის დალატსა და თამაზ გამყრელიძის გულგრილობაზე (კარგა ხნის დუმილზე) იმდენად ვინერვიულე, რომ წნევის

მოწესრიგებას ვერაფერი მოვუხერხე. გიორგი არაბული კი შინ ტელეფონით არ მასვენებდა. მისი ყოველი სატელეფონო ზარი და ტუტრუკლური ლოგიკით ერთსა და იმავეს მრავალგზისი ჩიჩინი წნევას ერთბაშად მაღლა მიწევდა და საშინელი ტაქიკარდია მე-მართებოდა. რამდენიმეჯერ ვთხოვე ავთანდილ არაბულს, ჩამო-მაშორე ეს კაცი-მეთქი, აღარ დაერეკა, მაგრამ გიორგი არაბული ის ტიპია, თქმა რომ იციან: კარებიდან რომ გააგდებ, ფანჯრიდან შემოგივარდებაო. ბოლოს ყოველივე ამან ის შედეგი გამოიღო, რომ 2013 წლის ზამთარსა და გაზაფხულზე მარცხენა ხელსა და ფეხში ძაღლონე წამერთვა, ჯერ ემკურნალობდი „შპს ღებკა“-ში, შემდეგ-„ს.ს ჰემატოლოგიისა ტრანსფუზიოლოგიის ს/კ ინსტიტუტში“, ბოლოს – 2013 წლის 17 აგვისტოს – სასწრაფო დახმარების მანქანით „თბილისის ცენტრალურ საავადმყოფოში“ მომათავსეს, სადაც დამიდგინეს, რომ თურმე „ინსულტი“ დამემართა (ისტორია № 3902, იხ. სურათი №13)

2014 წლის 16 იანვარს ბატონმა ავთანდილ არაბულმა ტელეფონით მაცნობა, რომ ბიბლიოგრაფია მზად არის დასაბეჭდად. ტექნიკური მიზეზის გამო გამოიცემა ორ ნაკვეთადო. როცა ჩავეძიე და თავფურცლის ტექსტი ვაკარნახებინე, აღმოჩნდა, წიგნის ავტორები თავფურცელზე არ აღინიშნებოდა, რასაც მოვითხოვდი და თითქოს შეთანხმებული ვიყავით. იგი მეორე გვერდზე იყო გადატანილი, სადაც ჩვეულებრივ ანოტაცია იბეჭდება ხოლმე. როცა ჩვენი შეთანხმების შემდეგაც გიორგი არაბული ტელეფონით ისევ და ისევ თავისას გაიძახოდა, ბატონი ავთანდილი ყოველთვის მარწმუნებდა, ჩვენი შეთანხმება ძალაშიაო. ახლა გადაჭრით ეს სიტყვები მითხრა: ბატონი თამაზი არ შვებაო. მე დაბეჯითებით განუცხადე: მთელ ამ ისტორიას წარმოვადგენ ჩემს წიგნში „რუსთველოლოგიური გამოკვლევების“ მეორე ტაშში, რომელიც გამზადებული მაქვს გამოსაცემად. მანამდე კი, ძალიან მაღე, გამოვაქვეყნებ ბროშურას, რომელსაც მთელ საქართველოს მოვვენ. ქართველოლოგებს საზღვარგარეთაც გაუვუზავნი და სასამართლოსაც მივმართავ-მეთქი. სავარაუდო სათაურიც ვუთხარი – „შოთა რუსთველი და აკადემიკოსის ყაჩაღური ძალადობა“.

საქართველოს საგარეო საზღვრების დაცვის სამსახური
საქართველოს საგარეო საზღვრების დაცვის სამსახური

საქართველოს საგარეო საზღვრების დაცვის სამსახური

საქართველოს საგარეო საზღვრების დაცვის სამსახური

საქართველოს საგარეო საზღვრების დაცვის სამსახური

საქართველოს საგარეო საზღვრების დაცვის სამსახური

საქართველოს საგარეო საზღვრების დაცვის სამსახური

საქართველოს საგარეო საზღვრების დაცვის სამსახური

საქართველოს საგარეო საზღვრების დაცვის სამსახური

საქართველოს საგარეო საზღვრების დაცვის სამსახური

საქართველოს საგარეო საზღვრების დაცვის სამსახური

საქართველოს საგარეო საზღვრების დაცვის სამსახური

საქართველოს საგარეო საზღვრების დაცვის სამსახური

0 იანვარს ტელეფონით იგივე მოვახსენე მიხეილ ქავ-
საც

ა, აი, მესამე დღეს, 2014 წლის 23 იანვარს გიორგი
შმა მურმან თავდიშვილის ხელით დასამოწმებლად
გზავნა წიგნის ყდის, თავფურცლის, ანოტაციისა და
ტყეაობის ტექსტები, რომლებიც, როგორც იქნა,
ნად გამოხატავდნენ იმას, რისთვისაც თითქმის ორი წლის

განმავლობაში ვიბრძოდი და რასაც ჯანმრთელობა შეეწევდა. ამ ორ დღეში თუ რა მოხდა, არ ვიცი. მეექვსეა, ბატონ თამაზ გამყრელიძეს თავისი გადაწყვეტილება შეეცვალოს და ავთანდილ არაბულის 16 იანვრის ნაუბარი გიორგი არაბულის ბოლო გაბრძოლება არ ყოფილიყო. ამჯერად არაბულებმა ერთიანი ძალით ხომ არ მომსინჯეს, სულიერადაც ისე დაუძღვრებული ვიყავი თუ არა, რომ ბრძოლის უნარი დავკარგე და ყაჩაღობას შევურიგდი. ეს ეჭვი სხვა მხრივაც მიძლიერდება. 2013 წლის შუა სექტემბერი იყო, ბატონ ავთანდილს ჩემი ავადმყოფობა ტელეფონით შევატყობინე. რამდენიმე ხნის მერე მან ტელეფონითვე მაცნობა, რომ ბატონი თამაზ გამყრელიძე გვირჩევს, რომ ავტორების ჩამონათვალი გრძელი ტექსტია და წინასიტყვაობაში გადავიტანოთ. უარი ვუთხარი და ერთხელ კიდევ გაუშეორე მრავალჯერ ნათქვამი, თუ ავტორის თავფურცელზე აღნიშნას რა მნიშვნელობა ჰქონდა.

ბოლოს და ბოლოს, 2014 წლის 23 იანვრიდან ზუსტად ხუთი თვის თავზე, ივნისში, ჩაბარებიდან ორი წლისა და რამდენიმე თვის შემდეგ, ეს ტანჯული წიგნი ავტორთა სწორი აღნიშვნით, როგორც იქნა, ორ ნაკვეთად ას-ასი ცალი გამოვიდა. თუ ამ საქმეს ორი კვირაზე მეტი არ უნდა დასჭირებოდა, ქალაქის „ტენდერის“ გამო ხუთი თვე მოუნდა. და ეს ხუთი თვეც ჩემს ნერვებზე თამაშობდა.

ასე დამთავრდა ეს ბინძური ისტორია, რომელსაც ადრე დიდი ძალ-ღონე და ბოლოს ჯანმრთელობა შეეწევდა.

ახლა ძალა არა მაქვს, რომ შევამოწმო, გიორგი არაბულმა წიგნში რა იღალაქა. მე რომ თითოეულ სტატიასა და ცნობას თავს დავკანკალებდი, არ ვიცი, მან რა გამოტოვა და რა შეცვალა. არსთა გამრიგებ თუ დამაცალა და ფეხზე დავდექი, განზრახული მაქვს, ჩემი „რუსთველოლოგიური გამოკვლევების“ მესამე წიგნში აღვწერო გ. არაბულისაგან გაძევებული ლიტერატურა, რასაც დაემატება გ. არაბულის მიერ მომზადებულ მეოთხე და მეხუთე წიგნებში გამორჩენილი ლიტერატურა. გ. არაბული ძალიან დაბალი დონის მკვლევარია და თვალს ჯეროვნად ვერ აღვვსებდა მიმდინარე სამეცნიერო ცხოვრებას, ორივე წიგნის

შედგენისას ძირითადად სარგებლობდა ჰარლამენტის ეროვნულ ბიბლიოთეკაში არსებული ბიბლიოგრაფიით. მისი შემდგენლები კი რუსთველოლოგები არ არიან და ძირითადად ისეთ ლიტერატურას აღნუსხავენ, რომლის სათაურში შოთა რუსთველი და „ვეფხისტყაოსანია“ აღნიშნული, შინაარსს კი ვერ ეცნობიან. მე აღრიცხული მაქვს მეოთხე წიგნში გამოტოვებული ასზე მეტი, ზოლო მეხუთე წიგნში – თითქმის ასამდე დასახელების ლიტერატურა. მათგან საკმაოა ისეთები, რომლებიც ტექსტის გაგებისა და დადგენის მნიშვნელოვან საკითხებს ეხება.

ირმა რატიანი იმდენად გაბოროტებით მდევნიდა, რომ ლიტერატურის ინსტიტუტის თანამშრომლებიდან ჩემს სსენებას ვერავინ ბედავდა. მხოლოდ ეს იყო, ემზარ კვიტაიშვილმა დაწერა: „ბორის დარჩია, ს ა უ კ ე თ ე ს ო მ ე ც ნ ი ე რ ი, ა მ ა გ - დ ა რ ი რ უ ს თ ვ ე ლ ო ლ ო გ ი (...) სამწუხარო გაუგებრობად ვთვლი, რომ ეს უჭატოხნესი კაცი რუსთაველის ქართული ლიტერატურის ინსტიტუტში აღარ მუშაობს...“ (ჟურ. „ჩვენი მწერლობა“, 15 აგვისტო, 2008, № 17, გვ.30), მაგრამ ვერ გაბედა და ამის ჩამდენნი ვერ დაასახელა – ჩემი ამბავი გაუგებრობად მონათლა.

ყოველ წელს ინსტიტუტში, ადრე დამკვიდრებული ტრადიციის შესაბამისად, ტარდებოდა დისკუსია, სადაც განიხილებოდა ქართული ლიტერატურის შესახებ წინა წელს გამოქვეყნებული სამეცნიერო ნაშრომები. ყველა მომხსენებელი და გამომსვლელი ჩემს ნაშრომებს, როგორც კეთროვანს, ისე გაურბოდა.

2011 წლის მეორე ნახევარში გამოვიდა შოთა რუსთაველის (სახელობის) ქართული ლიტერატურის ინსტიტუტის „ლიტერატურული ძიებანის“ 31-ე კრებული, რომელსაც თარიღად 2010 წელი უზის. აქ დაბეჭდილია საცნობარო წერილი – „2009 წლის სამეცნიერო პუბლიკაციათა მიმოხილვა“, სადაც ასახულია როგორც საინსტიტუტო, ისე სხვათა მონოგრაფიული წიგნები, კრებულები, ჟურნალები, თეზისებიც კი (გვ. 335-338). ჩემი მონოგრაფია „იაკობ შემოქმედელი“, რომელიც 2009 წლის ივნისის დამდეგს გამოვიდა, არ ასახულა.

მეორე წელს გამოსულ, ამჯერად 2011 წლით დათარიღებულ „ძიებანში“ ანოტაციებითა და სურათებით წარმოდგენილია 2009-2010 წლებში გამოსული წიგნები (გვ. 342-349). არც აქაა ნახსენები „იაკობ შემოქმედელი“ და არც 2010 წელს დაბეჭდილი „რუსთველოლოგიური გამოკვლევების“ პირველი ტომი. ორივე სქელტანიანია, პირველი 575 გვერდიანია, მეორე 580-იანი.

აქ, წინა ნაწილში, დავიმოწმე, თუ როგორ აფასებენ ჩემს წიგნს „იაკობ შემოქმედელი“ ალექსი ჭინჭარაული და მურმან თაფდიშვილი. ახლა სხვა წიგნების შესახებაც მოგახსენებთ:

1975 წელს გამოვეცი წიგნი „ვეფხისტყაოსნის ხელნაწერთა რედაქციები გაგრძელებების მიხედვით“, სადაც პოემის ხელნაწერთა რედაქციების ურთიერთმიმართების თაობაზე უარვეყავი რუსთველოლოგიაში მიღებული შეხედულება და ახალი თვალსაზრისი წამოვაცენე. ამ საკითხში დავუპირისპირდი ქართული ლიტერატურის ჩინებულ მკვლევარსა და რუსთველოლოგს სარგის ცაიშვილს. მან არ შეიწყნარა ჩემი გამოკვლევა და დამიწერა: „ბ. დარჩიას მოსაზრება ვერც ერთ ჰუნქტში კრიტიკას ვერ უძლებს და სრულიად უკუღვებელაოვს ვეფხისტყაოსნის ტექსტის განვითარების რეალურ ვითარებას“ (ვეფხისტყაოსნის ტექსტის ისტორია, I, ვეფხისტყაოსნის რედაქციები, 1970, გვ. 307).

მაშინ ალექსანდრე ბარამიძემ (დიახ, დიახ, ალექსანდრე ბარამიძე!) დამიცვა. აღნიშნა: „ბ. დარჩიას მოსაზრება ანგარიშგასაწევია. სწორედ ისე უნდა დამუშავდეს ვეფხისტყაოსნის ძირითადი ტექსტის მოკლე და ვრცელი რედაქციების შემცველი ხელნაწერების ურთიერთმიმართება, როგორც ეს დარჩიამ გაარკვია“ (ნარკვევები..., VII, 1978, გვ. 120).

ჩემი ორი წიგნის „ვახტანგ მეექვსის პოეტური მემკვიდრეობისა“ და „ვახტანგ მეექვსის პოეტური სამყაროს“¹⁷ შესახებ ლევან მენაბდე წერს: „გადაუჭარბებლად შეიძლება ითქვას, რომ ვახტანგოლოგიაში (თუ შეიძლება ეს სიტყვა ვისმართ) იწეება თვისებრივად ახალი ეტაპი“ („მაცნე“, ენისა და ლიტერატურის სერია, 1990, № 4, გვ. 154).

შარშან ჩემს წიგნს „ფილოლოგიური ძიებანის“ პირველ ტომს გამოეხმაურა დიდებული მწერალი და ლიტერატურათ-

¹⁷ გამოსაცემად მზადა მაქვს ვახტანგ მეექვსის პოეტურ თხზულებათა სრული კრებული, რომელიც ალექსანდრე ბარამიძის პუბლიკაციებზე (1947, 1975) სამჯერ თუ ოთხჯერ მეტია.

მცოდნე-კრიტიკოსი რევაზ მიშველაძე. ის აღნიშნავს: „წუხელის მთელი დამე პროფესორ ბორის დარჩიას წიგნს ვკითხულობდი.

რა ღრმადმეცნიერული, რა მაღალპროფესიულად დაწერილი წიგნია ბორისის «ფილოლოგიური ძიებანი»; რაოდენი კეთილ-სინდისიერებით და სუფთა მეცნიერული სინდისით იკვლევს იგი ქართული ლიტერატურის ურთულეს პრობლემებს.

უცრემლოდ ვერ წაიკითხავთ ავტორის ბრწეინვალე მოგონებებს კორნელი კეკელიძეზე, ალექსანდრე ბარამიძეზე, გიორგი ლეონიძეზე, ივანე ლოლაშვილზე, აკაკი შანიძეზე, სოსო მეგრელიძეზე, გაიოზ იმედაშვილზე, გივი მიქაძეზე, გალაკტიონ ტაბიძეზე, ზაურ ბოლქვაძეზე, მისეილ სანდუკელზე, სარგის ცაიშვილზე, მერი გუგუშვილზე, ნოდარ აღლანიაზე, ოთარ ტაბიძეზე, მირიან აბულაძეზე, ქიცა ხერხეულიძეზე, იპოლიტე შავლოხაშვილზე...

რა თბილი გული, რაოდენი სიკეთე, მასსოვრობის სიმართლე, სიუვარული და სევდა გამოსჭვივის ამ მოგონებებიდან.

და, როგორც ვიცო, სააკაშვილისაგან შერისხული «ჩარეცხილი» დიდი მეცნიერი ბორის დარჩია დღესაც გაძევებულია ლიტერატურის ინსტიტუტიდან.

რა ხდება? რატომ გავეუგულგრილდით ასე ერთმანეთს, ბატონებო?“.

ამ სტატიას ჰქვია „როდემდე, კატილინა, როდემდე?“ ხოლო წინ ნათქვამია: „ამ სტრიქონებს ცრემლმომდგარი ვწერ.

ცრემლი გულჩვილობამ კი არა, ჩემმა უილაჯობამ მომგვარა. უოველ მეორე დღეს ჰანაშვიდზე ვდგავარ.

მიდიან, ერთმანეთის მიუოლებით მიდიან ჩემი თაობის სახელოვანი მეცნიერები; მიდიან გაუსარელნი, შეურაცხყოფილნი, აბუჩად აგდებულნი და ვერაფერს ვშველი.

2006 წლიდან, იმის შემდეგ, რაც შეურაცხადმა მისეილ სააკაშვილმა ერთი ხელის მოხმით გამოუარა სამეცნიერო სასწავლო დაწესებულებებიდან ორმოცდაათზე მეტი ასაკის მეცნიერები და ლექტორები, 7 წელი გავიდა.

ამ ხნის განმავლობაში თითო თითზე არავინ დაადო ამ დანაშაულის გამოსასწორებლად. ერთადერთი ტექნიკური უნივერსი-ტეტი, სადაც ძველ კადრებს ჰატევს სცემენ.

გასაკებია, რომ სააკაშვილი ჯერ ბოლომდე არ წამავებულა, თუმცა სომ იცვლება (თითქმის შეუმჩნევლად, მაგრამ მაინც) ვი-თარება, სომ აღარ არის აკადემიის პრეზიდენტად არაფრის-გამკეთებელი თამაზ გამეგრელიძე, უნივერსიტეტის რექტორად წერა-კითხვის მცირე მცოდნე სანდრო კვიტაშვილი...

დრო? დრო გვაჰატიებს ფეხის ამ სრულიად აუხსნელ ათრე-ვას?

რატომ მიაქვთ დღეს, დემოკრატიის გამარჯვების ამ ეპოქაში, საიქიოში დარდით გაბერილი გულები ჩემს კოლეგებს?“

აი, ამის შემდეგ გადადის ჩემს წიგნზე. ბოლოს ვკით-ხულობთ: „რაო? ამ რეპლიკასაც წაუერუებთ, ძლიერნო ამა ქვეყნისანო (...) რამდენ ხანს გეუოლებათ ლიტერატურის ინსტი-ტუტის დირექტორად სააკაშვილის ხელდასხმული, მეცნიერულად და ადამიანური სიკეთით ერუ გოგონა, ვინმე ირმა რატიანი?“ („მწერლის გაზეთი“, 1 სექტემბერი – 30 სექტემბერი, 2013, № 7, გვ. 16).

ჩემი ფიქრი და აზრიც ამ სტატიაში ნათლად გამოხატულ საშინელ სინამდვილესთან ტრიალებს. დღეს, როდესაც, როგორც იქნა, მიხეილ სააკაშვილის მთავრობამ ბატონობა დაკარგა, მეცა და ყველა, ვისაც მეცნიერების ბედი აწუხებს, იმედის თვალთ შევყურებთ ახალ ხელისუფლებას, რომლის პროგრამა, როგორც თავად აცხადებდა, ყველგან და ყველაფერში სამართლიანობის აღდგენა არის. რა თქმა უნდა, ვხედავთ და ვიცით, ამ გზაზე უამრავი დაბრკოლება არსებობს. წინა მთავრობისაგან მოსყი-დული ძლიერ გავლენიანი დასავლური ლობისტები, რომლებმაც კარგა ძალი შემოსავალი დაკარგეს, თავგამოდებით იცავენ მათ. ან, როგორ გინდა, გასწვდე ათი ათასობით მიწასთან გასწო-რებულ დაყაჩაღებულთა მოთხოვნებს, რომლებიც წართმეულის დაბრუნებას ითხოვენ.

ძალიან მაწუხებს, იმ მოთხოვნათა ზღვაში, რომლებიც მილიონობით თანხებს ეხება, ჩემი მოკრძალებული თხოვნა არ ჩაიძიროს.

არაფერს ვითხოვ თამაზ გამყრელიძისა და მისი თოქმაჩი გიორგი არაბულისაგან. თუმცა მათ ინვალიდი გამზადეს, მაგრამ რადგან, ბოლოს და ბოლოს, ბიბლიოგრაფია ისე გამოსცეს, რომ ავტორობის დასადგენად სასამართლოში წასვლა აღარ მჭირდება, მხოლოდ ერთს ვიტყვი: მათ კისერზე იყოს¹⁸ ჩემი ცოდვა და უფალმა განსაჯოს!

სულ სხვაა ჩემი პრეტენზია ლიტერატურის ინსტიტუტის მიმართ. 2006 წლიდან, რაც ინსტიტუტიდან გამაგდეს, მეცნიერული კვლევა-ძიება არ შემიწყვეტია და მუშაობას კვლავ ძველებურად ვაგრძელებდი. დავასახელებ: მას შემდეგ 6 წიგნი და მრავალი სტატია გამოვაქვეყნე. გამოსაცემად მზად მაქვს ოთხი წიგნი. თუ ინსტიტუტში მთავარი მეცნიერის თანამდებობაზე მყოფთაგან ერთი რომელიმე ან ინსტიტუტის სამეცნიერო საბჭოს მთელი შემადგენლობა ერთად აღებული¹⁹, ან კიდევ სხვა თანამშრომელი, გარდა როსტომ ჩხეიძისა, გვერდზე დამიდგება როგორც ნაშრომთა რაოდენობის, ისე ხარისხის მიხედვით, ანუ აქტუალური პრობლემური საკითხების გადაწყვეტით, ვ ჩ უ მ დ ე ბ ი. თუ ასე არ აღმოჩნდება, სადაც მართალი სამართალია, მეკუთვნის: ვინც სამსახურიდან გამაგდო, ამინაზღაუროს მთავარი მეცნიერ-თანამშრომლის ხელფასი 2006 წლის ნოემბრიდან

¹⁸ ანუ, „ვეფხისტყაოსნის“ სიტყვები ოდნავ რომ შეეცვალოთ: „სისხლი ჩემი თქვენთან ქედთან მიიქედნეს“, ზოლო ბატონ თამაზს შეუძლია თავის თოქმაჩს უსაყვედუროს: „სისხლი უბრალო სახლად რად დამადებინე?!“.

¹⁹ აი, ეს უნამუსობამდე მიყვანილი საბჭო: გაგა ლ ო მ ი ძ ე (თაყმჯდომარე), მაია ნ ი ნ ი ძ ე (მდივანი), მანანა კ ვ ა ჭ ა ნ - ტ ი რ ა ძ ე, თამარ ლ ო მ ი ძ ე, ღარეჯან მ ე ნ ა ბ დ ე, რუსუდან ჩ ო ლ ო ყ ა შ ვ ი ლ ი.

საკონკურსო კომისიაში შედიოდნენ არაფრით გამორჩეული მკვლევარები: მაკა ე ლ ბ ა ქ ი ძ ე, თამარ შ ა რ ა ბ ი ძ ე და ელისო კ ა ლ ა ნ დ ა რ ი შ ვ ი ლ ი.

2013 წლის ბოლომდე და ჩემი წამების გამო კომპენსაციად შესაბამისი თანხაც დამიმატოს. ესენი იყვნენ: ელგუჯა ზინთობიძე, რევაზ სირაძე და ირმა რატიანი. ეს უკანასკნელი გადამწყვეტი იყო როგორც საკონკურსო კომისიაზე, ისე ინსტიტუტის სამეცნიერო საბჭოზე. შტატის გაუქმებაც მხოლოდ და მხოლოდ მან, ი რ მ ა რ ა ტ ი ა ნ მ ა, ჩაიდინა.

ვინაიდან რევაზ სირაძემ გზა ნათელი პოვა, აღნიშნული თანხა თ ა ვ ი ს ი ჯ ი ბ ი დ ა ნ უნდა გადამიხადოს ირმა რატიანმა ან მან და ელგუჯა ზინთობიძემ ერთად.

მე ავადმყოფი ვარ, შინიდან ვერ გამოვდივარ, ოთახიდან ოთახში ხელის ცეცებით ძლივს დავბანცალე. ინსულტმა ე. წ. ბაშბის ფეხები დამიტოვა (ინტერნეტში ასე იხსენიება ეს დაავადება) და ხშირად მუხლები მეკეცება.

ვიცი, ჩემს ამ მოთხოვნას სასამართლო განსახილველად არ მიიღებს, აქაოდა ხანდაზმული საქმეაო. სიმართლე რატომ უნდა ბერდებოდეს – მას შემდეგ რაიმე შეიცვალა? ირმა რატიანი ისევ იმ ინსტიტუტის დირექტორია, მე კი ისევ ვეწევი სამეცნიერო მუშაობას და, ინსტიტუტის ამჟამინდელი თანამშრომლებისაგან განსხვავებით, ყოველ წელს თითო წიგნს ვაქვეყნებ. მივმართავ საქართველოს მთავრობას, ადამიანთა უფლებების დამცველთა და სამართალდამცველთა ორგანიზაციებსა და დაწესებულებებს, თუკი ვაღიარებთ სიმართლეს, რომ მ. სააკაშვილის ხელისუფლების პირობებში, მეტადრე აღნიშნული „რეფორმის“ საქმეში, სიმართლის პოვნა შეუძლებელი იყო, გთხოვთ, ყურად იღოთ ჩემი თხოვნა, მოეხსნას ჩემს მოთხოვნას ხანდაზმულობა და დამეხმაროთ მის აღსრულებაში. ეს ფული ჩემი დანარჩენი წიგნების გამოცემას მოხმარდება. არაფერს ვამბობ თანამდებობის ბოროტად გამოყენების გამო ირმა რატიანის კანონით დასჯაზე.

□

განზრახული მქონდა, ეს პატარა წიგნი ამით დამემთავრებინა, მაგრამ ახლახან ე. წ. საგადასახადოსთან შეჯახების გამო აუცილებელია, ცალკე და საგანგებოდ ამოვიღოთ ხმა იმ უსამართლობასა და სიმახინჯეზეც, რაც სამეცნიერო წიგნების

გამოცემას, გასაღებასა და ფულად მოგებას ეხება. ამაზე ცალკე, გამოყოფილად და პირდაპირ მიემართავ საქართველოს საკანონმდებლო ორგანოს – პარლამენტს, იუსტიციისა და ფინანსთა სამინისტროებს, შემოსავლების სამსახურს..

როცა მეცნიერის სავალალო ხვედრზეა საუბარი, იმ კერძო უბედურებებით არ განისაზღვრება, რასაც ზოგიერთი უპასუხისმგებლო და, პირდაპირ ვიტყვი, ხელისუფებისაგან ლაგამშიშვებული უნამუსო სჩადის. გადაუჭარბებლად უნდა ითქვას, რომ, საზოგადოდ, ჩვენში მეცნიერი და მეცნიერება ჩაწიხლული და მიწასთანაა გასწორებული. კარგი, დამოუკიდებელ საქართველოს აღარა აქვს ის ეკონომიკური საშუალება, რაც საბჭოთა კავშირის დროს განათლებასა და მეცნიერებას ხმარდებოდა, მაგრამ ის მაინც ზომ შეიძლება, ჩვენს გამოჩენილ მეცნიერებს ცოტაოდენი მეტი ყურადღება მივაქციოთ და რაღაც შეღავათები მაინც მივცეთ.

ჩემს ერთ წიგნში გაკვრით აღვნიშნე, მაგრამ, რადგან მისთვის ყურადღება არვის მიუქცევია, მას აქ უფრო ფართოდ გავიმეორებ: რამდენ წიგნსაც გამოვაქვეყნებ, ჩემს თავზე ყოველთვის მწარედ მეცინება: მეც ისე ვიქცევი, როგორც აკაკი ბელიაშვილის მოთხრობა „ქოჩორას“ ეტლის ცხენს ემართება: „პენსიაზე“ გასვლის შემდეგაც ყოველდღიურად წყალტუბოქუთაისში ისე მიდი-მოდის, როგორც მრავალი წლის განმავლობაში ამას აკეთებდა!

მერედა, ნიჭსა და უნარს რომ თავი დავანებოთ, რა შრომა და ხარჯები სჭირდება მარტო ერთი პატარა გამოკვლევის დაწერასა და გამოქვეყნებას?! გონებიდან არ ამომდის აკაკი შანიძის დაჩივლება: კარგი საქმისათვის მაღლობას არავინ გეტყვისო. ყველაზე უფრო ეს დღევანდელობას ესადაგება. ველურმა კაპიტალიზმმა, რომელმაც ორი ათეული წელია, ჩვენთან შემოაბიჯა და მკვიდრდება, სულიერება დაუნდობლად გათელა და ცხოვრების ერთადერთ არსად ფული დასახა. აქ ორ ისეთ საკითხზე მინდა ყურადღება გავამახვილო, რაც სახელმწიფოსა და კანონმდებლობას უკავშირდება.

1. ვისთვისაც მეცნიერება მოწოდებაა, ამ დარგს იმ მიზერულ პენსიაზე მყოფნი ვემსახურებით, რასაც სახელმწიფო ყველას აძლევს, მათაც კი, ვისაც ცხოვრებაში არაფერი გაუკეთებია. იცოცხლე და გაგიზარია, სულ სხვაა და რამდენჯერ მეტია ყოფილი პარლამენტარების, ძალოვანი და სამართლებრივი დარგის მუშაკთა პენსიები! უმაღლესი სასწავლებლის თანამშრომელთათვის არსებობს პენსიის ფორმა „ემირიტუსი“, როცა პენსიაზე გასვლისას ხელფასი უნარჩუნდებათ. რა დააშავეს სხვა მეცნიერებმა, რომ ეს წესი მათზეც ვრცელდებოდეს?! რა კენა, ჩამოვთვალო ემირიტუსიანები, რომლებიც თავიანთი მეცნიერული მიღწევებით ბევრ 150-ლარიან პენსიაზე მყოფ სწავლულს სიახლოვეს ვერ დაუდგებიან?! სამწუხაროდ, ხელი-სუფლება ამაზე არ ფიქრობს

2. ვინც სამეცნიერო ნაშრომებს ქმნის, მისთვის ნათელია, სხვებმა კი უნდა იცოდნენ, თუ ერთი პატარა სტატიის მომზადებასა და დაბეჭდვას ნიჭთან ერთად რა დიდი დიდი შრომა და ხარჯები სჭირდება. ადრე ჟურნალ-გაზეთები, რადიო-ტელევიზია თითოეულ ნამუშევარს, ასე თუ ისე, აუნაზღაურებლად არ ტოვებდა. იგივე ხდებოდა წიგნზეც. წიგნის შექმნა ხომ სიდიდის შესაბამისად რამდენად მეტს მოითხოვს! ადრე ხეირიანი ნაშრომი გამოუცემელი არ რჩებოდა და ამას სახელმწიფო აკეთებდა. ხოლო იმ სამეცნიერო წიგნებში, რომლებიც სახელმწიფოს, ანუ სამეცნიერო დაწესებულების თემატიკური გეგმით შესრულებული არ იყო, ჰონორარს იძლეოდა.

წლები გვქონდა, მიუხედავად იმისა, რომ წიგნები წარმოუდგენლად ისე დიდი ტირაჟით გამოდიოდა, დღეს არც დაგვესიზმრება, მათი შოვნა საოცრად ჭირდა. ახლა იმ რიცხოვრივად შემცირებულ მკვლევრებს, რომლებსაც წიგნი სჭირდებათ, მისი შესაძენი ფული არა აქვთ. საქმე ისეა მოწყობილი, წიგნს მომხმარებელი აღარა ჰყავს! სახელმწიფო მეცნიერებაზე აღარ ზრუნავს. იგი ენთუზიასტთა ანაბრად არის მიგდებული; მათი რიგები თანდათანობით მცირდება. ვინც კი რაიმე უფრო შემოსავლიანი ადგილი იპოვა, ამ „წყვეულ“ ასპარეზს ტოვებს და გარბის. ახალგაზრდობა კი რა იმედით უნდა მოვიდეს?! და ის, ვინც

მოდის, ეს ჯერ კიდევ ინერციით ხდება. ავტორთა საქმეს ისიც უაღრესად აფუჭებს, რომ, გარდა იმისა, უმცირესი ტირაჟით გამოცემულ ნაშრომებს ვერ ასაღებს, თავის მხრივ, „საგადასახადო“ კარზე ფეხმოუცვლელ მევაღლე უდგას: ბიბლიოთეკებისათვის, მეგობრების, ნათესავებისა და კოლეგებისთვის ნაჩუქარ წიგნებს გაყიდულად გვითვლის და მისგან წილს მოითხოვს. ხელისუფლება გაჭრილად და პირდაპირ არ გვეუბნება, მაგრამ დაბეჯითებით გვაგრძნობინებს, ამ საქმეს თავი დაანებეთო!

თუ წიგნმა ბაზარი ვერ პოვა, წიგნის მაღაზიებში არ დაიდო, იგი მკითხველი საზოგადოებისათვის მიუწვდომელი რჩება და გამოსულად არ ითვლება. მაღაზიები კი მათ ისე არ იღებს, თუ ინდემწარმედ გაფორმებული არა ხარ. ზოლო საგადასახადო ამგვარ მეწარმეს სხვა მეწარმეებისაგან, რომლებიც თავიანთი წარმოებით მართლაც მოგებას ნახულობენ, არ არჩევს.

ამ ვითარებაში „წიგნის კაცს“ ბევრნაირი დამცირებისა და შეურაცხყოფის ატანა უხდება...

ჩემიანები გაოცებული იყვნენ და არიან, სამსახური არა მქონდა და, სანამ შემეძლო, მაინც არქივებსა და ბიბლიოთეკებში აღავეძვრებოდი“. კიდევ უფრო – იმაზე, თუკი ორიოდე თეთრი ვიშოვე, ფულს ვსესხულობ, მას ვუმატებ და შრომების მომზადებასა და გამოცემას ვახარჯავ. მათგან კი არათუ არაფერს ვღებულობ, პირიქით და პირიქით, იქით და იქით ვახარჯავ და ვახარჯავ! ბევრს ამაზე ეცინება და განა, სატირალი რომ არ იყოს, საცინარი არ არის?!

2008-2014 წლებში 8 წიგნი გამოვაქვეყნე და მარტო მათ დაბეჭდვაში 9 930 (ცხრა ათას ცხრაას ოცდაათი) ლარი გადავიხადე, აღარაფერს ვამბობ სხვა ხარჯებზე. შარშან, 1913 წელს, დახარჯული 8 780 ლარიდან ცოტა გაიყიდა და ავიღე 185 ლარი. ეს ფული ვითომცდა მოგება იყო, დამიბეგრეს და 20 პროცენტი, 15 ლარი წაიღეს. მე კი წინ სამი წიგნი მაქვს გამოსაცემი.

ჩემო ძვირფასო ქვეყანავ და ხელისუფლებავ, ისე ნუ გვეპყრობით, როგორც მეგოდრეს, რომელმაც 10 გოდორი დაამზადა, სულ ან ნაწილი გაყიდა, იქიდან მართლაც მოგება ნახა და მისგან კანონით დადგენილი საშემოსავლო უნდა გადაიხადოს.

მეცნიერის შრომა ხელოსნობასავით მარტივი არ არის. ის ფენო-მენურ შემოქმედებით ნიჭსა და კოლოსალურ შრომას მოითხოვს. ჩანს, ეს ბევრთათვის გაუგებარია, დიდად სამწუხაროდ და სავალალოდ, – მათთვისაც, ვინც ხელისუფლებაში ბრძანდებიან. დამაცადეთ, ბატონებო, გამოვცე ეს წიგნები და, იქიდან, თუ კი რამეს მივიღებ, უკანასკნელ თეთრამდე უსიტყვოდ მოგართმევთ. ერთხელ კიდევ ხმამაღლა ვიტყვი: რაზედაც ათეული წლების განმავლობაში ვმუშაობდი და რასაც მივალწიე, სხვებისთვის მისი შესრულება არათუ იოლი, შეიძლება, მიუწვდომელიც დარჩეს. საამისო ერთი მაგალითი ზემოთ უკვე მოგახსენეთ: ე. წ. აბდულმესიანის პრობლემა ჩემამდე ჩვენი რა გიგანტი მეცნიერთათვის რამდენ ხანს (თითქმის ორი საუკუნე!) გადაუჭრელი იყო. და მე გამონაკლისი არა ვარ. საბედნიეროდ, ასეთები მრავალადა გვყავს.

თხოვნა მარტივი და ნათელია: მეცნიერებს ნუ დაგვაზრჩობთ, სასაცილოებად ნუ აგვიგდებთ, მუშაობის საშუალებასა და სტიმულს ნუ წაგვართმევთ და ეს კანონმდებლობაში გაითვალისწინეთ!

სულ ბოლოს ჩემს მკითხველებსა და გულშემატკივრებსაც მივმართავ: ვნახოთ, რა გამოვა აქედან. კვლავ ძველებურად იქნება? – „მიჰყევ, მიჰყევ სიმართლესა, გამოგილევს სინათლესა!“ და „ძალა ყოველთვის უდავოა, სიმართლე – სადავო?!“

მიწნაწერი: ახლახან, 2014 წლის 27 და 28 მაისს, თბილისის ივ. ჯავახიშვილის სახელობის სახელმწიფო უნივერსიტეტსა და ლიტერატურის ინსტიტუტში ჩატარდა უკანდაუხვეველი მტკიცე პლაგიატორის აკაკი ზინთიბიძის დაბადების 90 წლისთავისადმი მიძღვნილი ორდღიანი საიუბილეო-სამეცნიერო სესია. სესიას უძღვებოდა ირმა რატიანი. ბატონი აკაკის უმცროსი ძმა აკადემიკოსი ელგუჯა ზინთიბიძე უნივერსიტეტსა და საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნულ აკადემიაში, როგორც ამბობენ, კანონიერი ქურდივით ძლევამოსილად ზის და რა გასაკვირია, ამ ღონისძიების ჩატარება, როგორც საოჯახო საქმე, იოლად და უმაღლეს დონეზე შეძლო.

მით უმეტეს ეს მაშინ ზდება, როცა ი. რატიანი ფრთებგაწყობილია მეცნიერებათა აკადემიაში შესაფრენად. ამისთვის კი ბატონი ელგუჯა ჰაერივით საჭიროა.

როგორც თავჩამოხრჩობილის ოჯახში თოქს არ ახსენებენ, მითხრეს, იაკობ შემოქმედელზე სიტყვა აქაც არავის დაუძრავს!

გაისად დაბადების 80 წელი უსრულდება გიორგი არაბულს. ესეც უ რ ყ ე ვ ი პ ლ ა გ ი ა ტ ო რ ი ა და ეს საიუბილეო თარიღიც, ალბათ, ფართოდ აღინიშნება, მეტადრე, თუ პატრონობას ბატონი თამაზ გამყრელიძე გაუწევს.

რაც შეეხება მ ა მ ა ლ პ ლ ა გ ი ა ტ ო რ ნესტან სულავას იუბილეებს, მას ზინთიბიძეების წინაშე იმდენი დამსახურება მიუძღვის, მათი ჩატარება ისევ ბატონ ელგუჯას მოუწევს.

პ ი რ თ ა ს ა ძ ი ე ბ ე ლ ი

ა

- აბულაძე ილია 49.
აბულაძე მირიან 78.
ათანელიშვილი ნ. 49.
ალანია ნოდარ 78.
ანდრია (წმინდა) 17.
ანდლულაძე ლია 8.
ანდლულაძე როინ 3.
არაბული ავთანდილ 70, 72, 74.
არაბული გიორგი 2, 8, 30-33, 37, 41-46, 48-52, 54-66, 58-75, 80, 86.
არისტოტელე 12-14.
არჩილ მეორე 11-12, 14-15.
ალა მაჰმადზანი 19.

ბ

- ბარამიძე ალექსანდრე 15, 77-78.
ბარამიძე რევაზ 30, 56.
ბელიაშვილი აკაკი 82.
ბენაშვილი გურმ 41.
Бабаян А. М. 71.
ბოლქვაძე ზაურ 78.

გ

- გაბაშვილი მანანა 65.
გამყრელიძე თამაზ 10, 46, 48, 49, 52-53, 57, 65, 67, 69-70, 72-74, 79-80, 86.
გორდეზიანი რისმაგ 11.
გოგუაძე ნარგიზა 49.
გუგუშვილი მერი 78.
გურაშვილი ნანა 60.

გუტენბერგი თეოდორ 65.
გრიგალაშვილი ნოდარ 23.

დ

დავით აღმაშენებელი 8.
დავით სოსლანი 11.
დარჩია ბორის 12-15, 28-29, 43-44, 48, 51, 54-57, 59, 61-62, 71-72, 76-78.
დარჩია ვაჟა 5.
დარჩია ილო (ილია) 3.
დუდუჩავა მამია 10.
დუმბაძე იაკობ ნ იაკობ შემოქმედელი.

ე

ელბაქიძე მაკა 80.
ელისაბედაშვილი ციციწო 60.
ენუქიძე თინა 49.

ვ

ვაჟა-ფშაველა 64.

ზ

ზანდუკელი მიხეილ 78.

თ

თავდიშვილი ბურმან 2-3, 12-16, 21, 74, 77, 96-98.
თამარ მეფე 11, 14-15
თემურ ლენგი 19.

ი

იაკობ შემოქმედელი 8-9, 11-15, 53, 76-77, 86.
იმედაშვილი გაიოზ 33, 44, 47, 51, 55, 58, 62, 70, 78.
იმედაშვილი კობა 28, 55, 59, 71.

იმედაშვილი ნანი 59, 71.
იოსელიანი გია 3.
იოსელიანი ირინე 3.

კ

კალანდარიშვილი ელისო 80.
კალანდარიშვილი ფელიქს 53-54, 67.
კარბელაშვილი მარიამ 28.
კარიჭაშვილი ლია 29-30, 32-33, 39, 41, 43, 48-50, 61.
კასრაძე ნადია 49.
კარტოზია გურამ 65.
კატილინა 78.
კეკელიძე კორნელი 10, 15, 20, 78.
კვაჭანტირაძე მანანა 80.
კვიტაიშვილი ემზარ 76.
კიენაძე ზაზა 53.
კლდიაშვილი დავით 66.
კლდიაშვილი დარეჯან 49-50.
კობიძე ირაკლი 60.
კუსრაშვილი რუსუდან 8.

ლ

ლებანიძე მურმან 42.
ლეონიძე გიორგი 77.
ლოლაშვილი ივანე 78.
ლომაია ალექსანდრე (კახა) 9, 20, 22, 26.
ლომიძე გაგა 80.
ლომიძე თამარ 80.

მ

მარგველაშვილი პავლე 89.
მარი ნიკო 15, 20.
მაქაძე ნინო 60.
მიქაძე გივი 58, 78.

მეგრელიძე იოსებ 78.
მენაბდე დარეჯან 80.
მენაბდე ლევან 71.
მერკელი ანგელა 65.
მიმინოშვილი მაია 23.
მიმინოშვილი რომან 27.
მიშველაძე რევაზ 11, 21, 78, 98.
მჭედლიშვილი გულიკო 49.

ნ

ნახუცრიშვილი თინა 60.
ნინიძე მაია 80.
ნოზაძე ვიკტორ 19, 61.

რ

რამიშვილი ნინო 60.
რატიანი ირმა 9, 16, 20-22, 24-25, 76, 79, 81, 85-86.
რატიანი შალვა 20.
რუსთველი (რუსთაველი) შოთა, Руставели Шота 14, 27,
29, 32, 39, 43-44, 46, 48, 52, 55, 57, 65-66, 68-69, 70-72, 76..

ს

სააკაშვილი მიხეილ 5, 20, 24-26, 68, 78-79, 81.
სერაფიონი („ქამუშაძის გაჭირვება“) 66.
სირაძე რევაზ 9-10, 16, 18, 20, 24-25, 31, 53, 81.
სოზარი სუბარ 24.
სულავა ნესტან 10, 18, 21, 28, 29-31, 40, 59, 86.
სურგულაძე მზია 49-50.
სტალინი იოსებ 24.

ტ

ტაბიძე გალაკტიონ 78.
ტაბიძე თამარ 60.

ტაბიძე ოთარ 78.

უ

უგულავა გიგი 5-7.

ფ

ფაცაცია გერმანე 39.

ქ

ქავთარია მიხეილ 48, 50-51, 69-70, 74

ქაცარავა მამუკა 7.

ქაჯაია ლამარა 49.

ქებურია გიორგი 3.

ქუთათელაძე ლილი 49.

ქურციკიძე ც. 49.

შ

შაგვულიძე ლამარა 8.

შავთელი იოანე 11-15.

შავლოხაშვილი იპოლიტე 78.

შანიძე აკაკი 20, 27, 61-62, 78, 82.

შემოქმედელი იაკობ ნ იაკობ შემოქმედელი.

ჩ

ჩაზრუხაძე 11.

ჩოლოყაშვილი რუსუდან 80.

ჩხეიძე როსტომ 80.

ჩხიკვაძე ღიმიტრი 38.

ც

ცაიშვილი სარგის 27, 47, 51, 78.
ცინცაძე მერაბ 3.

წ

წაკისელი თინა 22.
წაქაძე იზოლდა 38.
წიფურია ბელა 9.
წოწორია თამილა 8.
წყნეთელი მაია 22.

ჭ

ჭავჭავაძე ილია 21.
ჭანკიევი ც. 49.
ჭინჭარაული ალექსი 13, 77, 98.
ჭოხონელიძე გურამ 30.

ხ

ხარაძე ევგენი 53.
ხერხეულიძე გრიგოლ (ქიცა) 78.
ხვედელიანი თამარ 29-33, 43, 39, 41, 43, 49.
ხინთიბიძე აკაკი 6-9, 63, 85.
ხინთიბიძე ელგუჯა 8-16, 18, 20-22, 53, 81, 85-86.
ხორნაული გიგი 63.

ჯ

ჯავახიშვილი ივანე 15, 17, 20, 33.
ჯანაშია სიმონ 49.
ჯღამაია ც. 49.

Boris Darchia

Fate of Science in Georgia

(In Georgian)

Tbilisi, 2014

The work describes those horrors faced to Georgian national science – philology, namely Rustvelology from 90s of last century. There is shown one of his remarkable features – brigandage violence in this most sacred field.

ბორის დარჩიას

გამოქვეყნებული სამეცნიერო ნაშრომების ნუსხა¹

1. აღორძინების ხანის საეკლესიო მწერლები „ვეფხისტყაოსნის“ შესახებ – თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის სტუდენტთა XIX სამეცნიერო კონფერენცია, თეზისები, თბ., 1957, გვ. 91.

2. კომიკურის ზოგიერთი საკითხი ვეფხისტყაოსანში – საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის ახალგაზრდა მეცნიერ-მუშაკთა XIV კონფერენციის მოხსენებათა შემოკლებული ტექსტები, თბ., 1964, გვ. 173–176.

3. ვეფხისტყაოსნის ძირითად გამოცემათა სტროფთა საძიებელი – ვეფხისტყაოსნის ძირითად გამოცემათა ვარიანტები, გამოსაცემად მოამზადა ვახტანგ ბააკაშვილმა, სტროფთა საძიებელი შეადგინა ბორის დარჩიამ, თბ., 1964, გვ. 241–274.

4. პოეტს არ დასჭირდა... (იხსენიება თუ არა ჭადრაკი „ვეფხისტყაოსანში“?) – გაზ. „ლელო“, 29 იანვარი, 1966, № 20, გვ. 3.

5. ვეფხისტყაოსნის გამოცემები – გაზ. „კომუნიზმისაკენ“ (კასპი), 14 აპრილი, 1966, № 45, გვ. 3; გაზ. „საბჭოთა აჭარა“, 27 სექტემბერი, 1966, № 187, გვ. 2.

6. მონოგრაფია გენიოს პოეტზე (ფსევდონიმი: ბ. ანდელულაძე) – გაზ. „თბილისი“, 7 ივნისი, 1966, № 131, გვ. 3.

7. ვეფხისტყაოსანი და ციციშვილების სიმღერა – გაზ. „თბილისი“, 21 ივლისი, 1966, № 169, გვ. 3.

¹ ბიბლიოგრაფიაში არ შესულა იმ ნაშრომთა თეზისები, რომლებიც შემდეგ სრულად გამოქვეყნდა. არ შესულა აგრეთვე სხვებთან ერთად ხელმოწერილი წერილები, რომლებიც სხვისი დაწერილია.

8. В Тбилиси, Петербурге, Париже... Издание „Витязя в тигровой шкуре“ на грузинском языке – გაზ. „Заря Востока“, 25 აგვისტო, 1966, № 134, გვ. 4.

9. ფისტიკაური სტროფი ვეფხისტყაოსანში – შოთა რუსთველი, საიუბილეო კრებული, თბ., „მეცნიერება“, 1966, გვ. 368–390.

10. „ხვარაზმელთა ამბის“ პროზაული ვერსიის შესახებ – „მაცნე“, № 2, 1967, გვ. 156–166.

11. ვეფხისტყაოსნის რედაქციათა ურთიერთმიმართების საკითხები „ხვარაზმელთა ამბის“ მიხედვით – „მაცნე“, № 4, 1967, გვ. 251–263.

12. ვეფხისტყაოსნის რედაქციები „ხვარაზმელთა ამბის“ მიხედვით – კრებ.: ქართული ლიტერატურის საკითხები, თბ., II, 1968, გვ. 179–205.

13. Редакции поэмы Руставели и их взаимоотношения (на основе "Сказа о хорезмийцах"), Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата филологических наук, Тб., 1968, – 23 გვ.

14. „ზმა“ სიტყვის ერთ-ერთი მნიშვნელობისათვის ვეფხისტყაოსანში – კრებ.: ძველი ქართული მწერლობის საკითხები, III, 1968, გვ. 67–85.

15. სიცილი ვეფხისტყაოსანში – კრებ.: ლიტერატურის თეორიისა და ესთეტიკის საკითხები, თბ., IV, 1968, გვ. 199–212.

16. ერთი აფორიზმის გამო – ჟურ. „ცისკარი“, № 12, 1969, გვ. 103–106.

17. თანადანი მრავლობითის მოქმედებითი ბრუნვა ვეფხისტყაოსანში – „მაცნე“, 1970, № 6, გვ. 185–210.

18. რაზე ვდავობთ? – გაზ. „ლიტერატურული საქართველო“, 5 ივნისი, 1970, № 23, გვ. 3 (თანაავტორი გ. შარაძე).

19. კიდევ ერთი შემთხვევა ვეფხისტყაოსნის ხელნაწერებში ტექსტის შემოკლებისა – საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის მოამბე, 1972, ტ. 66, № 2, გვ. 497–499.

20. „ქართლის ცხოვრებაზე“ მინაწერი სტროფის შესახებ – გაზ. „ლიტერატურული საქართველო“, 1 სექტემბერი, 1972, № 35.

21. მეცნიერი და მოქალაქე, ა. ბარამიძის დაბადების 70-ე და მოღვაწეობის 50-ე წლისთავი – გაზ. „სოფლის ცხოვრება“, 31 მარტი, 1972, № 76, გვ. 3.

22. ძვირფასი მასწავლებელი – გაზ. „კომუნისტური შრომა“ (ლანჩხუთი), 30 მარტი, 1972, № 38, გვ.1 (თანაავტორი გ. შარაძე).

23. ვეფხისტყაოსნის ხელნაწერთა ვარიანტების გამოქვეყნების გამო – ძველი ქართული მწერლობისა და რუსთველოლოგიის საკითხები, IV, თბ., 1973, გვ. 102–122.

24. ვეფხისტყაოსნის გაგრძელებათა პ. კარბელაშვილი-სეული პუბლიკაციის რედაქციული სახის დადგენისათვის – ძველი ქართული მწერლობისა და რუსთველოლოგიის საკითხები, V, თბ., 1973, 16–27.

25. ვეფხისტყაოსნის ხელნაწერის ორი ფურცელი – ძველი ქართული მწერლობისა და რუსთველოლოგიის საკითხები, VI, თბ., 1974, გვ. 108–113.

26. ტარიელის ანდერძი და ვეფხისტყაოსნის გაგრძელებების ზოგიერთი რედაქციული საკითხი – „მაცნე“ (ელს), № 1, 1973, გვ. 25–33.

27. ვეფხისტყაოსნის ნაკაშიძისეული ხელნაწერის ტიპის რედაქციის თავისებურებანი და მისი შექმნის დრო – „მაცნე“ (ელს), № 3, 1975, გვ. 42–52.

28. ვეფხისტყაოსნის ხელნაწერთა რედაქციები გაგრძელებების მიხედვით, თბ. „მეცნიერება“, 1975, –208 გვ.

29. ვეფხისტყაოსნის თავნაკლული პროლოგის წარმოშობის შესახებ – ძველი ქართული მწერლობისა და რუსთველოლოგიის საკითხები, VII– VIII, თბ., 1976, გვ. 157–170.

30. ვეფხისტყაოსნის კეზელიანთ ხელნაწერის ტიპის ნუსხები – „მაცნე“ (ელს), №1, 1978, გვ. 39–55.

31. ზატაელთა ამბის ხელნაწერის ფრაგმენტი – „მაცნე“ (ელს), № 4, 1980, გვ. 47–53.

32. იაკობ შემოქმედელი – ქართული საბჭოთა ენციკლოპედია, 5, თბ., 1980, გვ. 40.

33. ილია ჭავჭავაძის ერთი ცნობა ბესიკის შესახებ – შოთა რუსთაველის სახ. ქართული ლიტერატურის ისტორიის ინსტიტუტის XLI სამეცნიერო სესია, მუშაობის გეგმა და მოხსენებათა თეზისები, თბ., 1981, გვ. 13–14. სრულად დაიბეჭდა კრებულში: „ფილოლოგიური ძიებანი, I“, 2013 გვ. 59–68.

34. ვახტანგ მეექვსე – ქართული ლექსთწყობის განმარტებული – „მაცნე“ (ელს), 1982, № 2, გვ. 56–68, № 3, გვ. 20–41.

35. ერის, მეცნიერების სამსახურში, აკადემიკოს ალექსანდრე ბარამიძის დაბადების 80 წლისთავი – გაზ. „თბილისი“, 26 მარტი, 1982, № 71, გვ. 3.

36. „მუხრანულის“ საკითხები – „მაცნე“ (ელს), № 3, 1983, გვ. 107–116.

37. გეფხისტყაოსნის გამოცემები მშობლიურ ენაზე – აღმანახი „მწიგნობარი–82“, თბ., 1983, გვ. 21–39.

38. „ვახტანგურის“ ავტორობის საკითხი – კრებ. „ლიტერატურული ძიებანი“, თბ., 1983, გვ. 98–110.

39. ვახტანგ მეექვსე და მამუკა ბარათაშვილის „ჭაშნიკი“ – „მწიგნობარი–83“, თბ., 1984, გვ. 244–258.

40. გამოსათხოვარი (ივანე ლოლაშვილის გარდაცვალების გამო) – გაზ. „წიგნის სამყარო“, 6 ივნისი, 1984, № 11, გვ. 8 (გ. მიქაძის თანაავტორობით).

41. „სატრფიალონის“ სიყვარულის გაგებისათვის (პირველი ნაწილი) – „მაცნე“ (ელს), № 2, 1985, № 2, გვ. 50–70.

42. „სატრფიალონის“ სიყვარულის გაგებისათვის (მეორე ნაწილი) – „მაცნე“ (ელს), № 3, 1985, გვ. 58–83.

43. ლექსი „მუხრანული“ – აღმანახი „კრიტიკა“, № 1, 1986, გვ. 125–136.

44. ვახტანგ მეექვსის პოეტური მემკვიდრეობა, თბ. „მეცნიერება“, 1986, –248 გვ.

45. „სალბუნად გულისას“ სიყვარულის გაგებისათვის – „ლიტერატურული ძიებანი“, I (XVI), თბ., 1987, გვ. 235–251.

46. ვახტანგ მეექვსის პოეზიის ხელნაწერ კრებულთა რედაქციები – „მწიგნობარი–85“, თბ., 1987, გვ. 220–237.

47. „ქილილა და დამანას“ ლექსების ვახტანგისეული თარგმანები – „მწიგნობარი–86“, თბ., 1987, გვ. 195–213.

48. ილია ჭავჭავაძის ლექსიკიდან – „კრიტიკა“, № 5, 1987, გვ. 41–45.

49. სიყვარულის საკითხი „ამირნასარიანში“ – „ლიტერატურული ძიებანი“, II (XVII), თბ., 1987, გვ. 259–272.

50. ღვაწლი მამულიშვილური – განძი საშვილიშვილო (ალ. ბარამიძის ბიბლიოთეკა) – „მწიგნობარი–87“, თბ., 1987, გვ. 107–120.

51. ვახტანგ მეექვსის პოეტური სამყარო, თბ., „მეცნიერება“, 1988, – 440 გვ.

52. უპასუხისმგებლობა?! („ქილილა და დამანას“ თარგმანთა რედაქციები და მათი შესწავლა) – ჟურ. „განთიადი“, № 3, 1989, გვ. 259–267.

53. Поэтическое наследие Вахтанга VI, Диссертация на соискание ученой степени доктора филологических наук в форме научного доклада, Тб., 1989, – 43 გვ.

54. სადავო „ოზურგეთი“? (ტოპონიმ „ოზურგეთის“ შესახებ) – გაზ. „სოფლის ცხოვრება“, 19 მაისი, 1989, № 115, გვ. 4.

55. მრავალმხრივი მოღვაწე (ი. მეგრელიძის დაბადების 80 წლისთავის გამო) – გაზ. „სახალხო განათლება“, 19 ივლისი, 1989, № 33, გვ. 6 (გამოსულია ამ გაზეთის რუსული ვარიანტიც).

56. ღვაწლმოსილი მეცნიერი (ი. მეგრელიძე და გურია) – გაზ. „ლენინის დროშა“ (ოზურგეთი), 26 აგვისტო, 1989, № 103, გვ. 3.

57. ისევ დასანანი შეცდომა („ქილილა და დამანას“ თარგმანთა შესახებ) – ჟურ. „განთიადი“, № 9, 1990, გვ. 185–190.

58. მოკლე შემოქმედებითი ბიოგრაფიები – კრებ. „ქართული მწერლობა“, VIII, თბ., 1990, გვ. 590–646.

59. იოსებ მეგრელიძე–80 – „მაცნე“ (ელს), № 2, 1990, გვ. 153–157.

60. სოფელ სილაურის ტოპონიმია – „მაცნე“ (ელს), № 3, 1991, გვ. 61–85.

61. ჩვენი მეობის მესაძირკვლე – გაზ. „ერი“, 1 მაისი, 1991, № 13, გვ. 13.

62. ღვაწლმოსილი მეცნიერი და მამულიშვილი (ალ. ბარამიძის დაბადების 90 წლისთავის გამო) – გაზ. „საქართველო“, 28 მარტი, 1992, №12, გვ. 5.

63. მასალები ბაგრატ ბატონიშვილის (მუხრანბატონის) ბიოგრაფიის შესახებ – კრებ. ქართული მწერლობის საკითხები, თბ., 1993, გვ. 228–250.

64. იოსებ თბილელისა და იაკობ შემოქმედელის გაბაასება – „მაცნე“ (ელს), № 1, 1993, გვ. 10–15.

65. სიტყვა ასტრონომებს ეკუთვნით!.. (ვახტანგ მეექვსის ერთი ლექსის დათარიღებისათვის) – გაზ. „ლიტერატურული საქართველო“, 1993, № 30, გვ. 7.

66. იაკობ შემოქმედელის „უსჯულო მოამადისა და ქრისტიანეთ გაბაასების“ ხელნაწერები – „მაცნე“ (ელს), № 1–4, 1994, გვ. 39–72.

67. იაკობ შემოქმედელის ანტიმაჰმადიანური თხზულება – ჟურ. „რელიგია“, № 1–2–3, 1995, გვ. 90–106.

68. როდის დაიწერა იაკობ შემოქმედელის „მოამადისა და ქრისტიანეთ გაბაასება“ – კრებ. ფილოლოგიური ძიებანი, თბ., 1995, გვ. 85–91.

69. არჩილის ერთი ნაწარმოების გაგებისა და დათარიღებისათვის – „მაცნე“ (ელს), № 1–4, 1995, გვ. 75–86.

70. იაკობ შემოქმედელი, უსჯულოს მოამადისა და ქრისტიანეთ გაბაასება (ტექსტის პუბლიკაცია) – ჟურ. „რელიგია“, № 4–5–6, 1995, გვ. 70–97.

71. ბაგრატ მუხრანბატონის ანტიმაჰმადიანური თხზულება – ჟურ. „რელიგია“, № 10–11–12, 1996, გვ. 68–90.

72. მეცნიერებას სიზუსტე უყვარს – გაზ. „დილის გაზეთი“, 14 მარტი, 1996, № 3, გვ. 6.

73. ყუთლუ-არსლანი და რუსთველი – გაზ. „მამული“, 1996, № 220, გვ. 11.

74. დიდი მეცნიერის ღიმილი (ა. შანიძის დაბადების 110 წლისთავის გამო) – „ნაკადულის სალიტერატურო გაზეთი“, ივლისი, 1997, № 13, გვ. 6.

75. მწუხრი მეცნიერისა (ალ. ბარამიძის დაბადების 95-ე წლისთავი) – „ნაკადულის სალიტერატურო გაზეთი“, ოქტომბერი, 1997, № 18, გვ. 6.

76. იაკობ შემოქმედელი და „აბდულ-მესიანის“ პრობლემა (საკითხის დასმა) – გაზ. „კალმასობა“, 10 ნოემბერი, 1997, № 10, გვ. 6–7.

77. იაკობ შემოქმედელი და „აბდულ-მესიანის“ პრობლემა (ხელნაწერთა მონაცემები) – გაზ. „კალმასობა“, 2–16 დეკემბერი, 1997, № 11, გვ. 5.

78. იაკობ შემოქმედელი და „აბდულ-მესიანის“ პრობლემა (რა წყარო ჰქონდა დავით რექტორს) – გაზ. „კალმასობა“, 16–30 დეკემბერი, 1997, № 12, გვ. 8.

79. ქრისტიანული „სმალღი“ და „აბდულ-მესიანის“ პერსონაჟთა ვინაობის პრობლემა – გაზ. „ნაკადულის სალიტერატურო გაზეთი“, დეკემბერი, 1997, № 21, გვ. 8–9.

80. იაკობ შემოქმედელი და „აბდულ-მესიანის“ პრობლემა („აღორძინებისა“ და „გარდამავალი ზანის“ მონაცემები) – გაზ. „კალმასობა“, 20 იანვარი, 1998, № 1, გვ. 4.

81. იაკობ შემოქმედელი და „აბდულ-მესიანის“ პრობლემა (რას გვიჩვენებენ დანარჩენი მოღვაწენი) – გაზ. „კალმასობა“, 3–17 თებერვალი, 1998, № 2, გვ. 4.

82. იაკობ შემოქმედელი და „აბდულ-მესიანის“ პრობლემა („შავთელური“ და პოეტიკური თხზულებანი) – გაზ. „კალმასობა“, 3–17 მარტი, 1998, № 4, გვ. 3.

83. იაკობ შემოქმედელი და „აბდულ-მესიანის“ პრობლემა (პეტრე ლარაძის „დილარიანი“ და „ამირან-დარეჯანიანის“ გაგრძელებანი) – გაზ. „კალმასობა“, 12 მაისი, 1998, № 8, გვ. 7.

84. იაკობ შემოქმედელი – პოლემიკოსი მწერალი – ჟურ. „რელიგია“, № 1–2, 1998, გვ. 58–81.

85. იუმორისტული ეპიზოდები მეცნიერთა ცხოვრებიდან – „ნაკადულის სალიტერატურო გაზეთი“, მარტი, 1998, № 3, გვ. 16.

86. პლაგიატობით პლაგიატობის წინააღმდეგ?! (პირველი ნაწილი) – გაზ. „კალმასობა“, ივლისი, 1998, № 11, გვ. 11.

87. პლაგიატობით პლაგიატობის წინააღმდეგ?! (მეორე ნაწილი) – გაზ. „კალმასობა“, ოქტომბერი, 1998, № 13, გვ. 11–12.

88. საქართველოს მწერალთა კავშირის თავმჯდომარეს, გაზ. „ლიტერატურული საქართველოს“ მთავარ რედაქტორს თამაზ წიგწივაძეს – გაზ. „ლიტერატურული საქართველო“, 11–18 დეკემბერი, 1998, გვ. 3.

89. ე. წ. „აბდულ-მესიანის“ მიმართება კლასიკური და მომდევნო ხანის მწერლობასთან (1. იოანე შავთელის „გალობანი ვარძიისა ღმრთისმშობლისანი“, 2. „ვეფხისტყაოსანი“, 3. „ისტორიანი და აზმანი შარავანდედთანი“, 4. „შაჰ-ნამეს“ ქართული ვერსიები, 5. თეიმურაზ პირველის ლექსები) – ჟურ, „რელიგია“, № 5–6, 1999, გვ. 46–71.

90. ე. წ. „აბდულ-მესიანის“ მიმართება კლასიკური და მომდევნო ხანის მწერლობასთან (5. თეიმურაზ პირველის ლექსები, 6. იაკობ შემოქმედელის თხზულებანი) – ჟურ, „რელიგია“, № 7–8–9, 1999, გვ. 38–53.

91. ე. წ. „აბდულ-მესიანის“ პერსონაჟები – „ლიტერატურული ძიებანი“, № XX, თბ., 1999, გვ. 164–190.

92. ბაგრატ მუხრანბატონის ბიბლიოგრაფიული ცნობები – კრებ. „მწიგნობარი-99“, თბ., 1999, გვ. 91–99.

93. იაკობ შემოქმედელის ნაწარმოებთან ე. წ. „აბდულ-მესიანის“ მიმართება – „მაცნე“ (ელს), № 1–4, 1999, გვ. 247–264.

94. მიმართება პროფესორ აკაკი ხინთიბიძეს – გაზ. „ლიტერატურული საქართველო“, 17 – 23 მარტი, 2000, № 12, გვ. 16.

95. ე. წ. „აბდულ-მესიანის“ პროლოგის ბიბლიოგრაფიული ცნობა – „ლიტერატურული ძიებანი“, № XXI, თბ., 2000, გვ. 133–145.

96. ერთი პლაგიატობის კვალდაკვალ, თბ., 2000, – 64 გვ.

97. იაკობ შემოქმედელი – მწიგნობარი – „მწიგნობარი-2000“, თბ., 2000, გვ. 136–144.

98. „მარგალიტის“ ერთი სიმბოლური მნიშვნელობა „ვეფხისტყაოსანში“ – შოთა რუსთველი, სამეცნიერო შრომების კრებული, I, თბ., 2000, გვ. 132–153.

99. იაკობ შემოქმედელი (ძველი ქართველი მწერლების ცნობები, კვლევის ისტორია, შემოქმედში დაცული მასალები) – გაზ. „კრიმანჭული“, № 3, 2001, გვ. 6, 14–15.

100. იაკობ შემოქმედელი (შემოქმედელად კურთხევის თარიღი და ამ თანამდებობაზე ყოფნის ხანგრძლივობა, დაწყებითი განათლება, რომში მოგზაურობის საკითხი) – გაზ. „კრიმანჭული“, № 4, 2001, გვ. 16–17.

101. იაკობ შემოქმედელი (სამებლობა, შემოქმედელი მიტროპოლიტები, იაკობის მოგზაურობა რუსეთსა და იერუსალიმში) – გაზ. „კრიმანჭული“, № 5, 2001

, გვ. 10–11, 19.

102. იაკობ შემოქმედელი (გარდაცვალების თარიღი და დაკრძალვის ადგილი) – გაზ. „კრიმანჭული“, № 6, 2001, გვ. 15.

103. გაზ. „ქართული წიგნის“ სარედაქციო კოლეგიას (იაკობ შემოქმედელისა და ბაგრატ მუხრანბატონის შესახებ დაშვებული შეცდომების გამო) – გაზ. „ქართული წიგნი“, № 2, 2002, გვ. 2.

104. ნება-სურვილისა და მისი შესრულების საკითხი „ვეფხისტყაოსანსა“ და ბიბლიაში – „ლიტერატურული ძიებანი“, № XXIII, თბ., 2002, გვ. 215–232.

105 იაკობ შემოქმედელის მცირე ზომის თხზულებანი – კრებ. „ალექსანდრე ბარამიძე–100“, თბ., 2002, გვ. 100–107.

106. გელათი – ახალი რომი – „მწიგნობარი–02“, თბ., 2002, გვ. 155–171.

107. „ვეფხისტყაოსნის“ ვარიანტთა ჩვენების წესების გამო – გაზ. „კალმასობა“, იენისი–იელისი, 2002, № 6, გვ. 11.

108. ვისია აფორიზმი? – „სადაც არა სჯობს, გაცლა სჯობს კარგისა მამაცისაგან!“ – კრებ. „რუსთველოლოგია“, II, თბ., 2003, გვ. 236–243.

109. ასეთ თარიღებს შესწორება არ სჭირდება (ძველი და ახალი სტილით დათარიღების შესახებ) – გაზ. „კალმასობა“, იანვარი, 2003, № 1, გვ. 19.

110. უმართებულო ბრალდების გამო (პ. მურადიანს მიაჩნია თუ არა „ვეფხისტყაოსანი“ სომხურ ძეგლად) – გაზ. „საქართველოს რესპუბლიკა“, 29 იანვარი, 2003, № 25, გვ. 6.

111. რამდენიმე მოგონება ზაურ ბოლქვაძეზე – გაზ. „კალმასობა“, აპრილი, 2003, № 4, გვ. 20.

112. საბა თუ სულხან-საბა? – გაზ. „საქართველოს რესპუბლიკა“, 2 ივნისი, 2003, № 142, გვ. 6.

113. „ჩრდილო(ეთი)“ და „სამხრეთ(ი)“ კავკასია თუ „იმიერ-კავკასია“ და „ამიერკავკასია“? – „მწერლის გაზეთი“, 12–18 ივნისი, 2003, № 18, გვ. 2.

114. ოჰ, ეს სიმბოლო-ალეგორიები!.. (ოთარ ჩხეიძის „ღვინა გადაიჩეხას“ გაგრძელება) – გაზ. „კალმასობა“, ივნის-ივლისი, 2003, № 6, გვ. 16–17.

115. ვაი, ჩვენს თავს! (გამოხმაურება „ვეფხისტყაოსნის“ რ. სტურუასეულ შეფასებაზე) – „მწერლის გაზეთი“, 23–29 ოქტომბერი, 2003, № 33, გვ. 2. ადრე შემოკლებითა და დამახინჯებით გამოქვეყნდა გაზეთ „ასავალ-დასავალში“, 6–12 ოქტომბერი, 2003, № 40, გვ. 2.

116. დაუცხრომელი მეცნიერი და მოქალაქე (პროფესორ ივანე ლოლაშვილის გახსენება) – კრებ. „მწიგნობარი-03“, თბ., 2003, გვ. 25–43.

117. შოთა რუსთველი თუ სულხან-საბა ორბელიანი? – გაზ. „საქართველოს რესპუბლიკა“, 13 ოქტომბერი, 2003, № 274, გვ. 3.

118. ერთი ჩვენი თვალსაზრისის სწორად გაგებისათვის – გაზ. „კალმასობა“, დეკემბერი, 2003, № 9, გვ. 11.

119. ე. წ. „აბდულ-მესიანის“ „არაბაში“ და „აბაში“ – „ლიტერატურული ძიებანი“, № XXIV, თბ., 2003, გვ. 159–171.

120. ამაგდარი მეცნიერი (გ. მიქაძის დაბადების 80 წლის-თავის გამო) – გაზ. „ლიტერატურული საქართველო“, 30 აპრილი – 6 მაისი, 2004, № 17, გვ. 15.

121. ფრიადი სამკალი (გ. მიქაძის დაბადების 80 წლის-
თავისადმი მიძღვნილი საჟურნალო სტატია) – კრებ.
„მწიგნობარი-04“, თბ., 2004, გვ. 75–92.

122. „ვეფხისტყაოსნის“ მამუკა თავაქარაშვილისეული
ხელნაწერის რედაქციული დახასიათება (პირველი ნაწილი) –
კრებ. „რუსთველოლოგია“, III, თბ., 2004, გვ. 19–46.

123. როდის დაიწერა ე. წ. „აბდულ-მესია“, ანუ „ქება
მეფისა არჩილისა“ – „ლიტერატურული ძიებანი“, № XXV, თბ.,
2004, გვ. 113–118.

124. „შენთან ყოფნა დილა იყო“, ნოდარ აღიანას გახსენება
– გაზ. „ლიტერატურული საქართველო“, 11 თებერვალი, 2005, №
5, გვ. 15.

125. ასტრონომია-ასტროლოგია და ე. წ. „აბდულმე-
სიანის“ დათარიღება – გაზ. „ლიტერატურული საქართველო“,
25 თებერვალი, 2005, № 7, გვ. 12.

126. იპოლიტე შავლოზაშვილის გახსენება – „მწერლის
გაზეთი“, 2–15 მარტი, 2005, № 3, გვ. 8.

127. იპოლიტე შავლოზაშვილის ადრინდელი გამოუქვეყ-
ნებელი ლექსები (წინასიტყვაობა და ტექსტები) – გაზ. „მწერ-
ლური ცხოვრება“, მაისი, 2005, № 1, გვ. 12.

128. წინაპართა სწავლებანი (ვახტანგ მეექვსის აფორ-
იზმები და ფრთიანი გამოთქმები, ტექსტების პუბლიკაცია) – გაზ.
„საქართველოს რესპუბლიკა“, 2005, 26 ნოემბერი, № 274–275,
გვ. 13; 3 დეკემბერი, № 280–281, გვ. 13; 10 დეკემბერი, №
236–287, გვ. 12.

129. მამუკა გურამიშვილი – კრებ. „მწიგნობარი-05“, თბ.,
2005, 125–134.

130. იაკობ შემოქმედელის ვერსიფიკაციული ძიებანი –
„ლიტერატურული ძიებანი“, № XXVI, თბ., 2005, გვ. 145–170.

131. „ვეფხისტყაოსნის“ მამუკა თავაქარაშვილისეული
ხელნაწერის რედაქციული დახასიათება (მეორე ნაწილი) – კრებ.
„რუსთველოლოგია“, IV, თბ., 2005–2006, გვ. 192–221.

132. „ვეფხისტყაოსნის“ ჩანართი სტროფებისა და დანართი
ჟიზოლების ვარიანტები – წიგნში: შოთა რუსთველი, ვეფხის

ტყაოსანი, აკაკი შანიძისა და ალექსანდრე ბარამიძის რედაქციით, ტექსტის დამდგენნი: ა. შანიძე (მთ. რედ.), ა. ბარამიძე (რედ.), ივ. ლოლაშვილი, ვარიანტების შემდგენელნი: ციალა კარბელაშვილი (ძირითადი კორპუსი), ბორის დარჩია (დანართები და ჩანართები). რუსული პუკარედი: სოლომონ იორდანიშვილი, თბ., „კავკასიური სახლი“, 2006.

133. „ვეფხისტყაოსნის“ ხელნაწერები – „მწიგნობარი-06“, თბ., 2006, გვ. 93-100.

134. ისევ „ვეფხისტყაოსნის“ ფისტიკაური სტროფის შესახებ – კრებ. „ლიტერატურული ძიებანი“, № XXVII, თბ., 2006, გვ. 71-79.

135. „ავთანდილის ლოცვა“ – გაზ. „მწერლის გაზეთი“, 20 მარტი-20 აპრილი, 2007, № 2, გვ. 13.

136. ვის გამოექცა ტარიელი? – „ლიტერატურული ძიებანი“, № XXVIII, თბ., 2007, გვ. 74-79.

137. „ვეფხისტყაოსნის“ გაგრძელებები – „მწიგნობარი-07“, თბ., 2007, გვ. 52-72.

138. ამაგდარი მეცნიერი (პროფ. გ. მიქაძის გარდაცვალების გამო) – გაზ. „მწერლის გაზეთი“, 15-29 თებერვალი, 2008, № 2, გვ. 13.

139. „მცხრალი მთვარის“ სიმბოლიკა „ვეფხისტყაოსანში“ – ნოდარ დუმბაძის სახელობის თბილისის უნივერსიტეტის სამეცნიერო ნაშრომთა კრებული, თბ., 2008, გვ. 350-361.

140. ნიკოლოზ ბარათაშვილის ერთი ლექსის ახალი გაგების გამო – გაზ. „საქართველოს რესპუბლიკა“, 8 მარტი, 2008, № 44, გვ. 8-9.

141. ინსტიტუტის დირექტორი – „შიაკის ატამანი“ – გაზ. „მწერლის გაზეთი“, 1-15 აპრილი, 2008, № 4, გვ. 5-6.

142. გალაკტიონის ერთი ლექსის გაგებისათვის – გაზ. „ახალი განათლება“, 24-30 აპრილი, 2008, № 16, გვ. 9.

143. უვიცობის, პლაგიატობისა და განუკითხაობის წინააღმდეგ რუსთველოლოგიაში – გამომცემლობა „უნივერსალი“, თბ., 2008, – 330 გვ.

144. მეცნიერი და პესიტყვე (ოთარ ტაბიძის გახსენება) – ჟურ. „ჩვენი მწერლობა“, 2008, 15, გვ. 41–43.
145. ისევ ე. წ. „აბდულ-მესიანის“ დათარიღების შესახებ – კრებ. „მწიგნობარი-08“, 2008, გვ. 160–178.
146. იაკობ შემოქმედელი – მონოგრაფია, გამომცემლობა „უნივერსალი“, თბ., 2009, 575 გვ.
147. კომიკური „ვეფხისტყაოსანში“ – კრებული „რუსთველოლოგია“, V, თბ., 2008–2009, გვ. 32–87.
148. (1967–1968 და 1971 წლების რუსთველოლოგიური ლიტერატურის ბიბლიოგრაფია და ანოტაციები) – წიგნში: რუსთველოლოგიური ლიტერატურა, IV, 1967–1980 წწ., ანოტირებული ბიბლიოგრაფია, წიგნი შეადგინა და გამოსაცემად მოამზადა გიორგი არაბულმა, თბ., 2009.
149. ოინბაზობა მეცნიერებაში თუ „ინტერტექსტუალური მეთოდი“? – გაზ. „აკადემია“, სექტემბერი, 2009, № 2, გვ. 6.
150. დაუვიწყარი სახეები (ოთარ ტაბიძის პოეტური ცდანი) – ჟურნ. „ჩვენი მწერლობა“, 7 აგვისტო, 2009, № 6, გვ. 52–53.
151. „ვეფხისტყაოსნის“ ერთი ხელნაწერის პუბლიკაციის გამო – „მწიგნობარი-09“, თბ., 2009, გვ. 192–215.
152. ნოდარ ალანიას გახსენება – ჟურ. „ქართული მწერლობა“, ნოემბერი–დეკემბერი, 2009, № 6, გვ. 32–47.
153. ორი იოვანე, კრებ. გურამ კარტოზია – 75, თბ., 2009, გვ. 179–186
154. მეცნიერებას პატიოსნება მოეთხოვება (პროფესორ ნესტან სულავას სამეცნიერო „მოღვაწეობის“ თაობაზე) – გაზ. „ხმა ერისა“, თებერვალი, 2010, №2, გვ. 6.
155. ვინ და რატომ ანგრევს რუსთველოლოგიას?! – გაზ. „პროკლამაცია“, 15–21 მარტი, 2010, № 10, გვ. 8.
156. ლიტერატურის ინსტიტუტი და არაქჩეევშინა?! – „მწერლის გაზეთი“, 1 აპრილი – 15 აპრილი, 2010, № 4, გვ. 12 (დაბეჭდილია უსაშველოდ დამახინჯებულად).
157. რუსთველოლოგიური გამოკვლევები, I, თბ., გამომცემლობა „უნივერსალი“, 2010, – 580 გვ.

158. „ვეფხისტყაოსნის“ დაწერის თარიღი და შედგენილობა, აღმანახი „მწიგნობარი-10“, თბ., 2010, გვ. 106-119.
159. რამდენიმე მოგონება გიორგი ლეონიძეზე, ჟურ. „ჩვენი მწერლობა“, 2011, № 6, გვ. 38-42.
160. ისევ ვიქტორ ნოზაძის ნაწერების მოვლა-პატრონობის შესახებ, გაზ. „საქართველოს რესპუბლიკა“, 4 მაისი, 2011, № 82, გვ. 7.
161. დარჩია — სახელი და გვარი, გაზ. „სალიტერატურო გაზეთი“, 2011, № 4, გვ. 9.
162. ბაგრატ ბატონიშვილი (მწერლის თხზულებითურთ), თბ., გამომცემლობა „უნივერსალი“, 2011, — 252 გვ.
163. „ვეფხისტყაოსნის“ 1966 წლის გამოცემები, გაზ. „ლიტერატურული მესხეთი“, ოქტომბერი, 2011, № 10, გვ. 25.
164. ლიტერატურის ინსტიტუტის რუსთველოლოგიის განყოფილებას, გვ. 112-134.
165. საღალღობო და ნაღვლიანი ამბები, თბ., საგამომცემლო სახლი „ინოვაცია“, 2012, — 496 გვ.
166. ღია ბარათი ჟურნალ „ჩვენი მწერლობის“ მთავარ რედაქტორ ბატონ როსტომ ჩხეიძეს, ჟურნალი „ჩვენი მწერლობა“, 6 აპრილი, 2012, № 7, გვ. 57.
167. იოვანე საბანის ძის ერთი მხატვრული სურათის საფუძველი, ჟურ. „სამი საუნჯე“, ივნისი, 2012, № 2, გვ. 210-216.
168. ბაბუაჩემი, სისონა დარჩია და ეგნატე ნინოშვილი, აღმანახი „მწიგნობარი-12“, თბ., 2012, გვ. 197-201.
169. ფორმალისტური ლიტერატურული მიმდინარეობები და კლასიკური ქართული ლიტერატურა, ჟურ. „სამი საუნჯე“, დეკემბერი, 2012, № 4 (6), გვ. 72-104.
170. სად მდებარეობდა ბაილეთის ეკლესია, ჟურ. „სამი საუნჯე“, მარტი, 2013, № 1 (7), გვ. 146-149.
171. კორნელი კეკელიძე და იოსებ სტალინი, ჟურ. „ამერიკელი“ 2013, № 1, გვ. 293-308.
172. ფილოლოგიური ძიებანი, I, თბ., გამომცემლობა „ივერიონი“, 2013, — 675 გვ.

173. „ვეფხისტყაოსანი“ და ინტერტექსტობრივი მეთოდი, ჟურ. „სამი საუნჯე“, ივნისი, 2013, № 2, გვ. 158-189.

174. კორნელი კეკელიძე და მის თანასემნარიელთა მიმოწერა იოსებ სტალინის შესახებ, გაზ. „საქართველოს რესპუბლიკა“, 5 ივლისი, 2013, № 125, გვ. 9 (ბოლო ნაწილი შემოკლებულად და დამახინჯებულად არის დაბეჭდილი).

175. ვაჟა-ფშაველას წინააღმდეგ ბრძოლა და იოსებ სტალინი, ჟურ. „სამი საუნჯე“, სექტემბერი, 2013, № 3, გვ. 63-80.

176. ისევ „უსასყიდლო მარგალიტის“ შესახებ - კრებ.. „მწიგნობარი-13“, 2013, გვ. 59-64.

177. იაკობ შემოქმედელის სამსტროფიანი ლექსი - კრებ.. „მწიგნობარი-13“, 2013, გვ. 106-113.

178. იოსებ სტალინი და ილია ჭავჭავაძე, გაზ. „საქართველოს რესპუბლიკა“, 21 მაისი, 2014, № 98, გვ. 11.

179. რუსთველოლოგიის ისტორიის საკითხები, მიღებულია დასაბეჭდად: მწიგნობარი-14“.

180. რუსთველოლოგიური ლიტერატურა, ანოტირებული ბიბლიოგრაფია (1966 წ.), ანოტაციების დიდი ნაწილი დაწერეს: გ. არაბულმა, ბ. დარჩიამ, ლ. კარიჭაშვილმა, ი. წაქაძემ, თ. ზვედელიანმა ბორის დარჩიას მიერ შედგენილი ბიბლიოგრაფიის მიხედვითა და მისივე ხელ-მძღვანელობით, კრებული საარქივო მასალებით შეავსო, გამოსაცემად მოამზადა და საძიებლები დაურთო გიორგი არაბულმა, თბ., 2013, პირველი ნაწილი, გვ. 1-270, მეორე ნაწილი, გვ. 271-504, სა-ქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემიის სტამბა, თბ. 2014.

181. იაკობ შემოქმედელი, პოეტურ თხზულებათა სრული კრებული, ტექსტების დიდი ნაწილი დაადგინა, გამოკვლევა, ვარიანტები, ლექსიკონი, საძიებლები დაურთო და ივანე ლოლაშვილის ნაშრომთან ერთად სათანადო შენიშვნებითურთ გამოსაცემად მოამზადა ბორის დარჩიამ, გამომცემლობა „ივერიონი“, თბ., 2014, - 397 გვ.

182. მეცნიერის ბედი საქართველოში - წინამდებარე წიგნი.

ბორის ღარჩიას
ბ ა მ ო ც ე მ უ ლ ი ღ ა ბ ა მ ო ს ა ც ე მ ი
წ ი ბ ნ ე ბ ი ს ნ უ ს ხ ა

და მათზე გამოქვეყნებული გამოხმაურებებანი¹

1. ვეფხისტყაოსნის ხელნაწერთა რედაქციები გაგრძელებების მიხედვით, თბ. „მეცნიერება“, 1975, 207 გვ.

გამოხმაურება: [მურმან თ ა ვ დ ი შ ვ ი ლ ი], ისევ ვეფხისტყაოსანი, გაზ. „სახალხო განათლება“, 16.03. 1977, №22, გვ. 2. ანოტაცია დაიბეჭდა ფრანგულ ჟურნალში: „Bedi Kartlisa“, ტ. XXXV, 1977, გვ. 295, 6.

2. ვახტანგ მეექვსის პოეტური მემკვიდრეობა, თბ. „მეცნიერება“, 1986, 247 გვ.

გამოხმაურება: მურმან თ ა ვ დ ი შ ვ ი ლ ი, მეფე პოეზიის კარებთან, გაზ. „თბილისი“, 22 ნოემბერი, 1988, № 268, გვ. 5; ლევან მ ე ნ ა ბ დ ე, სოლიდური მონოგრაფია ვახტანგ მეექვსის პოეზიის შესახებ (მაცნე, ელს, 1990, № 4, გვ. 154-160); დიტო ჩ უ ბ ი ნ ი ძ ე, პასუხად ჩემს კეთილმოსურნეებს, ანუ ვის ეკუთვნის აფორიზმი: „ცემა გმართებს გამზრდელისა, რა ყრმა ნახო ავად ზრდილი“, გაზ. „ასაყალ-დასაყალი“, 5-11 ნოემბერი, 2007, № 45, გვ. 15.

3. ვახტანგ მეექვსის პოეტური სამყარო, თბ., „მეცნიერება“, 1988, 440 გვ.

გამოხმაურება: მ. პ ი რ ვ ე ლ ა შ ვ ი ლ ი, მეფე-პოეტის შემოქმედებითი სამყარო, გაზ. „წიგნის სამყარო“, 7 ნოემბერი, 1988, № 21, გვ. 5; მურმან თ ა ვ დ ი შ ვ ი ლ ი, მეფე პოეზიის კარებთან, გაზ. „თბილისი“, 22 ნოემბერი, 1988, № 268, გვ. 5; მ ი ს ი ვ ე, ფსევდონიმით: მირიან რ ო ხ ა ძ ე, ვახტანგ მეექვსის პოეტური სამყარო, ჟურ, „სკოლა და ცხოვრება“, 1989, № 1, გვ. 75; თამაზ ფ ო ფ ხ ა ძ ე, კვლევის საგანია ვახტანგ მეექვსის პოეზია, გაზ. „ლიტერატურული საქართველო“, 17.

¹ აქ არ შემოგვაქვს ჩვენი პატარა წიგნი – „ერთი პლაგიატობის კვალდაკვალ“ (თბ., 2000, – 66 გვ.), რადგან იგი მთლიანად შესულია ჩვენს წიგნში „იაკობ. შემოქმედელი“. არ შეგვაქვს აგრეთვე ჩვენი საკანდიდატო და სადოქტორო დისერტაციების ავტორეფერატები, რომლებიც ბროშურებადაა გამოცემული.

11. 1989, № 46, გვ. 6; ლევან მ ე ნ ა ბ დ ე, სოლიდური მონოგრაფია ვახტანგ მეექვსის პოეზიის შესახებ (მაცნე, ელს, 1990, № 4, გვ. 154-160); გივი მ ი ქ ა ძ ე, ვახტანგ VI-ის ერთი ტაეპის გაგებისათვის, გაზ. „სიტყუა“, მაისი-ივნისი, 1998, № 6, გვ. 7.

4. უვიცობის, პლაგიატობისა და განუკითხაობის წინააღმდეგ რუსთველოლოგიაში – გამომცემლობა „უნივერსალი“, თბ., 2008, – 330 გვ.

გამოხმაურება: წიგნი რუსთველოლოგიაში შექმნილი საგანგაშო ვითარების შესახებ – გაზ. „მწერლის გაზეთი“, 1-15 თებერვალი, 2009, № 1, გვ. 16.

5. იაკობ შემოქმედელი – მონოგრაფია, გამომცემლობა „უნივერსალი“, თბ., 2009, – 575 გვ.

გამოხმაურება: მურმან თ ა ვ დ ი შ ვ ი ლ ი, ფილოლოგიური მეცნიერების სირცხვილი და ახალი სენსაციური აღმოჩენა, „მწერლის გაზეთი“, 16 ივნისი – 30 ივნისი, 2009, № 10, გვ. 14. მ ი ს ი ვ ე: დიდი როქი ქართულ ლიტერატურაში, თბ., გამომცემლობა „ჰარმონია“, 2010, – 128 გვ.). მ ი ს ი ვ ე, ფოლიანტის ღირსება და ნაკლი, „მწერლის გაზეთი“, 1 ოქტომბერი – 31 ოქტომბერი, 2013, № 8, გვ. 10-11; 1 ნოემბერი – 30 ნოემბერი, № 9, გვ. 12-13.

წიგნის სურათი დაიბეჭდა ჟურნალ „ჩვენი მწერლობის“ ყდის მეორე გვერდზე (7 აგვისტო, 2009, № 16).

ამ წიგნში შესული, ადრე სტატიებად გამოქვეყნებული უმთავრესი და არსებითი ნაწილის შეფასება: ალექსი ჭ ი ნ ჭ ა რ ა უ ლ ი, სიტყვა ლექსი „ვეფხისტყაოსანში“, გაზ. „ლიტერატურული საქართველო“, 8 სექტემბერი, 2006, № 31, გვ. 13.

6. რუსთველოლოგიური გამოკვლევები, I, თბ., გამომცემლობა „უნივერსალი“, 2010, – 580 გვ.

გამოხმაურება: მურმან თ ა ვ დ ი შ ვ ი ლ ი, წმინდანის სისხლზე წმინდა, გაზ. „საქართველოს რესპუბლიკა“, 1 ივნისი, 2011, № 100, გვ. 11.

7. ბაგრატ ბატონიშვილი (მწერლის თხზულებითურთ) – მონოგრაფია, გამომცემლობა „უნივერსალი“, თბ., 2011, – 252 გვ.

გამოხმაურება: წიგნის სურათი დაიბეჭდა ჟურნალ „ჩვენი მწერლობის“ ყდის მეორე გვერდზე (5 აგვისტო, 2011, № 16).

8. საღალღობო და ნაღვლიანი ამბები – გამომცემლობა „ინოვაცია“, თბ., 2012, – 496 გვ.

გამოხმაურება: წიგნის სურათი დაიბეჭდა ჟურნალ „ჩვენი მწერლობის“ ყდის მეორე გვერდზე (4 მაისი, 2012, № 9).

9. ფილოლოგიური ძიებანი, I, – გამოცემლობა „ივერიონი“, თბ., 2013, – 675 გვ.

გამოხმაურება: წიგნის სურათი დაიბეჭდა ჟურნალ „ჩვენი მწერლობის“ ყდის მეორე გვერდზე (12 ივლისი, 2013, № 14); რევაზ მ ი შ ვ ე ლ ა ძ ე, როდემდე, კატილინა, როდემდე? „მწერლის გაზეთი“, 1 სექტემბერი – 30 სექტემბერი, 2013, № 7, გვ. 16.

10. რუსთველოლოგიური ლიტერატურა, ანოტირებული ბიბლიოგრაფია (1966 წ.), ანოტაციების დიდი ნაწილი დაწერეს: გ. არაბულმა, ბ. დარჩიამ, ლ. კარიჭაშვილმა, ი. წაქაძემ, თ. ხვედელიანმა ბორის დარჩიას მიერ შედგენილი ბიბლიოგრაფიის მიხედვითა და მისივე ხელ-მძღვანელობით, კრებული საარქივო მასალებით შეავსო, გამოსაცემად მოამზადა და საძიებლები დაურთო გიორგი არაბულმა, თბ., 2013, პირველი ნაწილი, გვ. 1-270, მეორე ნაწილი, გვ. 271-504, სა-ქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემიის სტამბა, თბ. 2014.

11. იაკობ შემოქმედელი, პოეტურ თხზულებათა სრული კრებული, ტექსტების დიდი ნაწილი დაადგინა, გამოკვლევა, ვარიანტები, ლექსიკონი, საძიებლები დაურთო და ი ვ ა ნ ე ლ ო - ლ ა შ ვ ი ლ ი ს ნაშრომთან ერთად სათანადო შენიშვნებითურთ გამოსაცემად მოამზადა ბ ო რ ი ს დ ა რ ჩ ი ა მ, გამოცემლობა „ივერიონი“, თბ., 2014, – 397 გვ.

12. მეცნიერის ბედი საქართველოში – წინამდებარე წიგნი.

გამოსაცემად გამზადებული წიგნები:

1. რუსთველოლოგიური გამოკვლევები, II. შეყვანილია კომპიუტერში და შეიცავს 600-მდე გვერდს.

2. ვახტანგ მეექვსის პოეტურ თხზულებათა სრული კრებული, გამოსაცემად მოამზადა, ვარიანტები, ლექსიკონი და საძიებლები დაურთო ბ ო რ ი ს დ ა რ ჩ ი ა მ. გადაბეჭდილია ხელის მანქანაზე და შეიცავს 600 გვერდზე მეტს.

3. ქართველი მწერლები, მეცნიერები და იოსებ სტალინი (ზოგიერთი საკითხი). – გამზადებულია ერთი ნაწილი (80 გვ.), გასაგრძელებელია.

ს ა რ ჩ ე ვ ი

წინასიტყვა.....	3
პირველი ნაწილი - „დამიჭირეს, მკლავი მომჭრეს, რატომ კარგი ავიგია?“.....	5
მეორე ნაწილი - 1966 წლის ანოტირებული რუსთველოლოგიური ლიტერატურა.....	27
ბოლოსიტყვა.....	76
პირთა საძიებელი.....	86
მოეკლე რეზიუმე ინგლისურ ენაზე.....	93
დაამატებდა - ბორის დარჩიას გამოქვეყნებული სამეცნიერო ნაშრომების ნუსხა.....	94
ბორის დარჩიას გამომცემული და გამოსაცემი წიგნების ნუსხა და მათზე დაბეჭდილი გამოხმა- ურებანი.....	108

